

14994

551.

T.4

OSZK

Országos Széchenyi Könyvtár

KÉT SZÍV HARCZA.

REGÉNY KÉT KÖTETBEN.

IRTA

BENICZKY-BAJZA LENKE.

ELSŐ KÖTET.

MÁSODIK KIADÁS.

BUDAPEST.

AZ ATHENAEUM R. TÁRSULAT KIADÁSA.

1893.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

~~25.551.~~

14.994 / 114

FÉRJEMNEK.

Országos Széchényi Könyvtár

Kedves férjem!

Midőn e regény irására határozám magamat, legfőbb törekvésem volt abban a női- és férfi-jellemeket hiven és egyszerüen az életből venni, s csupán annyira eszményíteni azokat, a mennyire az embert a szerelem és fiatalság eszményíteni szokta! — Nem tudom, elértem-e ezen föladatomból czélját; azonban reményt ad erre az a tudat, hogy e sorok irásakor újra átéltem fiatal hősnőm alakjának ecsetelésekor ama szép kort, mely a gyermek öntudatra ébredése és a teljesen kifejlett szív első szerelmének korszakára esik. Ujra átmenve mindazon évek, napok, tán órák örömein és ábrándjain, melyeket csak az ifjuság és szerelem adhat, önmagamból indulva ki: igyekeztem fiatal hősnőm tetteiben a valót ecsetelni, minden ámitás, minden túlfeszítés nélkül.

Ha azonban mégis lennének, kik az e könyvben szereplő nők tetteit és érzelmeit túlfeszítettnek és tán természetlennek találják, azoknak feleletül csak azt mondom: hogy én is azok közé tartozom, kik állítják, miként a szerelem a legerősebb szenvedély e földön s hogy »sokat megbocsáthatni azoknak, kik igazán tudnak szeretni«.

Midőn e sorok irásakor, átélve még egyszer kora ifjuságomat, visszagondolék ama szép virágos kertre, melyben éltem, annak göröngytelen utjaira, magam elé képzelem a teljes diszökben illatozó fákat, a nyiló völgyeket, a bájos erdők zengő madarait, melyeket a gyermek képzelete egykor oly ragyogó színekkel tudott fölruházni s azt a kort, melynek még csak napja volt, és soha egyetlen felhője sem, — ekkor önkéntelen megjelent e képzelődések legszebb alakja, mely éltet öntött mindenbe, a mi körülötte létezett, s megvalósítá az eszményképet, mely már az első perczen oly mély benyomást tőn a szivre, hogy azt sem rossz, sem jó napok nem birták többé onnét kitörölni!

Kinek ajánlhatnám méltóbban e könyvet, mint neked, ki a fiatalkor ábrándszötte képeinek ily alakja voltál; kinek szeretett vonásai oly mélyen vésődtek keblembbe az első pillanat óta, melyben először találkozánk, hogy e kép adott vigaszt sok, igen sok szomorú és vészterhes napok szenvedései alatt! Kinek ajánlhatnám inkább, mint neked, kinek e földön oly sok hálával és annyi szeretettel tartozom?

Kinek emléke, kinek szavai tartottak fönn engem a legnagyobb megpróbáltatások közben? Ki volt az, ki oly nemesen valósítá a fiatal sziv egykori ábrándképeit? Ki vezetett ki engem az élet véseitől ment, nyugalmas révbe, s ki jött el megóvni a legszomorubbtól? . . . Mindezt te tetted, kedves férjem, kinek ez első regényemet ajánlom.

Fogadd el tőlem ez igénytelen munkát, ama szép napok emlékeül, midőn a kiállott hosszú szenvedések után végre czélt érve, együtt külföldre utazánk, s összejártuk mindazokat a helyeket, miket e könyvben érintek. — Olvasása közben emlékezzél vissza mindazon órákra, melyeket e napok alatt átéltünk.

És ha e könyvet figyelmesen átolvasod, s fiatal hősnőm élettörténetének egyes mozzanataiban tán ismerős helyekre találsz, gondolj vissza azon szép időre, melynek egyszersmind oly sok vonzó napjai is vannak, melyeket elfelejteni sohasem lehet!

Zsámbok, 1866. jan. 15.

B. B. LENKE.

I.

Vallomások.

Mintegy tizenkét évvel a magyar forradalom előtt, a Prágában fekvő egyik huszár ezredben több magyar fiatal tiszt szolgált, s ezek közt társai leginkább szerették -- mert legkitünőbb is volt -- báró Alpáry Gézát.

Neveltetését ez ifju a haimburgi katona-intézetben nyervén, onnan hadnagyi ranggal lépett ki, s önnön óhajta és szülői beleegyezése folytán egyik lovas-ezred tisztje lett, hol csakhamar kegyencze lón a főbb tiszteknek és társainak; nem sokára pedig főhadnagy, míg 1836 vége felé már mint igen fiatal kapitánnyal találkozunk vele.

Alpáry, szülőinek egyetlen gyermeke, ismeretes gazdag család ivadéka s kellemes, művelt, érdekes fiatal ember volt; mindenütt igen kedves és szívesen látott vendég s Prágában, sőt a városon kívül is, alig volt előkelőbb ház, hol az ifju legalább egyszer meg ne fordult volna. Kedélye bár komoly, de azért vonzó volt; vállalkozásokra kész; s erszénye is rendesen nyitva és teli lévén, — nem csoda, ha a tisztek valamennyien bálványozták őt. Az ezredben nem volt

hűbb czimbora, a bálokban jobb tánczos, a termekben szellemdusabb társalgó, ügyesebb lovas, bátrabb vivó; szóval: környezete és ismerősei nem győztek elég szépet, jót és magasztalót mondani róla.

Azonban néhány hónap óta a folytonosan vele élők nagy változást vettek rajta észre. Az ifjú komolyabb lett, a zajos mulatságokból olykor kivonta magát; a társas-körökben nem vett oly gyakran részt; s voltak napok, hol nem mutatta magát; tisztársai nem tudták: hol és merre jár.

Egy nap, május havában, komoly vonásokkal ült íróasztala előtt, fejét kezére hajtva irt; olykor megállt, szünetet tartott, aztán újra folytató a munkát.

Hosszu gondolkodás, fejtörés és irás után ugy látszék elvégzé a levelet, borítékot vett elő, báró Alpáry Imrének czimezé, de mielőtt a levelet borítékba dugta volna, fölállt helyéről, az ablakhoz lépett s még egyszer végigolvasta.

»Kedves atyám! — hangzott e levél.

Legutóbb irt levelének azon egyenes kérdésére, ha Blenheim Katinka valóban foglalkodtat-e s érzelmem iránta komoly-e? kötelességemnek érzem őszintén felelni; oly őszintén és egyenesen, mint azt lelkem és szívem sugallja. Tudja jól, kedves atyám, hogy természetemből — bár gyermekségem óta mindenkor csak vigsággal és elevenséggel birtam, — soha sem hiányzott ama mélyebb és valódibb érzés, miről atyám gyakran állítá, hogy anyámtól örököltem. Életem elmúlt napjaiban, éveiben a vigság, mond-

hatnám könnyelműség volt az ur természetemben ; — de most, édes atyám, szívem legmélyebb érzelmei ébredtek föl s oly hévvel, oly bensőséggel szeretek, minővel az életben csak egyszer lehet. Blenheim Katinka, egy porosz báró leánya, szegény árva, s rokonainál él, kik e városhoz két mértföldnyire laknak. Tudom, hogy e két körülmény szülőim előtt nem igen ajánló. Tudom, hogy inkább ohajtanák, ha az, ki szívemet birja, magyar születésű volna s tán gazdag is. . . . Azonban, édes atyám, higgye el, nincs a nőnek nagyobb kincse és vagyona, mint a tiszta érzés, jó szív és ártatlan kedély. Oly leánynál, mint Katinka, senkinek sem jut eszébe azt kérdezni: mennyi vagyonnal bir? A mi a másik pontot illeti, Katinka még oly fiatal, csak tizenhét éves, hogy minden nyelvet könnyen sajátjává tehet s különösen könnyen magyarrá lehetne a magyar ég alatt.

— Hogy szeret-e engemet? — nem tudom. Soha sem kérdeztem tőle. Nem mertem szívével játékot űzni, mert egyike ő azon nőknek, kik szerelemre teremtetének bár, de az életben csak egyszer tudnak igazán szeretni. Nem mertem vele szerelemről beszélni, mert szülőim véleményét és jóváhagyását nem tudtam, s ha egyszer e szó: »szerelem«, ki lett volna köztünk mondva, ugy a visszalépésre többé gondolni sem lehetne. — Atyám tudja azt, hogy én saját érzelmeimnek mindig igen ügyetlen tolmácsolója voltam; nem tudok ömlengeni; nem tudom lefesteni azt, mit szívem érez s azért legyen elég azt mondanom, e g y e

düli boldogságom a földön, szülőimnek e házasságba egyezésétől függ« stb.

Végig olvasván e levelet az ifju, összehajtá, bepecsétlé azt, és inasának csöngetett.

— E levelet azonnal vidd a postára, mondá a belépő magyar legénynek; s ennek eltávozása után maga is sapkát téve s kardot kötve, kilépett az ajtón, s könnyü léptekkel végighaladt a lépcsőn, le az udvarra, hol másfél óra óta vezetgették föl kantározott paripáját.

Az ifju azonnal a nyeregbe veté magát s a főutczából, hol lakása volt, lépést haladt ki, előbb ügetni, majd vágatni kezdett, s egy óra mulva csinos falusi lakhoz közeledék.

A kastélyt komor régi fák környezék, s a nagy-kiterjedésü kertet széles fákkal szegett ut osztá két-felé, mely a kastély főajtaja elé vezetett.

Az ifju az ut elejéhez érve, meglassitá lova lépteit, arcza izgatott s a fölindulástól halovány lón. A kantárszárat kétfelől lelógatva nézett maga elé, s mély gondolatokba látszott merülve lenni, midőn nem messziről jövő csengő hang üté meg füleit.

Élénken fordult nyergében vissza s az ut jobb-felőli részéről, a fák közül, magas nőalak közeledék, fehér ruhában, derült, mosolygó vonásokkal s élénken kipirult arczczal. Az ifju leugrott lováról s azt kantáránál vezetve, közeledék a leányhoz.

— Miért jön ma oly későn, — mondá a leány, kezét nyujtva, — a nap már rég letűnt az égről.

— Dolgaim voltak, mondá élénk mentegető hangon az ifju, s habozva nézett körül, hogy hova kösse lovát.

— Menjünk be a kastélyhoz, viszonzá eltalálva gondolatát a leány. Bátyámnál társaság van; néném és Mari látogatóba mentek, s én a friss levegőt élvezni jöttem ki szobámból.

Az ifju ránézett, habozó vonásokkal szemlélte a szép, kifejezésteljes arcot; ajkai megmozdultak, — kérdezni akart valamit.

A leány lesüté szemeit, arcza rózsaszínüvé vált, eltalálta, mit az ifju mondani akart, de annak ajka néma maradt.

Elindultak s pár perczig szó nélkül haladtak egymás mellett, mig végre az ifju erőt vett magán.

— Miért nem ment kegyed is nénjével és unokatestvérével látogatni? kérdé Alpáry, csak azért, hogy valamit mondjon.

— Én, — viszonzá még inkább elpirulva a leány, — én a háztartás gondjaival vagyok elfoglalva s miután bátyámnak vendégei vannak, nem távozhattam a háztól.

— Csak egyedül e kötelesség tartóztatta vissza? kérdé kissé hevesen az ifju.

— Az, viszonzá halkán Katinka.

Ujra szó nélkül mentek tovább.

Vannak helyzetek az életben, melyek majdnem elviselhetlenek az emberekre nézve; olyan érzés ez, mint a testnek a szűk ruha, mely minden mozdulatnál

korlátozza tagjainkat, s minden perczben kellemetlenebbé válik.

Ily helyzetben voltak Géza és Katinka. Régen ismerték egymást, s kevés kivétellel naponkint találkoztak. Mindketten meg valának győződve egymás szerelméről s mégis — mint Géza leveléből tudjuk — soha sem volt köztök e szó kiejtve. Az ifju őrizkedett ezt szóba hozni, s mégis bármily közönyös tárgyról beszéltek is, minduntalan oly ponthoz értek, melyet veszedelmes lett volna folytatni.

A leány nem tudta e habozást másra magyarázni, mint a legjobbra; tudta, érezte, hogy szereti őt az ifju; de azt is jól látta, hogy mennyire őrizkedik a társalgást e térre vinni, s mennyire fél a percztől, mely közös titkukat szavakba öntené.

Olykor fájdalmat okozott neki e viselet; máskor szemrehányásokat tett önmagának kételkedése miatt; s voltak oly pillanatok is, midőn a legboldogtalanabbnak érzé magát; máskor meg ismét oly elégedett, oly derült volt, minő csak a legboldogabb sziv lehet.

Az ő szülei korán elhalván, kis korától fogva rokonainál növekedett, kik mondhatni kegyelemből tarták, mert szegénynek, szülői halála után, semmi vagyona sem maradt. A kis hat éves Katinka igen szép és kedves gyermek volt, s nénje, midőn jó és finom nevelést adott neki, azt hívé, hogy a leány ezt egykor dusan viszonzni fogja neki, mert szépsége s kellemei miatt bizonynyal jól fog férjhez menni.

S a néne nem csalódott, a fölnevelt leány napról-napra szebb, eszesebb és kellemesebb lőn, s midőn a tulajdonképeni házi kisasszony: Mari, és Katinka is hat évesek voltak, amaz egészen háttérbe szorult a szép árvaleány mellett. Ezt sem a szülők, sem maga Mari nem vették szívesen. Nem maradhatott előttük titok amaz elragadtatás, melylyel Katinkára mindenki tekintte; nem azon mellőzés, mely Katinka jelenlétében a néne saját gyermekeit érte.

Lassankint meghidegedtek a kis rokon iránt. Éreztették vele, hogy kegyelemből nőtt fel, hogy nem elég háladatos jóltevői iránt, hogy Mari elől elhalászsa az udvarlókat, s — mint az életben oly sokan teszik — szemére hányták szóval és tettel azt, a mi jót eddig cselekedtek vele. Katinka a természettől finom külseje mellett igen érzékeny kedélylyel is birt; szive tiszta, jó és érzelmekben oly gazdag volt, minővel az életben kevés ember bir, s ennél fogva saját magára nézve nagy szerencsétlenség volt e finom érzés, mert az emberek kevesen fogják azt föl, s még kevesebben akarják viszonzni. A leány különben is mindig érzé helyzetének nyomasztó voltát. Hálával levén eltelve azok iránt, kik pártját fogják, gyakran nyugtalanul gondolt azon lehetőségre: hátha az élet megtagadná tőle azon helyzetet, melyben rokonainak jótetteit egykoron viszonzhatná. Gyermekkora óta hallá emlegettetni a hála szépségeit, s ő azt mélyen megjegyzé magának; folytonosan elismerésről hallott beszélni, s ő a legmélyebb elismeréssel tekintett

rokonaira, s oly jó, oly szelid és oly türelmes volt irántok, mintha egy egész élet boldogságaért tartozott volna nekik.

Nénje egykor — szép s még mindig hiu asszony levén — a mások bájait nem jó szemmel tekinté; unokatestvére, Mari pedig, noha távolról sem volt szép, eszes vagy kellemes, mégis örökösen vetélkedni akart vele, noha e vetélkedés rá nézve mindig rosszul ütött ki. Katinka iránti neheztelése kiméletlen szavakban és tettekben nyilvánult, mi a fiatal leánynak igen sok könnyet okozott.

Az öreg ur, egykor katona s tulajdonképen Katinkának legközelebbi rokona a háznál, nyers, egyenes ember volt. Azt tartá: a gyermeket keményen kell nevelni, semmi kedvtelését nem teljesíteni, sőt minél több kellemetlenséget okozni neki; mert akkor, ha az életbe lép, nem kell majd egy uj iskolán mennie keresztül.

Ily társaságban nőtt föl Katinka, s ily emberek közt folytak napjai most is.

A legutolsó évben, midőn éppen tizenhat éves mult el, bevezették abba a körbe, hol Mari már egy év óta forgott, s rövid időn két határozott udvarlójáról kezdtek beszélni, kik közül bármelyik is igen tekintélyes parthie lett volna.

Az egyik, mint már tudjuk, Alpáry Géza, a másik egy igen gazdag bécsi bankár, kinek jövedelme egy kis német herczegséggel fölért, s ki e mellett művelt, kellemes és csinos férfi volt, s Katinkába oly

szerelmes, hogy annak legcsekélyebb fölbátorítására azonnal megkérte volna rokonaitól kezét.

Ily körülmények között élt Katinka addig a napig, melyben vele találkoztunk. . . .

A fiatalok a házhoz vezető úton jó darabot halladtak, közönyös dolgokról beszélgetve, midőn — Alpáry távolról hangokat hallott, nevetést, beszédet, s lovát hirtelen megállítva, figyelmes szemekkel tekintett a kert nyugati része felé, honnét a hangok jöttek.

— Kik vannak bátyjánál vendégek? — kérdé, kissé izgatott hangon fordulva a leányhoz.

— Prágából többen, s pár óra előtt ugy hiszem Heinburg érkezett meg.

— Heinburg? — kérdé meglepetve Alpáry. — S kegyed már beszélt vele. . .

— Nem, csak szobámból egy pillanatra láttam őt, midőn a kocsiról leszállt.

Az ifju arcán habozás látszott. Tünődése egyre erősebb mértékben volt észrevehető, ujjai idegesen szoriták a paripa kantárját s ajkait szenvedélyesen fogá össze.

Katinka meglepetve nézett reá. Az ifju vonásain félreismerhetlen volt a küzdés, a leány tudta, — szive mondta meg neki — hogy e nyugtalanságot Heinburg, a bécsi bankár neve idézte elő; de mi okból: nem tudta eltalálni.

Ekkor a kastély elé értek s az ott állongó inasok egyike futott a lovat átvenni az ifjutól.

— Hol van a báró? — kérdé tőle Katinka.

— Az urak mindnyájan a kertben vannak, — viszonzá az inas.

— Ha nincs ellenére, keressük fel őket, — mondá a leány s nyájasan tekintte az ifjura, kinek arcza még mindig nem nagy nyugodtságról tanuskodott.

Alpáry udvariasan hajtá meg magát, de néma maradt. Elindultak a kertnek egy más utja felé.

Alig voltak száz lépésnyire a kastélytól, miközben nyomasztó csend uralkodott köztük, midőn az ifju szenvedélyes kitöréssel fogta meg a leány kezét s oly hangon kezdé beszélni, melyen a leány őt eddig soha sem hallá.

— Katinka! — mondá az ifju, — hiszi-e azt, hogy én becsületes, lovagias ember vagyok!

— Alpáry! — szólt nyugtalanul a leány.

— Hiszi-e, hogy nem üzök játékot önnel? hogy érzésem mély, igaz, s nem tőlem függ az, mi ajkamat eddig zárva tartá?

A leány bensőleg szoritá meg az ifju kezét.

— Csak arra kérem, Katinka, szóljon őszintén: mondja meg nekem úgy, miként igaz, mit érez Heineburg iránt?

— Semmit, — viszonzá mosolylyal a leány. — Művelt, kellemes, eszes embernek tartom, de ez csak vélemény és nem érzés.

— S ha megkérné kezét, mint azt mostani váratlan jöveteléből gyanítani lehet, mi választ adna ön neki?

— Alpáry! — mondá halk, elfogult hangon a leány, s arczát láng futá el, szemébe könnyek gyültek. — Ön tudja azt, hogy én rokonim kegyelméből élek, hogy ők neveltek fel, és sorsom fölött mint birák határoznak. Az ő szivességökkel visszaélni nincs jogom.

— Katinka, — felelé elborzadva az ifju — kegyed elfogadná Heinburg kezét, daczára, hogy nem szereti őt, és boldogtalan lenne vele, — daczára, hogy — mást — szeret? . . .

A leány zavartan arczára szoritá kezeit s nem felelt.

Az ifju végig simítá saját homlokát és arczán egy percnyi küzdelem vonult át, azután a leányhoz lépett, vonásai szelid, érző kifejezést nyertek; pillantása benső, arcza átszellemült lett, s hangja, midőn megszólalt, olvadékony.

— Katinka, — mondá a leánynak, levonva arczáról kezeit. — Katinka! én szeretem önt.

A leány megrázkódott, ajkai remegni kezdtek, a szó elhalt azokon s lábai alatt inogni érzé a földet.

— Szeretem az első percz óta, melyben találkozáink; de nem vallhatám be, mert mások akaratától függtem, szülőimétől, kiknek egyetlen gyermeke vagyok. Sokáig nem tudtam mit mondani nekik önről; s kegyednek sem szólhaték, mert nem tudtam: helyeslendik-e szülőim választásomat. Ma irtam atyámnak, ma kértem beleegyezésöket; de nem volt erőm megvárni a választ; a sziv erősebb, mint az akarat.

— Ne aggódjék, Alpáry — viszonzá a leány,

hévvel szoritva meg az ifju kezét. — Ön nemes szivü, s azt, a mit mondott, mintha nem is mondta volna. Legyen úgy, mint pár percz előtt volt. Én mitsem tudok arról, hogy szeret. Ha szülõi mást határoznak, vissza léphet; szó vagy ígéret nem kötelezi hozzám. — De ne higgye azt, hogy szerelmét nekem meg kellett mondania; ne higgye, hogy most másként állunk egymással szemközt, mint eddig. Rég hittem, rég álmództam arról, hogy ön melegen gondol rám! s bármint hagyott volna is el, én az ön szerelmében soha nem kételkedtem volna.

— Nem Katinka, ne értse szavaimat félre. Ne gondolja, hogy kibuvó ajtót akarok föntartani e valomásom által. Ama percztől, melyben kimondtam, hogy szeretem, ön menyasszonyom lett. Nincs erő, nincs szülõi hatalom, mely öntől elszakítson többé!

A szép leány hálásan emelé szemeit az ifjura, s keze kezében a boldogságtól reszketett. Szólni akart, szavakba önteni, a mit érzett; de oly mély, oly szent és igaz volt érzelme, hogy nem talált hozzá szavakat.

— Ön nem tudja, mily határtalan boldoggá tesz engem — mondá aztán egészen egyszerűen. Nem is gyanítja, mi az árvának a szerelem, ki alig nyert mások által eddig még csak szeretetet is. Uj életet, uj világot, egész paradicsomot tár fel ön előttem, melynek fényét alig bírja el örömtelenségekhez szokott szivem.

És valóban a leány halavány lett a fölindulástól, szemei egy pillanatig tétováztak köröskörül, s aztán halk sohajtással dőlt az ifju karjai közé, ki át-

ölelve őt, arczát és lecsukódott szemeit szenvedélyes csókokkal halmozá.

— Óh! — mondá szemeit fölnyitva a leány, s kibontakozva az ifju karjai közül, — nem szabad a boldogságnak egészen átadni magunkat. Tudja-e, Géza, hogy az ön szerelme az ígéret-földje nekem, melyért még igen hosszú s igen fáradságos utat kell tennem.

— Nem, nem, Katinka! ne kétkedjünk istenben, nem érhet bennünket semmi, midőn oly nagyon szeretjük egymást.

Távoli léptek zaja riasztá fel őket álmadozásaikból, s mindketten aggodalommal néztek egymás fölizgatott arczára, ha külsejük nem árulja-e el boldog titkukat.

Pár lépést haladtak, midőn messziről az inas hangja, ki az imént utba igazítá őket — s több egyén léptei hallatszottak.

— Nehány percz előtt erre mentek, a társaságot keresni; mondá az inas. Rosszul igazítám a bárónét. Azt hittem, nagyságtok erre mentek.

Ifjaink közel voltak a beszélőkhöz s nem kerülhették ki őket. Sietteték tehát lépteiket, s Katinka mosolygó, nyugodt arczczal lépett eléjük.

— Önöket kerestük — mondá, köszöntve a társaságot, s hogy bátyja kérdezősködését megelőzze, a kertentuli kocsiutra mutatott: — ott jön néném és Mari; ugy látszik, nem találtak senkit honn, mert alig hogy egy órája távoztak hazulról.

— Az igaz — viszonzák néhányan, s illendőségből a házi nők elé siettek, Heinburgon kívül, ki ott maradt.

— Önök nem ismerik egymást, — kezdé kissé elfogult hangon Katinka, — Alpáry Géza kapitány, Heinburg Emil.

A két férfi meghajtá magát, Alpáry erőltetett mosolylyal, Heinburg komoly fesszel.

Ujra Katinka kezdé meg a társalgást, vidám csevegéssel palástolva el zavarát. Nyájas volt mind a kettő iránt, s hangja oly élénk, szavai oly vidámak, arcza oly ragyogó, s szemei oly tündöklők, hogy Alpáry boldogsággal, Heinburg pedig bámulattal nézett reá.

Lassan haladtak az udvar felé, hova a kocsi már beérkezett, s mire a veranda elé értek, nők és férfiak benn a szobában voltak.

— Mily kár még bemenni, — mondá Katinka, hálásan tekintve a kék égboltozat felé, — mily szép csöndes est; mily szépen kel a hold, — de hiába! — tevé vidáman hozzá, — a többség benn van, s a nagyobb számnak engednünk kell.

Beléptek, s Heinburg és Alpáry a házi nőkhöz siettek, mig Katinka a vendégek közé vegyült.

II.

Eljegyzés.

Két héttel ez esemény után Alpáry sokkal korábban jött Blenheimékhez mint rendesen, s mielőtt a nőkhöz bement volna, a bárónak jelenteté magát, ki azonnal eléje jött az ajtóig, midőn az ifju szobájába lépett.

Mintegy félórai együttlét után mindketten a báróné osztályába mentek, hol a nőket együtt találva, a báró kissé izgatott arczczal vezeté Alpáryt Katinkához.

— Mint Géza mondja, már nálam létének czélját tudod, s így édes Katinkám, midőn kezedet a báró kezébe teszem, nincs egyéb teendőm, mint házassághoz a legnagyobb szerencsét s a legtartósabb boldogságot kívánni, s egyszersmind nőmnek mint menyasszonyt és vőlegényt mutatni be titeket.

Az ifjak meghajták magokat, s a báróné és Mari alig tudák arczokról a keserüséget elrejteni, mely e meglepetés által szívöket érte. Ők titokban mindketten Heinburgnak szánták Katinkát s Alpáryval egészen más terveik voltak

— Légy szerencsés, — mondá a néne, kezét nyujtva a kis árva-leánynak, s mialatt ez ajkaihoz vonta a kezét, érzé, hogy annak egy meleg szorítása sem volt a szokásos szavak alatt.

Alpáry ezt a napot nálok tölté. Midőn az ebédnek vége lőn, s Katinkával együtt elválhattak a többiektől, egy kis időre kimentek a kertbe.

A késői ebéd után, már alkony volt, midőn elhagyták a szobát s a nap mélyen lent az égen tündérfénynyel árasztá el ragyogó sugarait a láthatáron.

A leveleket egyetlen szellő sem ingatá, csendes nyugodt volt minden s a természet oly magasztos, oly ünnepélyes, minők a fiatal pár érzelmei a mai nap eseménye után, mely őket a világ előtt egymásnak eljegyzé.

A szerelemnek legédesb testvére a természet. Ki a természet látásakor emelkedni érzi szivét, ki a madarak énekében Isten szavát hallja, ki a fák, bokrok, ég és vízben nemcsak a tárgyakat, de a mindenható nagyságának viszfényét látja: az egyszerűsmind önnön szerelmét is sokkal jobban érzi a szabad ég alatt.

Az ifjak karöltve haladtak a kert fákkal szegett utain s érzelmeik tán egészen egyformák voltak. Mindkettőjük arcza sugárzott a benső boldogságtól, de mindketten hallgatva mentek egymás mellett. Géza a Katinka szavát várta, de a leányka keble oly telve olt, hogy félt a beszédet megkezdeni, gyanitva, hogy a legelső szóra könyei törnek elő.

Sokszor van, hogy a szív csendet óhajt. Ilyenkor eltűnnek a szem elől a távolba irt magas vágyak, el a külvilág zajával és zsidongásával együtt; egyedül a természet az, mely e csendhez illik, mert minden fa, minden bokor kedvesünk képét tárja elénk s a felhőtlen ég és csillámló folyam tükre boldogságunk képét tükrözi vissza.

— Katinka, — mondá halk, megindult hangon az ifju — arczán látom, hogy mennyire boldog; kezének reszketése fölindultságát árulja el; mondja: igazán elégedett-é? Hadd halljam ajkairól is azt, a mit szemében olvasok.

— Géza! — viszonzá a leány, megállva s mindkét kezét az ifjunak nyujtva; — bocsásson meg, ha nem tudom szavakba önteni azt, mit érzek. A szívnek szokni kell a gyönyörhöz s az ajknak, hogy azt el tudja mondani. A mai nap nekem oly rendkívüli; a multat egy lehellettel törle el emlékemből s a jövőt oly szemkápráztatóan tünteti föl, hogy a gyönyör majdnem megvakít.

— Tehát nem hitt nekem egészen, nem bizott szavamban akkor, midőn néhány hét előtt e helyen ígérém, hogy szívétől nem szakít el semmi. Nem hitte, s most is azért oly váratlan ez esemény, — mondá enyelgő hangon az ifju.

— Nem vártam azt ily rövid idő alatt. Tegnap este mitsem szólt arról, hogy szülőitől levelet kapott, s azt hívéim, azok nem adják oly könnyen beleegye-

zésüket, miután bennem oly igen kevés van arra, hogy valaki menyének óhajthasson.

Az ifju kissé elkomolyodott s bensőséggel szorítá meg a leány kezét.

— Atyám megadá házasságomhoz beleegyezését, azonban írja, hogy kérjek pár heti szabadságot s menjek haza. Komoly és halaszthatatlan beszéde van velem. Ez, mint levelének modorából gyanitom, sem ő rá, sem én rám nézve nem leendő kellemes Azonban szivesen nézek eléje most már bárminek is, tudom, hogy Katinka szeret engem, hogy nem rabolja el őt tőlem semmi, s így nincs, a mi nyugtalanítson; mondá élénk szerelemmel az ifju.

— Tehát tegnap hazamenetele után vette atyja levelét?

— Igen, azonnal megírtam neki, hogy mihelyt lehet, megyek, s egyszersmind ma benyújtám a szabadságot kérő iratot is.

— És mennyi időre távozik?

— Két hétre, azalatt elhatározzuk atyámmal, hogy az ezrednél maradjak-e, vagy békés polgár legyen belőlem, ki gazdaságával foglalkozva, nejenek éljen s kipótolhassa neki azt, mit a sors tőle tizenhat évig megtagadott.

E szavak félig tréfásan, félig komolyan voltak mondva, de a hangban annyi mélység, annyi igaz szerelem feküdt, hogy Katinka szemeibe könnyek szöktek.

— Mivel érdemlem e véghetetlen jószágot, mondá, szemeit az ifjuhoz emelve. S az a félhomályban

gyönyörködve nézett az ártatlan kifejezésü arczba, s azon tiszta szent vonásokra, melyek neki jövője egész boldogságát ígérték.

A nap egészen letűnt. Sötétes fellegek vonultak össze az égen, s az est csillaga már rég tündöklött a láthatáron, midőn Géza és Katinka elhagyták a kertet.

Kellemetlen meglepetés várt oda benn rájuk. A háziakkal együtt Heinburgot találák a teremben. Az ujonjött már tudta az ujságot s villámcsapásként hatott az reá. Arcza halvány volt, mint a viasz, midőn Katinkát üdvözölni elhagyta helyét, s Alpáryt, bár első találkozásuk óta többször látta, most is ugyanazon hideg feszességgel köszönté, mint midőn Katinka bemutatá neki.

Az egész eseményt egyetlen szóval sem emlité. Ez nap ott tölté az estét, de ezentul a háznál soha többé nem mutatá magát.

Alpáry két nap mulva haza utazott, azon ígérettel, hogy mihelyt dolgait végzi, visszatér.

III.

Családi viszonyok.

Sopron megyében az Alpáry név egyike a legjobb hangzású neveknek. Igen tekintélyes és birtokos család lévén, tagjai a megyében mindig a legfőbb hivatalokat viselték. Közszeretben azonban sem Alpáry Imre, sem ősei nem állottak soha. Nem voltak népszerű emberek, mert a közvélemény igen dölyfös és egészen ó-szerű aristocratáknak tartá őket, úgy, hogy házuknál soha sem lehetett mást találni, mint magukhoz hasonló vendégeket.

Ezzel az öreg Alpáry — úgy látszott — nem sokat gondolt; legalább soha sem jutott eszébe modorát vagy gondolkozásmódját megváltoztatni, sem pedig egyetlen fiába is más eszméket oltani, mint a minők az övéi voltak.

Háztartása egyike volt a legfényesebbeknek, melyek a megyében léteztek s tán az öreg ur inkább a fényűzés által alapítá meg magának azon gazdagsági hirt, melyben állott, mint nagykiterjedésű birtokaival. Ezek is számosak voltak ugyan, de ismeretesen rosszul kezelve, folytonosan nagy és váratlan

csapásoktól sújtva, mint minden oly gazdaságnál történni szokott, hol a tulajdonos se nem érti a gazdálkodást, se nem törődik azzal, s minden idegenekre van bízva, kik, minél zavarosabbak az ügyek, annál többet halásznak maguknak. Azonban bármi érte is a külső gazdaságot, bármely csapások követék is egymást, — a belső élet mindig ugyanaz maradt. A háztartás kereke mindig egyformán forgott. Egyik évben sem adtak ki kevesebb összeget a pompás kertre, a megszokott cselédségből egynek sem volt szabad soha hiányzani, az évenkénti ünnepélyek mindig a rendes fénynyel mentek végbe, ugyanannyi háttas ló, három-négy rendbeli fogat, a legdrágább fajokból, aránylag így ment az Alpáry-háznál minden.

Midőn a kis Géza elérte azt a kort, hol a nevelés megkezdődik, egyideig a legköltésesebb módon nevelték. Az öreg ur igen mivelt és olvasott ember lévén, fiából erőszakosan tudományos férfit akart nevelni, s e cél elérésére nem kimélt semmi fáradságot és semmi költséget. Azonban a kis fiu hajlamai semmikép sem ígértek jó kilátásokat ez ohajtásra nézve, mert tanulni nem sok kedve volt, a könyvek épen nem kötötték le figyelmét, minden egyebet inkább kedvelt, mint az ülő életet és a tudományt. Tizenkét éves koráig sok költség, sok büntetés, apja és nevelők részéről sok elégedetlenkedés között nőtt fel, a nélkül, hogy a tanulást csak legkevésbé is jobban megkedvelte volna, mint az első években.

Régibb időkben az apák az ily növendéken csak a katonai iskolák által hittek segíthetni. »Katonának adom!« volt szokás mondani, midőn a gyermek rosszul viselte magát, s gyakran egyedül a fiu eleven-sége és pajkossága volt oka, hogy a katonai pályát választották, holott ha csendes, szorgalmas tanuló lett volna, szülőinek e pálya soha nem jutandott eszébe.

Az öreg Alpáry is erre határozta magát.

Géza tizenharmadik évében elhagyta a szülői házat, s katonai intézetbe küldték, honnét apja évről-évre a legkedvezőbb tudósításokat kapta róla, s midőn végre onnét mint hadnagy kikerülve, pár hónapra haza került, szülői nem győztek rajta eleget bámulni és örülni, testben és lélekben oly előnyösen fejlett ki.

Az ifju eszes, mivel és különösen jó katona volt. A katonai pálya iránti szeretetet gyermek kora óta olták bele, s egyszersmind nagy aristocratának nevelték, s így elvei akkor tökéletesen megegyeztek az öreg uréval.

Ama négy hónap alatt, melyet otthon töltött, műelőtt az ezredbe lépett volna, atyjával sok eszmece-rére volt ideje és alkalma. A fiu atyját, mint igen művelt és olvasott embert ismeré meg, s mint tökéletes főurat, egy ilyennek minden erényével és minden hibáival, gyöngeségeivel együtt. Az erényeket méltányolá, s hibáit, gyöngeségeit soha sem kárhoztatta. Soha se jutott volna eszébe annak elveit rostára vetni, vagy ó-szerű gondolkozásmódjában megütközni. Az

intézetben ő belé is ugyanazokat az elveket s eszméket olták, ugyanazon czélt tüzték ki szeme elé, mi atyjának, s tán már nagyatyjának is életcélja volt. Gyermekkora óta oly látpontra állították, honnan a dolgokat csupán egy bizonyos oldalról tekintheté, — szóval: az ifju, a haimburgi iskola s az atyai háznál fejtegetett elvek és gondolkozásmód után, az ezredbe léptekor tökéletes második Alpáry Imre volt, ugyanazon ó-szerü elvekkel és életcéljal birva, mint atyja most és ötven esztendő előtt.

Az ezrednél, mint mondtuk, igen kellemesen folytak napjai. Jó hangzatu név, nagy jövedelem, kellemes külső, mind oly tulajdonok, melyek a világba lépő ifjunak bárhol is csak barátot szereznek, annál inkább a katonaságnál, hol a magyar családok gyermekeit kivéve, igen kevés tiszt birt együtt e három kelléssel, s igen sok boldog leendett, ha a három közül egygyel is dicsekedhetett volna.

A fiatal tiszttek mindenről inkább beszéltek, mint ama elvek és eszmékről, melyek az otthoni körben Alpáry és fia között napi renden voltak. Háttérbe volt itt szoritva minden eszme fejtegetése, s a napi esemény egy-egy szép ló volt, vagy a világba lépő leányok, olykor egy gazdag parthie vagy női szépség, a színházban valamely nevezetes ballet előadatása, szóval az élet ezen könnyebb és mégis gyakran igen fontos ügyei és eseményei. Ezek körül forgott a fiatal tisztecskének figyelme. Az ifju nyolcz évig volt az ezrednél, s e nyolcz év alatt kapitányi rangra emelke-

dett, a mi abban az időben igen szép és ritka előmenetel volt. E nyolcz év alatt négyszer volt néhány rövid hétre otthon szülőinél, s vagyona körülményeiről soha egyetlen szót sem tudott meg, de nem is kérdezősködött. Az évi járulék neki évnegyedenként pontosan megérkezett, otthon a rendes fényüzést találta, megszokta igen gazdag örökösnek tartani magát, s az élet mélyebb és komolyabb dolgairól sem oka, sem alkalma nem volt még gondolkozni.

1839 vége felé megismerkedett Blenheimékkal s eleintén ritkább, de majd Katinka megismerése után gyakoribblátogatója lőn a háznak, mig végre oda fejlődtek a dolgok, hogy az ifju, mint már tudjuk, megkérve a leány kezét, atyja hívására pár hétre haza utazott.

Szeles, esős és komor tavaszi nap volt, midőn az ifju Alpáry kocsija a rég nem látott családi kastély udvarára behajtott, s a régi ismerős komornyik örömragyogó arczczal segíté őt le s vezeté végig a jól ismert szobákon, a báróné nappali terméig, hol szüleit pár idegen társaságában találta.

A báróné öröm-könyekkel fogadá és csókokkal halmozá el fiát; az atya fogadtatásában azonban valami feszes, majdnem kimért udvariasságot vett észre a fiu, s egyszersmind azonnal föltűnt neki atyjának nagyon megöregedett vonásai, szokatlanul halvány arcza és erőltetett mosolya, melylyel a vendégeket mulattatni igyekvék, igen kevés örömet mutatva Géza megérkeztén, s még kevesebb kérdést intézve hozzá az egész idő alatt.

Az ifju, gyermeksege óta jó viszonyban élt szü-
lőivel, hazajövele mindig öröm volt a háznál ; meg-
szokta szülői szeretetét s e fogadtatás most igen
rosszul esett neki. Nem tudta mire vélni atyja viseletét.
Nem is kétkedett, hogy e hidegség leendő házassá-
gának eredménye, s fájt neki, hogy atyja e dologban
oly bizalmatlan volt hozzá, s a nélkül, hogy leve-
lésben rosszalását nyilatkoztatta volna, a házasságba
beléegyezett, s most mégis azt mutatja, mintha kár-
hozthatná érte.

Végre este felé a vendégek távoztak, s a család
magára maradt ; Géza azt hitte, hogy most azonnal
az ő ügyére kerül a sor. Azonban sem anyja, sem
apja egyetlen szót sem kérdeztek tőle menyasszonya
vagy vőlegénysége felől, sem egyéb dolgairól. Közö-
nyös tárgyakról folyt a beszéd, s ugy látszott, mind-
ketten tökéletesen mellőzni akarták e tárgyat.

Megnyiltak az ebédlőbe vivő szárnyas ajtó, a fiu
kivezeté anyját, vacsorához ültek, s az egész est egyet-
len egy bizalmasabb szó nélkül folyt le. Mintegy tizen-
egy óra lehetett, midőn a báróné aludni ment, s a
két Alpáry egyedül maradván, az atya órájára nézett.

— Későn van, — mondá — menjünk feküdni
s holnap, ha reggelidet végezted, jőjj szobámba, mint
tudod, fontos és halaszthatlan beszédem van veled.

Kezet szoritának s ki-ki szobája felé intézte
lépteit.

IV.

Fölfedezések.

Másnap reggel az ódonszerű fali-óra éppen tizet ütött az öreg báró szobájában, midőn Géza az ajtón belépett.

— Szabad? kérdé kissé elfogult hangon, megállva a küszöbön, s azt csak atyja intésére lépve át, közeledett az öreg felé, ki kényelmes támlányában hátra dőlve, eddigelé mély gondolatokba látszott merülve lenni, mert zsebkendője előtte a földön hevert burnótszelenczéje pedig melléje a támlányra csuszván, annak tartalma félig a székre, félig kabátjára ömlött. S mindezt csak fia beléptekor vevé észre, midőn az lehajolva, kendőjét fölemelé és átadá neki

— Köszönöm, — mondá egykedvű, száraz hangon az öreg, s a kendővel megtörölé halvány, nedves homlokát.

— Tegnap parancsolt velem atyám s én megjelentem, — kezdé az ifju, s bár belseje izgatott volt, hangjának elég nyugodtságot birt kölcsönözni, midőn e szavakat kiejté.

— Igen. Kértelek, hogy jöjj ide, némi fölfede-

zéseim vannak, miket továbbra nem halaszthatok. Ezeknek megkezdése előtt azonban azt szeretném tudni, megkérted-e azon leány kezét, kit leveledben oly nagyon állítál szeretni, s kinek megnyerésére életed boldogságát fektetéd?

— Megkértem, miután atyámnak semmi ellenvetése sem volt. Blenheim Katinka menyasszonyom lett, — viszonzá igen határozott és komoly hangon az ifju, észrevéve atyja kérdésében azon gúnyt, melyet az szavaiba fektetett.

— Csakugyan! Tehát határozottan ellenezni kellett volna, hogy megértsd: miként e házasság nem lehet inyemre, és pedig éppen azon okoknál fogva, melyet magad is gyanítál, mert a leány külföldi, ismeretlen család gyermeke, s a mi még ennél is nagyobb baj — s z e g é n y!

— Nincs-e nekem jó nevem, s nem vagyok-e én elég gazdag? — kérdé élénk, felindult hangon az ifju, s hangjában annyi lágyság, annyi kérő volt, mennyit tán az öreg nem is várt fiában, s egy perczig meglepetve nézett reá.

— Nem vagy! — mondá aztán rövid, tompa hangon. — Neved jó hangzásu, családod régi, előkelő, de gazdag nem vagy, sőt tán vagyonos sem.

Az ifju elhalványodott s határozatlanul nézett atyja lesütött szemü arczába s szólni nem tudott. Ugy látszék, ez oldalról nem várta a csapást. E váratlanul érkezett fölfedezés, az öregnek keserü, száraz hangja s a lesütött tekintet oly mértékben hatot-

tak reá, hogy pillanatra egy közeli szekrénybe fogódzott.

Pár perczig szótlantul álltak egymással szemben atya és fiu.

— Nem akartalak tovább ámítani, — kezdé ugyanoly tompa, elfogult hangon a báró. — Czéлом volt ezt az év vége felé tudatni veled, azonban legutóbbi leveled sietteté fölfedezésemet. Most tudsz mindent. Ez az, mit tudtadra adnom kellett.

Géza egyideig még mindig nem tudott válaszolni; atyja szavait hallá, de egyetlen gondolata sem volt, mit erre kifejezhetett volna. Az öreg szárazan elmondá a tényt s ez oly borzasztó világos volt, hogy sem körülírás, sem magyarázat nem kellett hozzá.

Végre arcza pirulni kezdett s szemeibe visszatért a perczig elhalt tűz és élet. Pár sebes lépést tett atyja felé:

— Miért nem tudatta ezt velem atyám utóbbi levelében? — kérdé élénk, szemrehányó hangon. Ha velem hatalma volt játékot üzni, mint fiával, idegenek iránt erre nincs jogunk. Nem teszek szemrehányást azért, a mi elmúlt. Nem kérdem, mi vezette a körülményeket idáig; de rossz néven veszem azt, hogy fiát engedé oly ígéretet tenni, mit be nem válthat.

Alpáry nyugodt arcczal hallgatá e kitörő szavakat; megvárta, mig fia elcsöndesül s aztán halkan felelt:

— Nem volt jogom sorsod s házasságod ellenében biróul lépni fel, miután vagyonodat elpazarlám!

Az öreg ur e szavai alatt két nehéz köny gör-
dült végig ránczos halvány arcán s kezét szemeire
szoritá.

Géza sötéten nézett maga elé. Vonásai nagy küz-
dést árultak el s midőn atyja megindulását látta, ar-
cza sötét vörös lett s az öreghez lépve, megfogá an-
nak kezét.

— Atyám, — mondá nyugodt, szelidebb hangon
— bocsásson meg, ha kitörő voltam. Ez nem azért
történt, mert körülményei idáig jutottak, hanem mert
egy ártatlan, mély érzésű leánynyal játékot engedett
üzöm. A miatt, hogy vagyona tönkrement, velem
szemközt ne nyugtalankodjék; öné volt az, s ugy
kezelt, amint legjobbnak látta; tőlem e miatt soha
egyetlen szemrehányó szót sem fog hallani. Jelenleg
az csupán a fődolog, hogy a bonyolódott viszonyokat
oly módon igyekezzünk rendezni, mikép önök öreg
napjaikra ne legyenek kénytelenek megszokott élet-
módjukon változtatni. Én a magam szorgalma után
meg fogok élni tudni.

— Fiam, — szólt az öreg, megszorítva fia oda
nyujtott kezét — köszönöm e kiméletet. Évek óta
rettegék e naptól, midőn veled szembe állva, nyilat-
koznom kell vagyonunk rossz körülményeiről s tud-
todra adnom, hogy családot tönkrejutott. — Azon-
ban te nemesen bántál velem, s én öreg létemre szé-
gyennel hajlok meg nemes lelked előtt. Nem mintha
számadást követeltél volna tőlem, de saját igazolá-
somra, mint becsületes ember mondom el, hogy a dol-

gok ide jutását nem pazarlás, nem könnyelműség okozá, hanem azon szerencsétlen fényelgés, a tehetetlenség, melyhez a rangunkbeli ifjak gyermekéveiktől szoktatva vannak. Midőn birtokaimat átvevém, legkevesebb fogalmam sem volt annak kezelése felől. Amint atyám házánál megszoktam, úgy rendezém be saját házamat is, a nélkül, hogy meggondoltam volna, miként az a vagyon jövedelme, mi a szülői házat kitartá, nálunk már kétfelé oszlott, egyenlő részre, én és bátyám között; s így már csak felényi kényelmet kellett volna igénylenem. Anyád vagyona szép volt, de pénzben kapta, s az részint a birtokon fekvő adósságra ment, részint pénzben költöttük el, úgy, hogy abból jelenleg semmi sincs. A szerencsétlenség úgy hozta magával, hogy mind csupa csaló gazdatiszteket, lelkiismeretlen ügyvédeket kaptam, kik azóta mind gazdag emberek, mig én tönkre jutottam, s jelenleg oly szorongatott s oly bizonytalan helyzetben vagyok, hogy azt sem tudom, meddig marad e ház, melyben lakom, saját tulajdonom.

— Ennyire jutni! — mondá szomorú, levert hangon az ifju. — Szegény anyám, ő bizonynyal mitsem tud erről. Oly nyugodt, derült volt tegnap, mint rendesen.

— És pedig egyedül ő ment meg a végszegénységtől mind a kettőnket.

— Hogyan, atyám?

— Azt nem veheti el senki, mit egybekelésünkör neki, mint házassági ajándékot lekötöttem.

— Hála istennek, tehát mégis valami — sohajta Géza. — Kérem, atyám, igyekezzünk letörleszteni mindent; ne maradjon nevünkön folt. Mi férfiak vagyunk, nélkülözzünk. A szegénység nem oly szörny, mint hiszszük, csak szemébe merjünk nézni. De anyámat kiméeljük meg, ha lehet, e csapástól. Ha a háztól csakugyan meg kell önöknek válni; ha e helytől, hol egész életét tölté, kénytelenek vagyunk megfosztani őt, vigyük Bécsbe vagy Pestre. Mondja atyám, hogy nagy városban óhajtana lakni. Éljenek ott ezentul. Ő oly jó, hogy szívesen rááll bármire is. Csak ne okozunk neki fájdalmat. Kiméeljük öreg napjait és gyöngeszívét . . .

— Fiam! — mondá könnyezve Alpáry, s kitérta karjait, — bocsáss meg nekem, s engedd, hogy kebledre rejtsem szégyentől piruló arczomat, ily nemes, ily nagy lélek előtt, mint te vagy.

Géza szenvedélyesen ölelé át atyját, kinek ősz feje a deli ifju keblére hanyatlott. Forró könnyek omlottak mindkettőjük arczán végig: a kibékülés, a rejtett fájdalom és szeretet könnyei.

Néhány pillanatig tartott ez elérzékenyülés, s aztán karszékébe hanyatlott az öreg, s fia előtte állva maradt.

— És házasságod? — kérdé halk hangon Alpáry.

— Arra most gondolnom sem lehet, mig az ügyeket kissé rendbe nem szedjük, szólt sóhajtvá Géza. Jelenleg csak azon kell igyekeznünk atyám, hogy

megtaláljuk a gyepelőt, melylyel a zavarodott dolgokat kormányoznunk kell.

— S addig nem távozol innét, míg ez némileg rendben nincs ?

— Két hét mulva mindenesetre visszamegyek, először mert a további itt időzésre szabadságot kell kérnem, másodszor mert Katinkának megigértem, hogy egy meghatározott napon nála leszek.

Az öreg sóhajtott, de nem válaszolt.

Később azonban hosszasan beszélgetének a dolgok állása felől. Ily körülményekkel előbb egészen tisztába kell jönni, hogy határozni lehessen s az útbaigazításra nézve az öreg Alpáry maga is igen ismeretlen vezető volt.

Hogy ama két hét alatt mire mentek s mit végeztek, a következő eseményekből látjuk meg.

V.

A z e s k ü v ő.

Ezalatt Katinka a legboldogabb napokat élte. Minden óra, minden percz közelebb hozta azt a napot, melyre Géza visszajövetelét ígéré s melyről a leány meg volt győződve, hogy azt az ifju meg is fogja tartani. Huszonnégy óra hiányzott már csak a viszontlátásig, s midőn a leány nem is remélt már több tudósítást kapni Géza megérkezése előtt, az inas levelet adott kezébe, melyen jegyese irását ismeré meg.

Meg volt győződve, hogy valamely szomoru hirt hoz e levél neki. Szive erősen dobogott s egy érthetetlen sejtelen kínozte mindaddig, mig a néhány sort, mely a papiroson előtte feküdt, el nem olvasá.

Semmi ros, egyetlen baljóslatu szó sem volt benne; tudósítás, hogy a kitüzött napon megérkezik, és Katinka még sem lett nyugodt, rosat jelentő előérzetét nem volt képes legyőzni.

Alig várta a perczet, melyben Géza megnyugtassa őt, melyben hallja derült hangját, lássa sugárzó arcvonásait és meggyőződhessek, hogy sejtelve oknélküli, hogy nyugtalanságának nincs alapja. Eljött a várt nap. Katinka kipirult arczczal járkált a kert

utain. Minden zörejre, minden dobogásra összeresztent s a kastélyhoz vezető utra sietett.

Oly ragyogó szép volt a fiatal leány e nyugtalanság alatt, a remény és epedés e hányatásai közt. Gazdag szőke fürtei ruhájára omlottak, s az egyszerű öltözet egész diszét egyetlen egy rózsza képezé hájában.

Végre lódobogást hallott. Szívében elállt a vér, arczáról eltűnt a pír s midőn Géza befordult az utra, alig tudott egy örömsikoltást elfojtani.

Az ifju azonnal észrevette őt. Leugrott lováról. Nem kérdezte most, hova kösse azt. A kantárt egy fához akasztva, a leányhoz röpült s percz alatt egymás karjain csüngtek.

Midőn a legelső mámort némileg nyugodtabb percz követé, Katinka hosszasan és meglepetve szemlélte az ifju arczát, mely elválásuk óta oly nagy változáson ment keresztül.

A szokott ragyogó kifejezés eltűnt s helyét kimerültség, halványság foglalta el. Szemében — bár ott e pillanatban a legforróbb szerelem lángolt, — méla elfogultság látszott, s modorán a leány valami ismeretlen idegenszerűt vett észre.

Az ifju érzé a leány meglepetését s karját nyujtva neki, szótlánul haladtak a kert belső része felé egymás mellett.

— Géza, — mondá végre elfogultan a leány; — semmi szava, semmi mondani valója sincsen hozzám?

Az ifju összerezent s mély szerelemmel és bensőséggel szorítá meg Katinkának kezét.

— Menjünk tovább, ülünk le, — mondá sebesen, izgatottan ejtve ki a szavakat. Ülünk le valahova. Igen sok mondani valóm van . . .

Helyet foglaltak. A leány reszketett. Ama balsejtelem, mely két nap óta kínozta szívét, valóvá kezdett lenni. E perczben bizonyos volt benne, hogy igen váratlan és szomoru dolgokat fog hallani.

— Katinka, — mondá határozott, komoly hangon az ifju — családi ügyeimről kell beszélnem önnel . . .

— Géza! — kiáltott föl, izgatottan hagyva el helyét a leány, — ne szóljon nekem erről. Nincs mit tudnom azokról. Ön szívét adta nekem s ez azon egyedüli kincs, melyet ha visszavenne tőlem, életemet venné el vele.

Az ifju meghatottan nézett reá. Oly igaz, oly ártatlan volt ez arcz, oly mély szerelmet fejeztek ki e rátekintő szemek s annyi bensőség, valóság volt a hangban, mely e szavakat kiejté, hogy az ifjunak alig volt ereje a könyeket visszaküzdeni.

— Ha szivemen és szerelmemen kívül más kincset is adhatnék önnek, Katinka, ugy nem szólnék arról semmit. De éppen azért kell e dolgokról beszélnünk most, mert utolsó találkozásunk és azon idő óta, mikor szavát adta nekem — igen sok megváltozott.

A leány kérdőleg nézett reá.

— Én, mint gazdag ember közeledtem önhöz,

Katinka, azon meggyőződésben, hogy jólétet adhatok; hogy helyrehozhatom a sorsnak azon véletlen rossz szeszélyét, mely önnek nem adott vagyont; s hogy midőn kezemet fölajánlám, és életét saját sorsomhoz kötém, nemcsak szellemileg, de anyagilag is jólétet adhatok önnek Most e reményem elmúlt. A körülmények oda jutottak, hogy szegény emberré lettem s miután az, a mit kezemmel önnek ajánlottam, nincs hatalmamban többé, mint becsületes ember, visszaadom szavát, mely hozzám köté.

Katinka állva maradt az ifju előtt e szavak alatt s kezeit egymásba kulcsolva tartá. Bizonytalanul nézett annak arczára s szemeiből sűrű könnyek gördültek arczán végig. Eleintén nem tudta tájékozni magát, egy perczig tán kételkedett, ha az ifju igazat mond-e; de midőn annak arczán látta a küzdést egész beszéde alatt, hallá a fájdalmas hangot, az erőszakot melylyel szavait kiejté, akkor kétségbeesett kiáltással veté az ifju lábai elé magát s annak kezeit szenvedélylyel vonta ajkaihoz.

— Ne tasziton el magától — mondá könnyörögve. — Ön visszaadja szavam, de visszaadhatja-e szivemet is? Engedje, hogy megosszam önnel a nélkülözést s bár vagyont nem ajánlhatok, de lesz eröm, vigaszom, igyekezetem. Higyje el, könnyebben fogja viselni a terhet, ha összetett vállal visszük azt át az életen, s bennem oly igénytelen, oly szerény társat talál, ki önnek napjait nem fogja nehezíteni s tán igyekezetével buzdítani fogja terhes munkáiban.

Géza reszkető karokkal emelé föl a leányt s szerelemmel vonta maga mellé. Gyöngéden simítá félre arczából selyem fürteit és gyönyörrel tekintett a szerelmet sugárzó szemekbe.

— Katinka, — mondá keblére vonva őt — e perczen másodszor lett menyasszonyom. Másodszor adta nekem szivét, és isten legyen tanúm, hogy e szerelmet, e föláldozást megérdemleni s meghálálni életem főczélja lesz. Bocsásson meg, ha fájdalmat okoztam, de kötelességem volt ezt tenni. S bár az életben az embereket legtöbbször a körülmények alkotják, erős meggyőződésem volt, hogy önt nem rabolja el tőlem semmi.

Katinka leirhatatlan boldogsággal mosolygott könyein át. Kezei erősen összekulcsolva tarták Géza ideges kezét, mintha még mindig félne elbocsátani azt, mintha még mindig el akarnák rabolni tőle e kezét.

A nagy kérdés, mely az ifjút két hét óta kinozta, meg volt oldva. Katinkára semmi hatást sem tett a körülmények roszra fordulása, s Géza ugy szeretett, és oly fiatal volt még, hogy e perczekben semmi egyébre nem gondolt többé, csak menyasszonyára. Nem volt előtte rosz sors; eltűnt mult és jövő; elfeledett minden bút és küzdést; egyedül szerelmének élt és Katinkának, ki mindez érzést, elragadtatást és boldogságot oly igazán s oly bensőleg osztá meg vele.

Midőn rövid idő mulva a kastélyba mentek, mindkettőjük arcza oly ragyogó, oly derült és elégedett volt, hogy senki sem gyanította volna, miként

egy óra előtt e két sziv egymás szerelmeért egy egész élet anyagi jólétéről mondott le.

Néhány napot töltve Prágában, Géza ismét szabadsággal utazott haza, és pedig néhány hónapra, mialatt családja ügyeit egészen rendbe akarta hozni s egyszersmind azon időre tűzve ki az esküvőt, midőn visszaérkezik.

A fiatal pár búcsúja szomorú volt. Majdnem bizonytalan időre váltak el. Nem tudták, mikor látthatják újra egymást s mikor leend vége azon időnek, melyben újra meg újra válniok kell.

Az ifju, távozta után néhány hét múlva, azt írta Katinkának, hogy szülői Bécsbe mentek lakni, hogy ügyei bontakoznak a zavarból s reméli: már nem sokáig leend tőle távol.

Azonban uj meg uj levelek érkeztek, mind telve biztatásokkal; uj meg uj hetek, hónapok teltek el s az ifju még mindig nem jöhetett, s az esküvő még mindig igen távol volt.

Egy egész év röpült így el s ez idő alatt Géza egyetlen egyszer volt csak pár napra Prágában, Katinkát látogatni. Néhány napot töltött nála s újra sokáig nem látták egymást.

A leány ezalatt epedt, sóhajtozott, arcza halvány lett a vágytól. Folyvást a jövő reményében ringatá magát s a jelen napjai gyakran öntudatlanul röpültek el fölötte.

Végre egy nap, a második év felében, megjött az ifju. Megrettent, midőn Katinkát látta. Az eleven

viruló leány helyett kifejlett, halvány hölgy lépett eléje s az arcz rózsáit, a szem tündöklését, epedő bánatos kifejezés váltotta föl.

— Katinkám, — mondá fájdalomtól elfojtott hangon Géza s megindulva szoritá a reszkető alakot keblére, míg a leány szemeiből szenvedés és öröm könnyei hullottak, s fáradtan, kimerülten omlott az ifju karjai közé.

Géza bár nem végezte be egészen ügyeit, de nem merte menyasszonyát elhagyni többé. Ama változás, melyet észre vett rajta, megdöbbsenté őt s elhatározta a lehető legrövidebb idő alatt tartani meg az esküvőt.

Az ezred elhagyására rég benyújtá a kérelmet s midőn most visszaérkezett, már végkép leveté az egyenruhát.

Esküvőjüket Prága egyik templomában tarták s Katinka rokonait, és Géza részéről a tanút kivéve, senki sem volt e szertartásnál jelen.

A legnagyobb csendben ment az véghez, de oly ünnepélyes, oly magasztos volt, minő csak az lehet, hol a jegyesek oly igaz szerelemmel, oly tiszta szívvvel lépnek az oltár elé, mint Alpáry és menyasszonya.

Mindenki érzé, hogy az Ur színe előtt köttetik e házasság. A szeretet az ég fénye a földön, s ki igazán szeret, az keblében hordja az eget. Az ilyen nem tévelyeghet a setétségben, csak kezét kell kinyújtania, hogy érezze a kezet, mely elvezeti őt a bizonytalan útakon, csak szemeit kell fölemelnie, hogy meglássa

a remény biztató világát. Ki ne érezte volna a valóság vigasztaló hatását?

Ki mondhatja azt: én soha sem hívtam Istent segítségül, midőn bajban voltam. Senki, bizonytal senki. — Emlékezzék bárki vissza éltének egyes szomorú eseményére, midőn minden reményére árny borult, midőn nem tudta: honnét várja a segítséget, a szabadulást s ajkai önkénytelen Isten nevét kiálták, — mert midőn az élet, az emberek, az akarat és erő többé nem segíthet: akkor erős és gyöngé vallásos és vallástalan, elmélkedő és vakhitű egyformán csak Ő hozzá fordul, mert egyedül Ő a valóság. Ő az örök e földön. Ily érzés szállta meg a jelenlé, vők keblét, mialatt a szertartás tartott.

A halovány menyasszony, fájdalmas kifejezésű arczával, szelid tekintetével egy szenthez hasonlíta, ki leróva az élet nehéz kötelességeit, megtisztulva lép az Ur kegyelmes és igazságos színe elé.

Fejét keblére hajtva térdelt az oltár előtt, s kezeit erősen imára kulcsolva, áhitatosan könyörgött áldásért.

Mellette Géza térdelt, ép oly megatva, ép oly hívő arczzal tekintve menyasszonyára, mint ez az ég felé. Ő is hitt, remélt és bizott.

A fiatal pár elindulására minden készen volt az esküvő végeztekor. Öltönyöket váltva és a jelenlevőktől elbucsuzva, azonnal indultak Bécs felé, hol Géza szüleinek akarta bemutatni fiatal nejét.

VI.

Mézes-hetek.

Egy év mult el a föntebb leirt események után.

Tavaszi volt, május közepe, midőn a természet legszebb pompáját tárja elénk s fű, fa, hegy, völgy, rét és virág, minden a kikeletről beszél.

Az a hely, hova olvasóimat vezetem, egyike a főváros legismertebb s egyszersmind legkellemesebb helyeinek, a »Zugliget«, hol nyáron át a Pesten lakó családok egyes házakat kibérelnek s a meleg hónapokat ott a friss természet ölében, az éltető levegőn töltik.

Egy ily házacskában lakott Alpáry Géza és neje.

Az ifju, családi viszonyuk rendezése után, oly sorsot tudott biztosítani szülőinek, mely nem kényszeríté őket, hogy öreg napjaikra nélkülözzenek. Bécsben éltek, birtak azzal, ami az élet főbb kelleihez tartozik s csendes, egyforma és nyugodt napokat töltének.

De hogy ez megtörténhessék, Alpáry Gézának le kellett mondania mindenről s kielégítve hitelezőit,

rendbe hozva mindent, biztosítva szülői helyzetét — saját maga számára semmi egyebe nem maradt, mint neve, melynek tisztaságáért mindent föláldozott.

Az ifju tudta azt, hogy valamihez kell fognia, ha élni akar s Pestre ment lakni fiatal nejével, hol legkönnyebben hívé feltalálni azon tért, melyen ezen-túl mozogni fog.

Fiatal volt. Telve jóindulattal és azon igyekezettel, hogy megragadjon bármit is, mely által helyzetén segíthet. Nejét úgy szerette, hogy érte és jóléteért fáradni boldogságnak tekinté s Bécsből megérkezésük után, hol pár hetet időztek, azonnal mindent megmozdított, mely őt céljaihoz közelebb segíthette volna.

Azonban mindenütt igen sok nehézséggel találkozott. Egyik pályához az alkalom, másikhöz a hivatás, majd a jártasság, majd az eszközök hiányoztak nála. Szóval: legboldogabb időszakában, mézes-heteiben, igen sok titkolt keserü percz volt, melyről Katinkának soha sem volt szabad tudnia.

Az élet igen szép, a szerelem igen boldogító; de mennyi keserüségnak van alávetve, ha a világ legprózaibb eszköze, a vagyon, a pénz hiányzik.

Mily boldog volt Géza, midőn szép fiatal nejével karöltve végighaladt a Duna partján. Midőn mindketten boldogságuk érzetétől áthatva, oly szépnek, oly felségesnek találtak mindent. A nyugodt Duna kék tükrét, az átelleni emlékekkel megrakott] régi várat, a szent Gellérthegye mögé szálló napot s a

kisded sikamló sajkák iramlását, mind oly érdekekkel, oly gyönyörrel tekinték, s nem jutott eszükbe ez ártatlan mulatságon és egymáson kívül semmi.

Vagy midőn még benn a fővárosban laktak, ha kimentek a budai hegyek közé, bokrok és fák árnyékában oly boldogan tölték el a napot, élvezettel szíván be az éltető levegőt, melyet gyermekkora óta Katinka úgy megszokott, míg most folytonosan nélkülöznie kellett a főváros falai közt. Gyakran hallgatták a pacsirta énekét és beszéltek a multról, a jövőről. A jelen oly boldog volt, azt csak érezni lehetett, de elmondani vagy elemezni nem.

Boldogok voltak, és mégis Katinka gyakran hulatott könyeket sorsuk és férje miatt, ki oly gondosan eltakart előle minden bajt. És Géza hányszor törte fejét azon, hogy mint lehetne anyagi körülményeiket oda vinni, hogy bármi csekély, de biztos jövedelmük volna.

És mégis, ha sziveikbe tekintének, és magukba szállva, arra gondoltak, a mit tettek: midőn mindketten vagyon nélkül sorsukat összeköték, soha egy pillanat sem volt, melyben ezt megbánták volna s egymásról bármi áron is le tudtak volna mondani.

Géza végre mint mérnök talált egy állomást. A katona-intézetekben a számtant igen gondosan tanítják s ő legnagyobb hajlamot érezett mindig ez iránt. A mérnöki pálya vonzó volt rá nézve, mint szabad, független állás és jövedelmező is olykor. Atyja által, kinek jóformán az ország minden tehetős főura sze-

mélyes ismerőse volt, nem sokára oly összeköttetéseket talált, melyeknek segélye által egyik főtényezője lett az akkor épülő lánczhidnak, a leendő vasuti tervek kidolgozásának s általán véve sorsa rövid időn nagyot javult.

Az első telet a fővárosban tölték, a nyarat pedig a budai hegyek között. Géza folytonosan elfoglalt életet élt, Katinka pedig ügyesen vitte kis háztartásuk gondjait s midőn férj és nő együtt tölték az estéket s kipihenték napi fáradaimaikat: boldog mosolylyal s reményteljes arczczal beszélgetének ama kisdéd lényről, kit kölcsönös szerelmök adand nekik.

— Mily szépnek kell lennie, hisz oly nagyon szeretjük egymást, — mondá gyakran, férjét szerelemmel ölelve meg, Katinka.

— S mily angyali jónak, ha hozzád fog hasonlítani, — viszonzá Géza.

— És mily boldognak, ha isten meghallgatja imádságomat s megjutalmazza igyekezetünket — folytató a nő.

Aztán tovább beszélgettek — csekélyiségekről, kis dolgokról, melyeknek semmi értékük, s melyek csak oly két lénynek voltak egymás ajkairól mulatságosak és érdekesek, mint Géza és Katinka.

Midőn az ősz közeledett, szomoruan látták a fák leveleit hullani. A fű megsárgult, a levegő hűvös lett s tudták, hogy nem sokáig maradhatnak a kedves helyen, hol éltek legboldogabb s legszebb napjait tölték.

Ez volt az első ős, mely házasságuk tavaszát követé.

Be kellett vonulniok a kőfalak közé. Azonban megfogadták, hogy jövő tavasszal ismét e helyre jönek lakni s nehéz szívvel váltak meg a most már szomorú völgytől, melynek ők e perczben nem sárga leveleit és szomorú őszi színezetét látták, hanem a viruló bokrot, fát, füvet, a verőfényes napot; minden szál fű, minden fa boldog sétákra emlékezteté, melyek oly élénken éltek most is szivökben.

E második tél minden különösebb esemény nélkül folyt le, s midőn a kikelet bontakozni kezdett, midőn a komor tél után újra minden zöld, derült és vidám lett, és a levegő enyhésége kicsalta a városi népet a szabadba, fiatal párunk is megérkezett az el sem felejtett lakba, melybe most egy kicsi vendéget is hoztak.

A kis leány szép volt, vonásai oly angyaliszták, szemei oly égszinü kékek, mintha isten küldte volna őt megjutalmazni szerelmöket. Azonban Katinka igen halovány volt. Betegsége után igen gyöngé. Arcza még soványabb, szemei beesettebbek, mint azelőtt s köhögése, melyet évek előtt kapott már s mely eddig nem volt aggasztó, most egészen komolylyá és nyugtalanítóvá lett.

Géza aggodalommal tekintett reá. Orvosokat hivatott, őrizte őt minden légváltozástól, de a kedves arcz mind halványabb, a vonzó alak mind átlátzóbb lett.

Augusztus vége felé volt, midőn egy nap lakásukhoz közel egy nagy fa tövében ültek együtt. Egy ideig Géza messziről nézett a szép szenvedő arczára, míg végre nem tudva vágyainak ellentállni, fölkel s Katinka mellett foglalt helyet. A nő mosolyogva nyujtá neki kezét, és szemeiből oly benső melegség sugárzott az ifjura, hogy az hálásan vontá ajkaihoz a feléje nyujtott kezét.

— Oly szép egy alkony — mondá az égfelé tekintve a nő, — ki tudja Géza, töltünk-e még az életben ily szép estét együtt? . . .

Az ifju, mintha sejtelmes félelem kapta volna meg, hevesen ölelé át nejét s érzé, hogy arczára annak szemeiből forró köny gördül alá.

— Képzelődő — mondá szelid szemrehányással az ifju. — Oly hamar lemondasz az élet reményeiről s oly kegyetlenül üzesz tréfát velem. Hiszed-e azt, Katinka, hogy mi elválhatnánk egymástól s nem vagy-e meggyőződve arról, hogy szerelmem erősebb mint a halál?

Katinka mosolyogva nyujtá kezét neki.

— Azt tudom, — mondá, — hogy szerelmed nem szünik meg soha. Tudom, hogy szeretni rajtam kívül nem fogsz senkit, azonban ez a haláltól nem tarthat vissza senkit. Meg fogok halni, édes Gézám, s emlékül neked kis leányom marad. Szerelmünk élő emléke lesz. Szeresd őt helyettem is. Ne hagyd el soha. Beszéld el, ha nagy lesz, hogyan

szerettük egymást. Irj le néki engem, és neveld őt a vallás és szeretetben, mely védője, támasza leszen a földön.

— Nem, nem! — kiáltá keserűen az ifju, — e szavakat nem hallhatom tovább. Ne akard, hogy képzelődésedet én is oszszam, ne izgassuk föl egymást. Beszéljünk másról, a jövőről, vagy multról, mely oly szép, s még oly rövid, hogy egész értelme csak a jövőben rejlik. Ne akarjuk sötétebb színben látni a dolgokat, mint vannak: ez az élet leghűbb kelleke. S végre is Katinka, a te betegséged oly futólagos, oly mindennapi, melynek semmi komoly következménye nem lehet. A te betegségedet minden anya osztja; nem veszélyes, bár az üdülés sokáig tart.

A nő látta férje arcán az izgatott kedélyt, szavaiban észrevevé a keserüséget, s nem szólt e tárgyról többé. Másról beszéltek. Azonban mindkettőjük arcán látszott, hogy nem nyugodtak s hogy közönyös dolgok fölötti társalgásuk igen erőltetett. Közbe elhallgattak, s mindketten andalogva néztek magok elé. Géza keblét mély keserűség tölté el, oly szomorúnak látott maga körül mindent.

Az ember egészen kedélyének rabja. S ha valamely helyet derültnek vagy szomorúnak látunk; ha valamely multság nem tud fölvidítani; ha olykor valamely társaságot unalmasnak találunk s terhünkre esik: soha sem másokban vagy tárgyakban rejlik az ok, hanem saját kedélyállapotunkban. A derült kedé-

lyü ember mindent szép színben lát maga körül, míg a komor vagy roskedvüt minden untatja, mindenben hibát talál. Így volt Géza is. Ugyanazon fák, ugyanazon vidék környezék őt, melyek egy évvel ezelőtt. Semmi nem változott körülte, az ég épen oly kék, oly tiszta volt, mint máskor, minden friss zöld, és viruló s ő mégis oly borus, oly leverő színben látott mindent, mert mindez az ő kedélyállapotát tükröze vissza.

Este lett. Hűvössé vált a lég, halk szél emelkedett s ingatá a fák leveleit, és Katinka gyöngéje alkata fázni kezdett.

Férje karjára támaszkodva hagyá el a helyet s indult a szobába, — még egyszer megállva a küszöbön s vágyó tekintettel hordva szeméit köröskörül a holdvilágította tájon.

E naptól fogva halkán, csöndesen közeledett a sir felé.

Minden nap egy-egy emléket törült le régi szépségéből s minden perczen nehezebbé vált az a suly, mely Géza szivét nyomta.

Napról napra látnia kellett hervadó nejét, mint halványul annak arcza, hallani a fenyegető köhögést, mely lassanként mindig gyöngébb és erőtlenebb lett, és tanuja lenni mindennek, a nélkül, hogy segíthetett volna s a nélkül, hogy bánatát csak egy percze el lett volna szabad árulnia. Végre szeptember vége felé elhatározta visszavinni őt Pestre s új tanács-

kozmányt tartani a főváros legjelesebb orvosaival. E szándékát közlé Katinkával.

— Ne menjünk — mondá könyörgő hangon a nő. — Tudom, hogy meg kell halnom. Engedj itt meghalni Géza, itt, hol oly boldogok voltunk, hol minden fa, minden bokor szép napjaimról beszél, hol a földben édesebb lesz pihennem.

És Géza hiába akarta őt rábeszélni, hogy a városba menjen. Hiába kérte, könyörgött neki, hogy ne szomorítsa oly leverő képzelődésekkel magát, a nő hajthatatlan maradt. Egy pillanatig sem hitte, hogy meggyógyulhasson s keresztényhez illő elhatározással várta a halált. Végre október végső napjaiban érkezett az s Katinka oly szeretettel, oly benső ragaszkodással vált meg férjétől és gyermekétől, minővel irántuk, rövid boldog együttlétük alatt viselteték. Géza fájdalma leirhatatlan volt. Eleintén örületséig föl volt izgatva; később lassanként csöndes búskomolyság kezdett erőt venni rajta, és soha senkivel, senki előtt nem beszélt vesztesége és szerencsétlen sorsa felől.

Gyermeke oly kicsi volt még, hogy női ápolásra kellett bizonia. Elvitte őt anyjához Bécsbe. Szülőivel is csak néhány szót beszélt a gyászestéről; Katinka végnapjairól pedig soha semmit. Ugy látszék, e szomorú emlékek valának egyedüli vigasztalásai s e vigaszt nem akará megosztani senkivel. Egy ideig Bécsben maradt, aztán utazni ment. Eleintén azt állította, hogy ismét visszatér ezredéhez, később szülői-

nek azt ír, hogy Svájcban időz s bizonytalan ideig marad ott.

Nincs oly ír a sziv nagy fájdalmaira, mint a természet szépsége; semmi sem képes ugy megnyugtanni bennünket, mint eme nagyszerűség, melylyel szemben oly parányinak, oly kisszerűnek tűnünk fel magunk előtt. Nagy szerencsétlenségben minden ember azt hiszi, hogy csak őt érheté ily fájdalom. S magába zárkozva, elviselhetetlennek látszik a teher, mely szivére nehezült s melynek enyhítésére egyetlen sugár sem deríti elborult egét. — De künn a természetben megnyílnak szemeink. Látjuk a száradó fát, melynek tövénél uj sarj fejlődik, a kiszáradt patakot, mig tiz lépésnyire tőle gazdag forrás buzog; a komor eget, melyen sötét felhők, vésztojósló fellegek usznak, a távolban tompa, fenyegető dörgés hallik s koronkint szemvakító villám cikázik át a levegőn. . . Az ember keble elszorul, a terhes levegő ónsulylyal nehezül lélekzetünkre, szemünk káprázik a villám tüzétől s midőn már-már kitörni véljük az orkánt — lassankint oszlanak a fellegek, egyre távolabb vonul s huzódik el a dörgés, a sötét leplen keresztül küzdi magát a hold s ezer és ezer nyájas csillag mosolyog le reánk.

A természet változásai ezek s a gyarló ember, ki sorsa részeseinek tekinti a fát és gátakat, megvilágosztatódik, látva: hogy nem egyedül az ő sorsa van ily változások alá vetve. Mélyebben rejti keblébe sebeit, melyek még igen sokáig sajganak ugyan, de a

természet szemlélése közben szaggató fájdalmukat mégis hamarabb elveszithetik? Ki tudja, Géza is nem írt keresett-e Svájcban? S néhány hónap múlva nem jut-e ő is azon meggyőződésre, hogy nincs sziv, mely dobogásában kifáradt volna, és nincs seb, melyet az idő be ne hegesztene.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

VII.

A visszatérő.

Hét év telt el a föntebbi események után. Bécsnek egyik szűk utcájában azon házba vezetnek lépteink, hol az öreg Alpáry, neje és unokájuk laknak.

Az öreg báró, utolsó találkozásunk óta, igen megváltozott. Haja egészen ősz, termete elveszté fesszes, merev tartását, mely által hajdan tán fölényét akarta másokkal szemben kitüntetni; szája körül koronkint ideges rángás mutatkozik, mely azon sok szenvedést és gondot árulja el, miket a lefolyt nyolcz év alatt folytonosan keblébe igyekezett zárni s titkolni mindenki előtt. Arcza halvány, vonásain szomorúság látszik. Kezére hajtott fővel ül ódon karszékében s feszült figyelemmel olvas egy iv papirról, melyet kezében tart.

A szoba, melyben őt találjuk, igen rendes, ó-szerű értékes butorokkal s fölszerelve egy férfiszoba minden kellékével.

Az ablak mellett íróasztal, távolabb két egymással szemközt helyezett pamlag, a középen letakart s könyvekkel és ujságokkal megrakott kerek asztal,

két régi divatu megaranyozott szekrény, pipatartó, néhány karszék, a falakon ősi arczképek s az íróasztal fölött Gézának nagy olajképe, mely őt mint fiatal huszár-hadnagyot ábrázolja.

E szobába lépve, az első perczen látjuk, hogy a tulajdonosnak egész léte a visszaemlékezésekben, a multban fekszik. Nincs semmi e helyen, mely a jelent, az idő haladását jelölné; egyetlen darabja sincs a butorzatnak, mely a többire a régiség homályát vetné. Minden darab egy-egy emlék a multból, s az összeállítás is a multat, tán egy boldogabb időt képvisel.

Az öreg Alpáry végig olvasva a levelet, sohajtva tévé azt össze. »Még mindig nem jön« — sohajtá, s aztán maga elé nézve, gondolkodott . . .

Annyi bünbánás, annyi magábaszállás volt ez arczon; oly sok fájdalmat fejeztek ki az egymásba kulcsolt kezek, s oly élénk nyugtalanságot árult el a száj körül ama koronkint rángatódzó vonás, a mennyi csak igen sokat szenvedő ember külsején jelentkezhet. Nyolcz éve mult, hogy birtokát s a helyet, hol született és boldog volt, elhagyta; azóta e városban, e lakásban él. A körülmények megváltoztatják az embereket s az öreg ur, ki fiatalabb éveiben a legtársaságosabb életet folytatta, elvonult lón, senkit se keresett föl régi ismerősei közül, folytonos tépelődésben és magányban tölté napjait, meghasonlott önmagával is, és sok részben még elveit is megváltoztatá. Arczán meglátszott az a gondolat, hogy él,

mert élnie kell, minden cél, minden vágy és minden öröm nélkül.

Mély gondolkozásából az átelleni ajtó nyílása ébreszté föl, melyen hét éves kis gyermek lépett be, s lassan, nesztelenül, majdnem félve — közeledett az öreg felé.

Egyike volt e kis leány a legszebb, a legvonzóbb gyermekalakoknak, a minőt csak képzelni lehet. Korához képest oly magas, erőteljes alkattal s érett kifejezéssel birt, hogy bárki korosabbnak tarthatta volna. Könnyü szövetruhája látni engedé a gödrös karocskákat, nyakat és vállait s alul a telt gömbölyű lábakat. Világos szőke, majdnem fehéres haja göndör fürtökben omlott vállaira s arcza az egészség és nyájasságtól ragyogott. Oly gyermeteg, oly ártatlan és természetes volt ez arcz s mégis oly sok szellemi szépség ömlött el a vonásokon. Pilláktól árnyékolt sötétkék szemei oly sok bájt és komolyságot fejeztek ki, mit a vérpiros ajkak kedves mosolya hasztalan igyekvék földeríteni s a két sor hófehér gyöngyfog, melyek e mosoly alatt ajkai közül tündöklének, barna sötétes arcbőre, a magas homlok s mély tűzü szemei oly szép egésznet képeztek, minőt gyermekeknél csak ritkán találni.

Halkan közeledve nagyatyjához, annak kezét ajkához voná. »Jó reggelt, kedves nagyapám!« mondá nyájas hangon s a szék mögé vonult, és szemeit komolyan függeszté az átelleni képre.

Az öreg egy-két perczig szótalánul simogatá für-

teit, arcza nyájasabb, enyhébb kifejezést nyert, ajkai körül bizonytalan mosoly játszott s magához vonta a kis leányt.

— Atyádtól kaptam levelet, kis Johanka; köszöntet téged — mondá az öreg némileg derült hangon.

— Mikor jő haza? — kérdé, még mindig a képre függesztett szemmel, a gyermek.

— Nem sokára, utját már megkezdte visszafelé s néhány hét alatt itt leend.

— Mily messze lehet, ha oly sokáig kell utaznia, míg visszaérkezik. Mint kívánnám már látni őt, valjon igazán olyan-é, mint az ott a falon?

— Nem gyermekem, — viszonzá Alpáry szomoruan nézve az arczképre. — Nem ilyen többé. E képet rég festék, midőn én, nagyanyád és atyád még mindnyájan sokkal fiatalabbak voltunk. Azóta megtörődtünk.

A leányka komoly arczczal s az őszre függesztett szemekkel hallgatta e szavakat. Hallgatá, de nem érté. Természeténél fogva komoly volt ugyan, de oly gyermek még, hogy a bú, baj, keserv vagy szomorúság fogalmára képtelen.

Néhány percznyi csönd állt be, — a gyermek hallgatott.

— És anyám soha sem jön vissza többé? — kérdé félig visszatartott lélekzettel . . .

Alpáry meglepetve nézett reá.

— Nem, — viszonzá aztán. A ki meghalt, nem térhet többé vissza.

A gyermek köny és szomoruság nélkül hallá e szavakat. Nem érzé e válasz fájdalmát s csupán kíváncsisága volt kielégítve általa.

Ekkor az öreg báróné lépett be s a kis leány rögtön elhagyá helyét, és hozzá futott.

— Nagyanyám! — kiálta örömtelt hangon, — atyám nem sokára haza jön, — amott van levele.

— Igazán? kérde a báróné, mialatt halvány arczára az öröm pirja szállt, és férjéhez közeledett.

Alpáry átnyujtá neki a levelet, mit ő is végigolvasott.

— Még csak most indult el; sohajtá aztán, visszaadva azt, — soká lesz az, mig megérkezik.

Helyet foglalt s beszéltek távoljáró fiukról, a kis leányról, olykor a jövőről, — de a multról sohasem.

Egyetlen reményök fiok viszontlátása volt. Az elmúlt hét év alatt kétszer volt itthon, meglátogatni őket és gyermekét, aztán újra elment, és soká, soká távol maradt.

Nincs körülmény, melyben az ember ne remélne többé. S bár ők az élettől saját részökre semmit sem vártak már, erősen hitték, hogy fiok egykor még boldog leend, hogy helyzete jobbra fordul, hogy unokájokra szép jövőndő vár, — habár most még semmi kilátás, sem kecségtetés. Ők reméltek, mivel a reményen kívül nem volt semmijök.

A kis leány néhány hónapos volt, midőn hozzá-

jok került, s nekik oly jól esett, hogy van valami foglalatosságuk egyhangu napjaikban s van miért élniök.

A kis Johanna igen kedves és szeretetreméltó gyermek volt, s nekik nagyon sok örömet okozott. Ő volt a ház derüje. Arcza inkább az anyjáiéhoz hasonlíta, de ők csak fiokhoz való hasonlatosságát látták s gyakran feledve a jelent, egészen vissza-képzélek magokat a multba, midőn még vagyonos, tekintélyes emberek voltak s midőn mindenki tisztelettel közeledett házukhoz. Fiatal, egymást szerető pár voltak s mellettük Géza, a kedves szép gyermek, egészen hasonló Johannához. Mennyi reményt és álmot fűztek akkor ama fejlő gyermek jövőjéhez. Mind ez eltűnt. Semmi sem maradt nekik a multból, mint fiok és unokájok, ki újra föleleveníté bennök a már egyszer meghiusult reményeket.

Ilyen az élet, csupa ígéretekből áll.

A kis leányt hat éves koráig úgy nevelték, mint minden gyermeket. Oktatása egyedül abból állt, hogy nagyanyja imádkozni tanítá meg őt. Nem mulasztottak el soha egy-egy korához illő jó tanácsot, vagy szép tanítást adni neki, ha erre alkalom nyílt. Egész társasága a két öregből állott és dajkájából, ki fiatal magyar leány volt s az egyedüli lény, kivel nevetetett. Nagyszülői arczán folyvást csak szomoruságot látott; vidám dolgokról soha sem beszéltek azok s ő kicsi kora óta megszokta,

hogy komolyan viselje magát. Azt, hogy természetében mennyi az elevenség és pajzanság: egyedül dajkája mondhatta volna meg, kivel olykor a gyermek-szobában vidám játékokat űztek; a többiek legfőlebb mosolyogni látták őt; lármázni vagy ujongani, zajosan örülni vagy keservesen busulni soha! Napjai oly csöndesen és oly egyformán folytak, hogy ily hangulatokra soha sem lehetett oka. Mióta emlékezni birt, napról-napra mindig ugyanaz történt, ami a legelső napon. Öröme kevés, de bánata sem volt. Így érte el hatodik évét.

A hetedik évben nagyanyja megtanítá őt olvasni, írni s azon ápróságokra, mit az ő korabeli gyermekek tanulnak. Mielőtt hetedik évét betöltötte volna, apjának név- és születés-napjára már egy-egy köszöntő levelet írt. Mennyire örült Géza ezeknek, az gondolhatja el csupán, ki szintén volt egyszer hasonló körülmények között, távol minden szerető szívtől s ki hozzá hasonló elhagyatottságban és egyedüliségben érezte valaha magát.

E levelek vétele után Alpáry elhatározta, hogy visszatér. — Érezte, hogy ezentúl van életének célja: gyermeke nevelése. Ennek, egyedül e Katinkától maradt emléknék akart élni.

Elhatározta, hogy a kis leányt magához véve, visszatér honába. Magyarország valamely kellemes vidékén telepszik le, hol gyermekével s emlékeivel tölti idejét.

Kik férfi-jellemben az ily elhatározást való-

szinűtlennek fognák találni, gondolják el, hogy vannak igen mély érzésű férfiak, kik mindig visszás hatást és keserőséget éreznek a világban, hol őket soha meg nem értik s hol hozzájuk hasonló lények mindig igen kevesen vannak. Az ilyennek gyakran majdnem elviselhetlen az élet, hol csak örökös összeütközésekre talál. Olykor elzárkózva, keserü könnyeket hullat. Érzy, hogy nagy különbség létezik közte és a nagy többség között Érzy, hogy az emberek neki fájdalmat okoznak s napjait keservessé teszik.

Szerencsétlenség az ily kedély. De mennyivel nagyobb szerencsétlenség az, ha már talált egy szívre, mely rokon volt vele, mely megérté őt, melyet a szerelem fűzött hozzá s aztán el kell tőle válnia és kidobadni újra azon kietlenség közepére, honnét egykor már oly boldogító révbe ért. S újra oly idegennek oly elhagyatottnak lenni!

Az ily ember ne menjen társaságba írt keresni; ne kecsegtesse magát, hogy derült arcok látása jótékony hatást fog gyakorolni reá. Sokkal magánosabban fogja érezni magát, mint egyedül, — mert ott emlékeinek élhet, míg emitt folytonos hidegség és érzéketlenséggel találkozik csupán.

Nincs oly bölcs, ki annyira gyarlónak és kisserűnek találná a világot, mint a mély érzésű ember. Amaz csak eszével itél s nevet a világ fölött; míg emez az érintkezés által folytonos kínokat áll ki, s keble az emberek kiméletlenségétől száz olda-

lon vérzik. Sokaktól hallottam már: »mily boldognak érzem magam, hogy csekélyiségekből nem alkotok nagy dolgokat, s nem hat minden csapásként reám.« Mennyire csalódik, ki ekkép vélekedik. Az élet folyvást változó eseményekből áll s kinek keble nem bir fogékonysággal a csapás iránt: az mennyi, de mennyi édes érzéstől van megfosztva egy-egy szép pillanatban. Hiába állítja bárki is: hogy élvezni tud, de szenvedni nem. Ki a rosszat el hagyja suhanni feje fölött, annál nyom nélkül tűnik el a jó, a szép, a magasztos is. Nem az akarat-erőben van itt az érdem, de a szív fogékonytalanságában a hiba. S ki soha sem ejte könyvet fájaldalmában, az hiában élt, mert örömet igazán élvezni hasonlag nem tudott.

Alpáry Géza egyike volt azon keveseknek, kit az élet fölületes zaja nem birt elkábítani, nem tudott kiragadni bújából s ezért utazása alatt kerülte az embereket.

Fiatal éveiben, mint katonát, derült és mulatságos embernek tartották. A fiatalságnak egyik főtulajdonsága, hogy örökösen ámitja magát. A világba lépve, azt hiszi, hogy mindazt föltalálja ott, a mire vágyik. Szépet, jót hisz mindenkiről, s oly sokat vár az élettől, mennyit az nyujtani soha sem fog. Kedélye derült, víg, mert a remény ragyogó színben tündöklök előtte. S csak midőn az első fáradságos utat megfutá, és látja, hogy még egy más göröngyösebb terül el előtte; midőn az emberek örökösen

visszataszítják; midőn hite minden jó iránt ingadozni kezd, reményeit csalatva látja és semmi nem teljesül, a mit várt: akkor magába vonul s vidámságát ott hagyja az élet amaz útjain, hol hite, reménye, annyi szép érzése, oly sok magas föltétele halomba dőlve hevernek.

Midőn Katinkát föltalálta, érzé, hogy élete más fordulatot vett. A vele töltött rövid idő alatt boldogsága mindvégig valódi volt, de rövid és kipótolhatatlan. S e veszteség után tudta, hogy rá nézve minden elveszett.

Utazni ment. De az ujdonságoknak szemében nem volt varázsa, a természetnek nem oly szépsége, mely feledtetni tudta volna meghalt boldogságát s a folytonos változatosság csak annyi vonzerővel bírta reá nézve, hogy nem hagyta örökké tépelődni szerencsétlensége fölött.

Hat év alatt nem tudott feledni.

Letett a reményről, hogy valaha boldog lehessen s kegyetlen buzgalommal ápolta fájó emlékeit. Soha sem kívánta feledni a mult boldogságát és üdvét, jelenje nem volt és a mult emlékeitől való megválást halálnak tartá.

Ily lelki indulatok között indult visszafelé. Útját legnagyobbbrészint gyalog tevé; kiadásait igen mérsékeltre szorítá s az elfolyt évek alatt vagyona romjaiból oly összeg képződött, mely igen egyszerű, de biztos jövedelmet nyújtott neki.

Elhatározta, hogy tevékenységben tölti napjait.

A nyugalom örültté tette volna őt s érzé, hogy anyagi és szellemi tekintetben munkás életre van szüksége. Arczára bizonyos nyugalmat erőszakolt, mely érzéseinek álarca volt. S bár halvány maradt és sokkal korosabbnak látszott, mint valóban vala, a kiállt csapás nem volt oly észrevehető rajta többé. Szülői azt hitték, hogy egészen kigyógyult fájdalmából, midőn hozzájuk megérkezett.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

VIII.

A viszontlátás.

Komor téli nap volt. Bécs utczái telve hóval, melyet ezer és ezer munkás igyekezett a járdákról eltakarítani. Kevés ember szállingózott az utczákon s azok is mind sietve haladtak tova. Látszott, hogy teendőik végett hagyták el lakásukat.

Alpáryéknál, bár sötétes homály derengett a szobában, nem volt még semmi világítás. Egyedül a belül fülő kályhának ajtaján derengett ki némi fény, mely vékony sugarat vetett végig a falon, s a szemközti ajtón vonult keresztül.

A két öreg egymás közelében ült a kályha mellett s csöndesen, halkán beszélgettek. Olykor vidámat pattant a lobogó tűz, mely a kályha erős léghezűzése által folytonos morgást hallatott.

Lent az utczákról fölhallatszott a folytonos kocsirobaj, mindig, szünet nélkül ugyanazon hang, a kerekek zörgése. Farsang volt, a boldog embereknek sok járni-kelni valójuk akadt. Alpáryék alig hallák már e lármát. Fülük egészen hozzászokott ez egyforma hanghoz. Eleintén kínozá őket, most, hét évi

megszokás után többé észre sem vették. Nem hallák, mint robog a többinél sebesebben egy kocsi, mint áll az meg hangos robogása közben egyszerre a kapu előtt, mint vágódik be pillanat alatt az ajtó, s a kocsi ismét sebesen gördül tova.

Csendesen ülnek; nincsen semmi előérzetük. Csak midőn az előszoba csengetyűje éles sivító hangon megszólal, riadnak föl mind a ketten, e náluk ily időben szokatlan eseményre.

— Ki lehet? — kérdi halkan Alpáry, lélekzetét visszatartva, hogy jobban figyelhessen. S mindketten feszülten várják az inas ismert hangját, ki a történetekről értesíteni jön őket.

Léptek zaja hangzik, fölnyílik az ajtó, s a küszöbön egy férfi-alak áll, arczára fényt vet a vékony tűzsugár. Alkata magas, sovány, arcza sáppadt, szemeit bizonytalanul jártatja a homályban körül. Nem tudja, belépjen-e vagy visszatérjen.

— Géza! — kiált most egy örömteljes női hang, s a férfi sebesen téve be az ajtót, a hang felé közeledik s anya és fiu pillanat alatt átölelve tartják egymást.

A másik perczen megnyílik az ajtó s az öreg inas lámpával kezében lép be, és most atya és fiu kezét fogva egymással, megdöbbenve látják a szomorú változást egymás külsején.

— Régóta várunk! — mondá halk, elfogult s az örömtől reszkető hangon az öreg nő.

— Sokáig tartott utazásom, nagyrészt gyalog
tevém.

— Két hónapja, hogy utolsó leveledet vettük.
Abban irtad, hogy megindultál hazafelé.

Az öregek visszaülnek helyükre s széssel ki-
nálják meg fiokat, de az nyugtalanul néz körül a
szobában.

— Azonnal itt leend, viszonzá anyja, eltalálva
Géza óhaját. Azzal kis kézi csengetyűjéhez nyúlt és
csengetett.

Azonnal megnyilt a másoldali ajtó s azon előbb
egy nőcseléd, kis idő múlva pedig nyulánk, fürtös
haju leányka lép be.

Johanka illedelmesen közeledik Gézához s csi-
nos gyermeki bókot csinál, aztán kezét nyújt neki,
mialatt az gyönyörteljesen tekint reá s szenvedé-
lyes szeretettel vonja keblére gyermekét s fürteire,
arczára, kezére és mindenüvé ezer és ezer csókot
nyom.

A kis leányt egészen zavarba hozta ez. Arcza
lángvörös lett, tekintete zavarral függött az ismeret-
len férfin; de legkevésbé sem ellenkezett, midőn az
ölébe vonta őt, míg nagyanyja sírva nézte e jelenetet.

— Kedves, kedves kis gyermekem, — mondá
érezéstől reszkető hangon Géza. — Te nem is tudod,
ki vagyok én! Kicsike voltál, midőn utolszor láttá-
lak s nem emlékezhetel reám.

A kis leány bizonytalanul nézett a nagy olaj-
festésü képre, aztán atyjára, ki legkevésbé sem ha-

sonlított ama díszes katona-tiszthez, ki neki mindig annyira tetszett. De a gyermekek némelykor a legesesebb föltalálói a képekben létező hasonlatosságoknak. Ő is fedezett fel egy ismeretes vonást a két arcz között, s gyermekies egyszerűséggel kiáltott fel:

— Atyám!

Gézának könyeket idézett e szó szemeibe. Tán e név édessége, tán a kedves szelíd hang hallása költött emlékeket benne; de arczát gyermeke keblére rejtve, pár forró köny gördült a kis leány kezeire. Azután letette őt a földre. Gyönyörködve nézegeté őt, lesimítá selyemfürteit, melyek kezei alatt újra meg újra gyűrűkbe göndörödtek vissza. Megnézte szemeit, arczát, termetét, vonásról-vonásra vizsgálá őt s sok, igen sok hasonlatosságot talált benne, tán épen annyit, mennyit keresett.

Semmi sem játszik az életben nagyobb szerepet, mint a képzelődés. S gyakran oly boldoggá képes az tenni bennünket, mint a való tán soha sem. Némelykor a legridegebb valót is mily vonzóvá tehetjük élénk képzelődésünk által; és az, ki e habbuborékokat elfujná előlünk, vagy letépné a képzelet czifraságait, bizonynal a legnagyobb kegyetlenséget követné el velünk. Így volt Géza is. Örömtelt arczczal szemlélé gyermekét, — Katinka élő hasonmásának találva őt.

Mily boldognak érzé magát, újra birva a kedves felejthetetlen arczot. A bájos kék szem újra rá tekintett, a nyájas ajkak szelíden mosolyogtak feléje,

a gyöngy fogsor, a domború nemes formájú homlok, mind, mind övé volt, s gyermekében itt hagyá — emlékül neki.

— Mennyire hasonlít anyjához, — sóhajtá örömittas hangon s bár az öregek egyetlen vonást sem találtak benne, helyeslőleg intének fejökkel, — látva, hogy e hit mily boldoggá teszi fiokat.

Aztán mindenféle apró részletekről beszélgetének. Géza elmondatá magának a költeményeket, melyeket a kis leány tudott, s most eszes, komoly gondolkozó arczczal adott elő. Kérdezősködött bábjairól, előszedte podgyászából az apróságokat, melyeket ő hozott neki, s oly hirtelen eltelt az idő, midőn a kis leány jó éjszakát mondva, örömtelt arczczal aludni ment, hogy Géza azt hívé, csak néhány percz előtt érkezett meg.

Szülőivel csupán a gyermek távozása után kezdett hosszasabban beszélgetni. Addig rövid kérdések és feleletekből állt a társalgás, melyben a gyermek is részt vehetett.

Most azonban beszélt úti tapasztalásairól. Előadá tervét a jövőre nézve, mi az öregeket — hallva, hogy a kis Johannát elvesztik — majdnem könyekre fakasztá. Tudakozódott néhány ismerőséről, s késő éj volt, midőn elváltak, hogy nyugalomra menjenek.

Géza szokatlan nyugtalanul aludt. S bár édes álmái voltak, kimerülten ébredt föl. Katalin jött el hozzá, karján gyermekével, s átadá a szőke kis angyalt neki. »Gondjaidra bízom — mondá édes han-

gon. — Sok szenvedés vár az életben egykor gyermekünkre, de én a magasból, te itt e földön örködünk fölötte s nem bukhatik el soha. Neveld a valóságban és hitben, hogy ne zúgolódjék a próbáltatások közepette s az én szeretetem, a te örködésed, és isten keze nem hagyják őt el az élet nehéz útjain.« Gézát elszomorítá e jövődölés. Nem hitt ugyan az álmoknak, de meggondolva, hogy az életben mindenki nagy próbáltatásokon megy keresztül, hogy kiszabott része jóból és roszból mindenkinek kijut s arra gondolva, hogy gyermekét egykor szenvedni látná: keserü érzésekkel tölté el szívet. És csak akkor feledé ez álom szomorú oldalát, midőn újra gyermeke ragyogó arcját látta.

Nem lehet, — gondolá, a kedves, ártatlan vonásokat nézve, — hogy ily lények is szenvedjenek a földön. Mily értelme volna akkor ama rettentő mondatnak: »megbüntetem az atyák vétkeit a gyermekekben«, . . . ha viszont nem jutalmaztatnék meg a szülők szenvedése s nem kárpótoltatnék a gyermekeknek az, mit az atya és anya elvesztének!

Géza, szülői körében maradva, tudakozódott egy kisebb birtok után, melyet kevés pénzén haszonbérbe vehetne. Szorgalmasan olvasá a lapokban közzétett hirdetések, tudakozódott mindenfelé, de olyfélét, minő neki kellett volna, nem talált sehol. Másfél hónap telt el már megjövetele óta, s bár néhány ily birtokot meg is nézett, újra és újra azzal a hírrel tért vissza Bécsbe, hogy a mit látott, nem

neki való. A közben a világ színpadán mindeufelé igen zajos mozgalom folyt.

Pozsonyban országgyűlés volt. Bécsbe naponként izgató hírek érkeztek részint Pozsonyból, részint Pestről, de legnyugtalanítóbbak Franciaország felől.

Az év neve 1848.

Az országgyűlés Pozsonyban a múlt év novemberében óta együtt ült s nehányszor Géza is lerándult Bécsből, meghallgatni a nagyérdékű vitákat, melyek ott a nevezetes válaszfelirat fölött naponként folytak.

Végre elkészült az, föl lett küldve Bécsbe s a kedélyek egy ideig nyugodtan maradtak.

Márczius 13-dikán Bécs zajos eseményeknek volt színhelye s mihelyt Pozsonyban ezt és Metternich bukását megtudták, azonnal újabb és nagyobb erővel tört ki a nyugtalanság s az országgyűlés elhatározá, hogy a válaszfelirat ügyének sürgetése végett követség menjen Bécsbe. Ez márczius 15-kén meg is történt.

E napon azonban Pesten kiütött a forradalom. Mindenfelé a legnagyobb zavar. Oly időszak állt be, hol tétlenül elvonulva élni férfinak lehetetlen vala.

Az Alpáry-család — mint tudjuk — a múlt időkben ahhoz a szellemi párthoz tartozott, melynek a forradalom örvendetes jelenség nem lehetett. Ha tíz év előtt tör az ki, kétségbeejtette volna őket. Most azonban máskép volt. Mint tudjuk, a világban — annak kezdete óta — kevés kivétellel minden forradal-

mat oly események előztek meg, melyek végkép megronták, elkéséríték s gyakran kétségbeejték a kedélyeket s megérlelék a forradalom eszméjét és kitörését.

Ilyforma kedélyállapotban találták a negyvennyolczadiki események az Alpáry családot is; s bár az öreg úrnak az első időben sok vitája és összeütközése volt fiával a politikai kérdések és vélemények fölött, mindamellettt akkor már csak az volt köztök a különbség, hogy a fiú elvileg a legszélsőbb, az atya a középső úton haladt.

A gazdag főúr, ki hazánkban a régi időkben oly sok kiváltságokkal birt a más sorsu emberek fölött, ki születése óta úszott a pénzben és javakban; kinek, ha kedve tartá, a legtétlenebb élettől kezdve választhatott a legfényesb, legtündöklőbb pályákig utat: az igen természetes, ha nem gondolt a dolgok állásának változhatására ott, hol semmit nem nyerhetett s csak vesztenie lehetett volna.

Ilyen főúr volt a régi időkben Alpáry Imre; egykor magas polczon álló hivatalnok, gazdag jövedelmü főnemes, kinek nem hiányzott semmi az élet kedvezményeiből. Szülői által oly neveltetésben részesült, mely lelkébe a legnyugodalmasb eszméket önté, de egyszersmind a legkeményebb gögöt is alattvaló és nála csekélyebb születésű egyének iránt. Ez természetesen a legkésérűbb visszahatást szülte. Ő megveté az emberek legnagyobb részét, ezek gyűlölték őt; s miután ő csak egyedül volt, amazok

pedig igen számosan, a nagy rész, mint mindig, győzedelmeskedett.

Mint mondtuk, házához annak legfényesebb korszakában sem járt a magas rangokon kívül senki, s ezek végre is csekély számmal voltak s neki észre kellett vennie, hogy az emberek mily hidegséggel fogadják mindenütt.

Gazdatisztjei, hivatalnokai gyűlölék büszkesége miatt. Titkon kinevették a gazdaságban és más ügyeiben való járatlansága miatt. Azon meggyőződéssel csalták és szedték őt rá mindenütt, hogy a báró, megfordított esetben, az ő érdekükkel hasonlóan mitsem gondolna.

Végre — mint tudjuk — tönkre jutott.

De mielőtt kimondta volna, még segíthetett volna magán. Egy külföldi bankból akart hatalmas összeget venni föl, melynek megnyerésére akkor néhány, e dolgokkal foglalkozó magyar főúr, neki személyes ismerősei, közbenjárása kellett volna.

Ezek azonban néhány mentegetőző szép szóval utasíták el. Így még magasabb állású egyénekhez folyamodott, kiknek minden hatalmukban volt s kiktől csupán halasztási parancsot kért ügyében rövid időre, mialatt dolgait rendbehozhatni vélte. De semmi válasz, semmi rendelet nem érkezett. Ekkép mint elszegényedett, tönkre jutott ember hagyta el hazáját, melynek termő földje s kiváltságai ránézve végkép el voltak veszve.

Komor, meghasonlott kedélyállapotban és foly-

tonos elmélkedés s gyötrelmes lelkipurdalások között tölté éveit. Az idő, a magány és elhagyottság lassanként eloszlatak szemei elől a hályogot. Világosan kezdett látni, oly világosan és oly tisztán, minőre csak igen kevés ember képes, — önhibáit ismeré föl.

Annyi ereje azonban nem volt, hogy e hibák miatt önmagát kárhoztatta volna; de mert kereste a hibák kútfejét: neveltetésében lelte azt föl végre, és azon meggyőződésre jutott, hogy szerencsétlenségének alapját saját szülői veték meg.

Ez végtelen fájdalmas meggyőződés volt rá nézve, mert egyszersmind azon kérdést támasztá elméjében: más elvekben részesíté-e ő fiát, ki pedig nála harmincz évvel később született?

A kérdésre még szomorítóbb volt a felelet s egyedül azon hit nyujtott neki némi vigasztalást, hogy Géza természete sokban különbözik az övétől. Fia elveinek, már sorsa és körülményeinél fogva is, fölvilágosultabbaknak kell lenni, mint a minők az övéi voltak egykor, midőn még azok árthattak vagy használhattak önmagának és tán a közügynek is. Erősen föltevé most, hogy ha Géza visszatér, beszélni fog vele e tárgyak felől.

Azonban az ifjú hazatérte után erre nem jött alkalom, míg csak a forradalom ki nem ütött. Ekkor a fiú kevés szóval adá elő atyjának saját fogalmait és elveit a beállt viszonyokról s midőn mind ezek fölött az öreg úr még sokáig elmélkedni készült, ő már tenni akart. Érezte, hogy ez események az ő

sorsában is határoztak; érezte, hogy tétlenül, elvonulva nem élhet, s néhány nap múlva bucsut véve gyermeke és szülőitől s a kis Johannát újra gondjaikra bizva, Pestre utazott, hol bevárni szándékozott az események további fejlődését.

Sok zajos és eseményteljes nap és hónap következett ezután, melyeket e pusztán társadalmi regényben elemezni és rajzolni — tán helyén sem lenne.

A nyár nagy hőséggel és zajos eseményekkel folyt le. Az emberek telve voltak reménnyel és félelemmel s nagy izgatottságban tekintettek a jövő elé. Senki sem tudta, mi rejlik a sors könyvében s mindenki sovár vágygyal és félelemmel köszönté a kelő napot, és látta elérkezni az alkonyt. Beköszöntött a tél.

A dolgok torzsalódni kezdtek. A főváros lakosai egy hideg zúzmarás délután számtalan podgyászos kocsit láttak a városból kivonúlni s egész nap komor, leverő üresség uralkodott mindenfelé. Mindenki azokra gondolt, a kik eltávoztak.

Másnap délután nagy zajjal érkeztek meg a főváros új vendégei. Új arczok, más egyenruhában, más zenével vonultak be s most már mindenki azokról beszélt, a kik jöttek

Az események váltogatták egymást, mig végre egy nap mindennek vége lőn. A családok tagjai vagy visszatértek vagy örökre oda maradtak. Többé nem volt mit várni a jövőtől, minden a multba lőn temetve. Különös időszak volt ez, midőn az élők irigy-

lék a holtakat, kik oly csendesen s tán oly reményteljes mosolygó arczzal nyugszanak a virágos réteken s álmodnak oly dolgokról, mikről az élőknek nem szabad.

Valóban nagyon boldogoknak látszottak, kik meghalának, mielőtt csalódhattak volna.

Hagyjuk őket békén! Ők azon föld alatt nyugszanak, hol születtek. Sirhantjaikat könyvek öntözik; ismerős füzek elrejtik őket a világ zajától; egy kis halom nem hagyja hozzájuk jutni a nagy hireket s a pásztor furulyája, az aratók éneke, midőn e csöndes helyek mellett elhangzik, oly »égi lényről« regél, melyért nekik édes volt a halál. Alszanak, ne háborgassuk őket.

Kövessük inkább azok lépteit, kiknek uj nevök van — földönfutók. Arczukon kétségbeesés, szivökben csüggedtség, jövőjük megsemmisült, jelenüknek nincs célja. Ezek a világ legboldogtalanabb lényei.

Ha tovább haladnak, hazájuk mindig messzebb marad. Ha pihennek, örületes gondolat gyötri agyukat.

A kivándorlók közül néhányan egyenest Franciaország felé vették utjokat. Ezek közt találjuk Alpáry Gézát és néhány barátját, kikkel együtt élte le a mult év dicsőségét és sanyarúságát. Velök osztá meg a győzelmeket s most együtt osztakoznak a veszteségekben is.

Párisba érkezve, Géza néhány hét alatt látta,

hogy e város és ez ország nem az a hely, hol ő jól érezhetné magát. Hazát vesztve, legalább oly helyen óhajtott megtelepülni, hol az emberek kedélye inkább hasonlít az övéhez s a könnyelmű, ingatag és minden mélyebb érzés nélküli párisiakban nem talált testvéreket.

Tehát tovább! Ujra utnak indult, vándorlásának célja előbb London, később tán Angolország valamelyik csöndesebb helye volt. Tengerre szállt. Tört szívvvel, meghasonlott kedélylyel ült a hajón; szemeit merően szegzé a tenger habjaira s olykor szinte vágya kelt, a titkokat megtudni ott alant.

Sűrű, ködös levegő nehezült a vidékre. Az égen sötét felhők tornyosultak, s a láthatár oly komor, lehangoló és bús volt, mintha Géza bensőjét tükrözte volna vissza.

Alig lehet szebb és nagyszerűbb látvány, mint a csendes tenger. Midőn a tündöklő napsugarak játszi alakokat festenek a viz sima tükrére, vagy midőn az égi tájkép, minden csillagaival, szeszélyes fellegeivel s teljes holdjával a tenger hátán szemünk előtt terül el. Néha egy pillanat alatt tűz lepi el a tengert; azt hinnők, hogy ég; a sötétben megfoghatlan tündéri fény terül el ama számtalan kis bogártól, melyek alulról jönnek föl s kiülnek a csendes habokra, melyek alig érezhetően ringatják őket.

De annyival borzasztóbb, midőn szilaj haragra kelve, irtózatossal morajjal hányja-veti medrében ma-

gát. Mintha szük volna neki a tér, melybe szoritva van s az eget vágnék megostromolni. Habjai egymás fölé tornyosulnak. Vad morajjal szitkozódik mintegy a végzet ellen; magával sodorja, a mit megkap s uj és uj megfoghatatlan hullám-torlaszokat lök maga fölé. A mily nagyszerü szépségében, épen oly vad haragjában s a mily bájos, midőn mosolyog, oly kétségbeejtő, midőn szitkozódik.

A hajó, melyen Géza ült, ide-oda hányatva ingadozott a habok között egy ily ádáz haragu napon. A hajósnép és az utazók remegve kísérték figyelemmel a zivatart s mindenki a legrosszabbra készült. A magas égboltozat s a hullámzó tenger volt mindaz, a mit láthattak, s mentségek csupán e kisdéd jármű, mely a vad elemekkel daczolni vajmi gyöngye.

Géza nyugodtan ült helyén. Megszokta farkaszemet nézni a sorssal s kiégett keblét nem egy könnyen rendíté meg valami.

— Ki tudja, — gondolá, — nem volna-e jobb lakni ott alatt? Lehajtá fejét, s a zúgó habokba nézett. Őszbe vegyült, de még mindig gazdag és fürtös haja arczára hullott; kezei idegesen szoríták a hajó karfáját s tekintete csüggeteg volt.

Az utazók a nagy zavarban is részvételt néztek reá. »Szegény — mondák egymásnak; — ezen tán könyörülne a halál!« S találgatták, miféle nemzetből való lehet.

Végre elcsendesült a zivatar s a tenger, mint a kilávázott sziv, megnyugodott.

Mindenki örömtelt arczczal tért vissza azon foglalkozásokhoz, mit a hajón unalomüzésből tenni lehet, csak Géza maradt helyén. Ő tán azt sem vette észre, hogy elmúlt a veszély. Az ő szivében éj volt, és soha meg nem szünő zivatar.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

IX.

Ismerős arcok.

Néhány hét múlva ez utazás után, Alpáry Géza Londonon keresztül, hol kevés időt töltött, Manchesterbe érkezett meg. Itt, mint egyik leggazdagabb gyári városban, akart megtelepedni és foglalkozást keresni.

Ez külföldön minden idegennek nehezen megy; azonban ő Párisból jó ajánló-leveleket vitt magával s erős reménnyel és azon meggyőződésben lépett be Manchester egyik legtekintélyesebb és leggazdagabb gyárnokához, hogy ennél biztos állást nyerend.

A pompás ház tulajdonosa, kihez öreges, finom kinézésű komornyik vezetete, udvariasan, de hidegen fogadá az idegent, s néhány rövid szóváltás után figyelemmel kezdé olvasni az átnyujtott ajánló-leveleket.

— Ön még egészen kezdő? — kérdé aztán részvétteljesen, de kissé lehangolólag Gézától, ki helyén csendesen ülve s elmerülve tekintett ki az ablakon.

— Ugy látszik, — folytatá a gyáros, — hogy kegyed még nem ismerős a gyári üzlettel s nálam akarja kezdeni?

— Valóban, sir, meg kell vallanom, hogy én ezelőtt más pályára szántam magamat. Miután azonban a körülmények hazámban megváltoztak s ott helyem többé nincs, elhatároztam: külföldön oly állást keresni, mely jövedelmező s melynek megfelelni, azt hiszem, képes lennék. Mint ügyvezető vagy könyvivő, sir, — az akaratnak minden sikerül.

— Az igaz, sir, — viszonzá az angol. Azonban önnek a gyakorlatot előbb kisebb üzletnél kell megszereznie. Csak azután léphet ily nagy gyárba, mint az enyém, hol már nem tanulni, hanem tudni kell. Én önnek egy más ajánló-levelet adok egy kisebb üzlet-hez, honnét pár évi gyakorlat után ha fölkeres, szerencsémnek fogom tartani, hogy valamely ügyvivői állást adhassak.

Alpáry némán hajtá meg magát, mialatt a gyáros iróasztalához ülve, néhány sort irt egy papirosra s összehajtva azt, Gézának átadá.

— Bocsásson meg, sir, — mondá a gyárnok nyájas hangon, — hogy ily őszinte vagyok. Azonban kegyed is át fogja látni, ha egyideig e pályán halad, hogy mi, üzletemberek, nem lehetünk másokhoz hasonló udvariasak, miután állásunk már magában is oly alapra van fektetve, melyet csak a legtisztább igazság és igazságosság tarthat fönn, s azért kénytelenek vagyunk ezt bárkivel szemben is szigoruan megtartani.

Alpáry melegen szorítá meg a gyárnok kezét, melyet az bizonynyal csak igen tekintélyes ajánló-levele folytán nyújtott neki.

— Tanácsát követni fogom, sir, — mondá s meghajtva magát, távozott.

Léptei téres előtermeken vezettek keresztül, melyekben számos férfi ült és állongott, a bejuthatást várva.

— Mily boldog az ily ember, kinek elődei már kiegyengeték a pályát, melyre lép, a melyen, mint kész uton, csak tovább kell haladnia, — gondolá Géza. A gyáros szavait és feleletét tökéletesen helyesnek és természetesnek találta, de mégis, kinek ne esnék rosszul egy kétséges pálya kezdetén a legelső lépésnél oly nehézségekre találni, melyre legkevésbé számított s melyre nem is gondolt? Géza is szomoru arczczal és komor hangulatban haladt a nevezetes Crescenti-terasseon végig, mely a városnak egyik legszebb helye, midőn szemközt vele két alak közeledék, kiknek egyike ismerősnek tetszett. Legalább látta már valahol az életben.

Férfi és nő volt e két alak, kik karöltve jöttek. A férfi derült, mosolygó arczu, a nő halvány, érdekes és feltűnően szép külsővel birt.

Közelebb jöttek s Alpáry habozva nézett rájuk. A nőről lassanként egészen meggyőződött, hogy nem ismeri, de a férfi egyre ismerősebbnek látszott.

— Jó napot, báró ur, — szólott ez egészen közelebe érve s nyájasan hajtva meg magát Géza előtt, ki mind nagyobb zavarba jött most emlékező tehetsége miatt, mit amaz észrevéve, mosolygva szólott: Kegyed nem emlékezik reám? Azonban miután csak

párszor s igen futólag találkozáink: ezt rossz néven sem vehetem. Nevemre tán fog emlékezni. Heinburg Ottó vagyok.

— Oh, hogyne, — viszonzá Géza, mialatt halvány arczát pir önté el azon emlékekre, melyeket e név költött benne s kezét nyujtá neki.

— Mily jó színben van ön, — folytatá aztán, meglepetéssel szemlélve a bankár virágzó arczát, melyen az idő semmi nyomot sem hagyott.

— Egészséges vagyok és nyugodt, — viszonzá örvendő arczczal Heinburg — s bár örökösen munkával halmozva, mindamellett a szórakozást nem tagadom meg magamtól, mi az egészség egyik főfenntartója. Azonban mi okozza e véletlen találkozást báró? Mi hozta önt e városba s hova szándékozik e perczben?

E szavakat a bankár mind a legszivélyesb hangon mondá, egészen másként, mint ahogy utolsó találkozásuk alkalmával, régen, nagyon régen a Prága melletti falusi lakban beszélt. Heinburg azon emberek közé tartozott, kik gyűlölik mindazokat, kik náluk valami tekintetben magasabban állnak s elviselhetetlen rájok az oly társaság, hol ők a legcsekélyebbek, akár rang, akár vagyon vagy ész tekintetében.

Midőn ő, mint fiatal, igen gazdag ember, Blenheim Katinkához közeledett, azt hívé, a szegény leánynak oly nagy szerencse ő, hogy az tárt karokkal fogadja közeledését. Azonban midőn rövid idő mulva vetélytársa támadt, s ez hasonlóan ifju, gazdag és nála

előkelőbb volt, sőt végre szerencsésebb is nála: ekkor végkép elkedvetlenedett s házasságra többé sokáig nem gondolt. Gézával szemközt is, utolsó találkozására alkalmával feszes, hideg, és majdnem sértően viselte magát.

Most azonban helyzet és körülmények megváltoztak. Gézától nem volt mit irigyelnie többé, a mit szives nyájassága által azonnal ki is mutatott. Részvétellel említé a menekültek szomorú sorsát, czéltalan pályájukat s jelentőségteljesen tekinté Alpáry szomorú, halvány arczára, figyelemmel nézé párszor végig öltönyét, ha nem látja-e azon is a bukás dicstelenségének nyomait!

Valóban, így együtt állva, különös ellentétet képezett e két alak. Koruk körülbelül egyenlő vala, de Gézát beesett, kimerült arczával, őszülni kezdő hajával legalább is húsz évvel korosabbnak lehetett tartani. Heinburg magas, kissé megtelt termetű, kerek arcú, kék szemű s némileg merev kifejezésű egyéniség volt. Minden vonása elég szabályos, szakálla, bajusza csinos, virító szőke, bőre fehér, puha és tiszta s nőies finomsága által majdnem különös ellentétet képezett merev s olykor e miatt visszataszító kifejezésével.

Öltözékére, úgy látszék, keveset gondolt, mi bárkinék is azonnal föltűnt; azonban tán annál többet bőrére, mely ragyogott a mosdó-vizektől.

Neje magas, karcsú s mint mondtuk — feltűnő szépségű nő volt. Arcza ragyogó lehetett egykor,

most halvány s oly nyugodt, mozdulatlan, mint a márvány, s tündökléséből csupán nagy fekete szemei maradtak meg, melyeket égetőn szögezett Gézára.

Öltözéke drága és izletes volt, de valami gondtalan hanyagság ömlött el azon, mi annál úriasabbá tevé. Nem lázott rajta cziczoma, gond vagy igyekezet, és mégis oly összhangzó, oly izlésteljes volt s a magas alakon oly föltünő szép, hogy Géza meglepetve szemlélte őt s miután Heinburg által be lőn mutatva, néhány futó szót beszélt vele, mialatt a nő jártas társalgási szavakban fejezé ki örömét e véletlen találkozás fölött. Hangja oly lekötelező volt szavai alatt, hogy Géza nem kételkedett azok igazságában.

Beszélgettek egy ideig s csak miután Géza megígéré, hogy másnap fölkeresi őket, váltak el, ki-ki folytatva utját.

Másnap négy óra tájban Alpáry csakugyan fölkeresé a fogadót, hol Heinburgék szállva voltak s a portásnál kérdezősködött, hogy otthon vannak-e?

Heinburg előtte való nap azon ajánlatot tevé Gézának, hogy szülőinek Bécsbe szivesen vinne tőle tudósítást s Alpáry leginkább ez ajánlat miatt látogató meg őket. Kész levelet hozott szülői számára, kik hollétéről még mitsem tudtak.

Heinburgék a fogadó legdiszesb osztályát lakták s midőn Géza belépett, Heinburg nem volt otthon s a szalonban csak nejét találta, ki egy támlányba dőlve olvasott.

Oktavie nyájas arczczal köszönté őt s helyet mutatott, mialatt férje távollétét mentegeté, kinek — mint mondá — oly sürgetős dolga akadt, melyet hasztani lehetlen vala; azonban nem sokáig marad távol s reméli, hogy Géza bevárja őt.

A nő minden mozdulata a legfinomabb s legkecsteljesebb volt a fogadtatásnál. Szavai oly jártaságot árultak el a társalgásban, hogy Géza egy pillanat alatt meggyőződött, miként egy nagyvilági nővel ül szemben s bár tegnap is már igen szépnek találta, ma még inkább meg volt lepetve.

Az izletes pongyola, koromfekete fürtei, melyeket tegnap a kalap elfödött, gyönyörű alkotása és halvány érdekes arcza, mind oly meglepő egészet képeztek, minőt Géza még — titkon bevallá magának — igen keveset látott.

— Kedves férje tegnap szives volt megigérni, — kezdé Géza — hogy néhány sorból álló tudósítást átveend szülőim számára, kiknek eddig még nem volt alkalmam írni. E szives ajánlatot fölhasználva, egy levél átvételére akarom fölkérni, mely csak annyit foglal magában, hogy élek s nem maradtam a csatamezőn.

— Még élnek szülői? — kérdé érdeklél a nő — azt hívém, senkit sem hagyott eljövetelekor otthon.

— Öreg szülőim és kiskorú gyermekemet, viszonzá Géza s arcza elkomolyodott, mialatt beszélt,

és hangján félreismerhetetlen fájdalom volt észrevehető.

— Kis gyermekét? Szegény, ki tudja, mikor látja meg atyját. Gyermeknek igen bajos utazni a tengeren.

— Tán évek és évek hosszú sora választ el tőle. Ő nem jöhet s én nem fogok többé visszatérni.

Octavie részvétellel tekintte Gézára s annak igazán mély, fájdalmas hangja két könyvet csalt a nő szemébe, mi Gézának igen jól esett. Mély érzésű ember minden érzést nagyrabecsül s e két köny a nőt az ő szemeiben magas polczra emelé. Nem sokára ezután Heinburg lépett be. Derült, vidám arczczal közeledett Alpáryhoz s miután nejének futó kézintéssel köszönt, Gézának örvendve nyujtá kezét, és bensőséggel szorítá azt meg.

Nem győzé örömét kifejezni vendége eljövetele miatt s melléje ült.

— Épen most jövök Sudleton bankártól, — kezdé — kinél ön tegnap volt s ki tudtomra adá választát. Én megtudva ezt, azonnal fölkeresém egy jó ismerősömet, ki csak oly tekintélyes bankár, mint Sudleton s hivatalnokai között épen üres állomás lévén, e levélben küldi a báró urnak fölszólítását. Igen örülne, ha ön e hely betöltésére elszánná magát.

Gézának a vér arczába szökött e szavakra, anyyira meg volt lepetve. Nem tudta, honnét ered Heinburg ez előzékenysége s egy pillanatra zavarba jött.

— Igen köszönöm önnek szivességét, — mondá

kezet nyujtva neki; — én ez állomást a legnagyobb örömmel elfogadom s egyszersmind tudom, hogy azt az ön befolyása és szivességének köszönöm, mit igyekezni fogok viszonzni.

Heinburg mosolygott, s kezeit dörzsölé. Jól esett neki az a tudat, hogy báró Alpáry Géza neki e percz óta lekötelezettje leend!

— Csekélység, mondá, Géza oda nyujtott kezét megszorítva. Emberi kötelességünk egymáson segíteni s meg vagyok győződve, helyemben ön is ugyan ezt tette volna.

— Én most tudva, hogy önök holnap elhagyják te várost s ma még teendőik vannak, nem tartózta om föl tovább, — szólt Géza. Azonban mielőtt távoznám, átadom önnek e néhány sort, melyeket szülőim számára irtam. Tegnap szives volt megigérni, hogy elfogadja.

Heinburg arcza elkomolyodott.

— Nem tudom, — mondá zavarral és némi nyugtalansággal, — nem kompromittálja-e az ember magát, ha emigransnak levelét csempészi be a jelenlegi szigor mellett.

— E levélben nincsen semmi, sőt nevemet sem irtam alá, és be sem pecsételém; de miután látom, hogy nyugtalanságot okoz, semmi esetre sem adnám azt oda, — mondá Géza, alig titkolható mosolylyal Heinburg félnéksége fölött, s eltevé a levelet.

— Nem nyugtalanság az, viszonzá a bankár, hanem tegnap hazajövéen nőmmel, beszélünk e tárgy

felől, s mindketten azt találtuk, hogy a szoros tilalom ellen még sem jó véteni, mert végre, — bár senki sem tudná is, hogy kitől van a levél, de az öntudat, a lelkiismeret a legelső esetnél elárulná az embert...

A nő csodálkozva nézett férjére e szavak alatt s arczán eltitkolhatatlan gúnymosoly vonúlt át, mit Géza azonnal észrevett.

— Ah, így már semmi esetre sem adnám át, — szólt Alpáry s nevetését alig tudta elfojtani. Egyéb-ként ime a levél, hogy meggyőződjék, miként nem akartam önt tilalmas dolog becsempészésére birni. Néhány szóból áll az egész, pusztán csak annyi, hogy atyám, anyám és gyermekem tudjanak rólam annyit, hogy élek, és a világ mely részén vagyok...

— Önnek gyermeke is van? kérdé érdekel Heinburg.

— Van, egy kilencz éves kis leány.

— És kihez hasonlít, önhöz vagy a boldogult bárónéhoz?

— Egészen anyja képmása. Ön, ki ismerte anyját, egészen meg lesz lepetve a hasonlatosság által. A bankár elkomolyodva nézett maga elé, úgy látszott, a mult emlékei kellemetlenül érinték.

— Mily fiatal még a báró s maholnap nagy leánya van, mondá aztán, erőt véve szótalanságán s mosolyogva tekintte Gézára.

— Éveimre még nem vagyok koros, azonban a sok csapás és fájdalom, mi az életben ért, végkép megtört s önhöz képest kész öreg vagyok.

— Hány éves ön báró úr?

— Negyven.

— Úgy mégis van köztünk különbség, én csak harmincznyolcz múltam!

Géza meglepetve nézett reá, mert biztosan tudta, hogy Heinburg most fiatalítja magát, tán neje végett, ki egészen fiatal s alig lehetett több husz évesnél.

— Igen jó színben van ön s annyinak is alig hinné az ember, mondá aztán Géza, hogy futó meglepetését Hainburg észre ne vegye.

— És tudja ön, mi e tartós fiatalság oka?

Géza kíváncsian tekintett reá.

— A házi boldogság, mely az élet legvalódibb része. Szerintem csak az mondhatja, hogy élt, ki valódi családi boldogságot élvezett, — viszonzá Heinburg, mialatt benső elismeréssel nyujtá nejének kezét.

Octavie arca lángvörös lett e szavakra s erőltetve mosolygott, mi Géza figyelmét el nem kerülé. Azonban ez ismét jól esett neki, mert meg volt győződve, hogy a finoman érző nő, tudva az ő szomorú történetét, gyöngédtelennek tartá az oly dolog fölötti ömlengést, melytől őt a sors megfosztá.

Még egyidei beszélgetés után Géza fölállt.

— A levél átvétele helyett, — mondá, helyét hasonlóan elhagyva a bankár, — más ajánlatot teszek önnek. Ha beleegyezik, Bécsbe érkeztem után azonnal fölkeresendem önnek szülőit s szóval mondom el azt, amit levelében írni akart.

— Köszönöm, viszonzá mosolygva Géza, ha ezt

nem tartja veszedelmesnek, mindenesetre elfogadom ajánlatát, miután — mint tudjuk — a postán küldött levelek sorsa a mostani időben igen bizonytalan.

— Elmondom a bárónak, hogy találkozáink, hogy fiuk jó színben van s egészséges. Ez többet nyom a latban, mintha ön pár sort irt volna, — folytatá vigasztaló hangon Heinburg.

— Előre is köszönöm jóságát, és most búcsut veszek, — meglehet, az életben soha sem látjuk többé egymást.

— Én gyakran kirándulok külföldre, — mondá Heinburg, — mert ügyeim és összeköttetésem kívánják. Azonban nőmtől vegyen a báró búcsut, mert ő alkalmasint csak akkor látja viszont, ha ön visszatérend a hazába.

— Az nehezen történik meg, — mondá Géza szomorú mosolylyal s a nővel kezét fogott, ki meghatott arczczal búcsuzott el tőle.

— Ha látná valahol gyermekemet, — csókolja meg őt, — mondá neki Géza.

— Meg fogom látogatni, viszonzá Octavie s önről beszélek vele.

Gézának oly jól esett e nőtől minden szó s nem tudta, mi okozza ezt? Oly zengzetes hangon tudott az beszélni, oly sok bensőség volt szavaiban s arcza oly őszinte, tiszta és ártatlan, hogy Géza a legmélyebb érzés, a legvalódibb igazságnak vette minden szavát, és perczig sem hitte volna, hogy amit mond, az csak szokásos szavak füzére, melynél többet egy idegen-

től, kivel az életben először találkoztunk, alig is várhatunk.

— Valóban, nagy kár e nő Heinburgnak, — gondolá utközben, midőn elhagyta őket s haza felé ment. Múltját nem tudom s meg nem foghatom, mi viheté rá, hogy nála legalább huszonöt évvel korosabb férjhez menjen. Tán anyagi körülmények, tán egy szerencsétlen s csalódott szerelem!

— Heinburg — gondolá tovább — jó ember, de kevés érzéssel bír s mint Katinkát tette volna, úgy bizonynyal e nőt is szerencsétlenné teszi. S alig tudott gondolataiban megválni ez alig ismert pártól, kikkel tán az életben soha többé találkozni nem fog.

Heinburgnak igaza volt. Alpáry lekötelezettjének érezte magát, s köszönettel gondolt a részvételtjes közbenjárásra, mely neki oly jól esett.

Helyzete nem volt többé bizonytalan s arra is gondolhatott, hogy jöhet idő, midőn egykor gyermekét is elhozathatja, mire e magános életben leginkább vágyott. Nyugodtan, majdnem derülten tért szállására. Meg volt vigasztalva. Tudta, hogy szülői nem sokára hallanak róla, mi a szegény öregeknek nagy vigasztalás leend.

Másnap belépett hivatalába. Egész napját munkával töltvén, szive nyugodtabb lett. Nem volt oly sok ideje gondolkozni.

Néhány hét múlva reményei is visszatértek, hisz volt, a kiért élnie, küzdenie kellett.

X.

Dieppe.

Néhány év telt el a föntebb leirt események óta s ismerőseinkkel más helyen, majdnem más körülmények között találkozunk.

Johanna négy év óta atyjánál van; Géza szülői meghaltak s nekik kettőjüknek egymáson kívül a világon senkijök sem maradt.

Alpáry Géza még folyvást azon gyáros üzleténél volt, hova Heinburg ajánlá; de sokkal több jövedelemmel és előkelőbb állással. Egyike volt a gyár legelső s legfőbb hivatalnokainak s helyzetében minden jobbra fordult a múlt évek alatt. Csak egészsége gyengült, mely miatt egy tengeri fürdőben, Dieppeben találkozunk vele, hol leányával két hét óta időz.

Szép csendes est volt. A hold fényesen kelt ki felhő leplei mögül; alig lengett egy-egy kis szellő, s a partokon sétálók serege hullámozott. Mindenki élvezni óhajtá a lágy, szelid levegőt, minő a tengerparton igen nagy ritkaság.

A hullámozó tömegnek legnagyobb része francia és angol nyelven beszélt, német szót nem lehe-

tett hallani, miután a német ritkán vetődik ily helyre. Ők csak meleg fürdőkbe járnak.

A sétálók között járt két alak is, kik magyarul beszéltek, még pedig élénken vitázva.

Két magas, föltünő termetű fiatal férfiú volt az, kiknek minden mozdulatuk fesztelen uriasságot árult el s öltözőkük a legutolsó angol divatot.

— Mennem kell, — mondá a magasabb s erőteljesebb férfi társának, határozott hangon s egy perczre megállt. Oly sürgetős dolgok hívnak haza, melyeket halasztanom nem lehet. Tudod, hogy egészen magamra vagyok hagyva s ügyeimet senki sem végzi el helyettem. Bármint szeretnék is itt maradni tehát még egy ideig, kénytelen vagyok most e vágyról lemondani.

— És mi az az ok, mely annyira sürget? kérdé a másik mosolylyal, — tán csak nem valami kaland.

— Kaland? — szólt gúnyos hangon emez. — Nekem az életben — fájdalom — soha sem volt még kalandom. Egészen prózai ügyek visznek most is haza, haszonbérlemmel gyült meg a bajom.

— Ez már valódi ok. S hidd el Arthur, ily ok miatt igen sokan szívesen hagynák abba multságaiikat, ha t. i. bérlőik volnának. Azonban mint is van az, hogy te, ki most csak huszonkét éves vagy, már átkaptad vagyonedat.

— Tudod, hogy gyermekkorom óta árva vagyok s egyik rokonomnál nőttem fel, kinek belátására volt bizva vagyonom kiadhatása. Ő megunt e

vagyonnal tovább is vesződni s miután leány-testvéreim férjhez mentek, végkép meg akarva szabadulni tőlünk, átadta vagyonomat.

— E szerint egészen független vagy?

— Tökéletesen. Ugy élek, amint akarok, azt teszem, amit tetszik. Senki nem korlátoz tetteim és akaratomban.

— Mig majd lánczra nem fűznek megint, csak-hogy természetesen többé nem a gyámság, hanem a szerelem s utóbb a házasság lánczaira.

— Az nehezen fog megtörténni, barátom. A mai világi sok rossz és szerencsétlen házasság nem igen ad kedvet a nősüléshez. Azonkívül a leányok is úgy vannak nevelve, hogy oly vagyonú ember, mint én, igen bajosan birna kielégíteni és eltartani egy pompás, igényteljes, szerepet játszani és tündökleni vágyó delnőt.

— Ha azonban úgynevezett pompás delnődnek épen annyi vagyona volna, mint neked?

— Ugy már inkább. Azonban szerencsétlenségre nálam a házasodásnál a vagyonra való tekintet a legutolsó lenne. Fájdalom, én nem birok oly számító természettel és ügyességgel, mint azt a mostani század szelleme igényli. Elöttem a nő annyit ér, a mennyi szive van. Elismerem, hogy szavaim nevetségesek a mai viszonyok között; azonban én még oly ó-szerű elvekkel birok, melyek a divat változékonyságának nincsenek alávetve. Azért átláthatod Kázmér, hogy nősülnöm teljes lehetetlen volna s én

majd csak a te boldogságodban fogok gyönyörködni.

— A te elveid szerint nekem épen nem lehetne házasodnom. Először, nekem felényi vagyonom sincs mint neked s gyermekségem óta oly szerető családban nőttem föl s annyira megszoktam az érző sziveket, hogy oly nők után, mint anyám és testvéreim, egy szivtelen asszony örökre boldogtalanná tenne.

— Ki tudja, — mondá nevetve Arthur, — sőt inkább, te az életből már sok jót élveztél, mert szeretve és szerettetve növekedvén föl, ha ezentúl szivtelenséggel fogsz találkozni, legalább a múltban kereshetsz vigasztalást. Mig én, ki tökéletesen szeretet nélkül töltém gyermek éveimet, ki soha sem emlékszem egy szép pillanatra, melyben valamely szivet éreztem volna értem dobogni, ki a nélkül éltem huszonkét évet, hogy valaha egészségem vagy sorsommal törődtek volna, ajkaimon egy meleg csókot éreztem volna — én igen sok kárpótlást követelnék a sorstól. Az én múltam egy sötét, kietlen erdő, melynek útjaira minden bokor, minden fa komor árnyékot vet s hová a nap verőfénye, enyhe melege és derült sugara a vad sűrüségtől soha sem volt képes keresztül hatolni. Hidd el barátom, jobb ez így! Ki nem hisz, nem remél: az nem is csalódhatik s ki nem csalódott, az nem is szenved. Szivem az évek alatt végkép elrejtőzködött, alszik s félnék fölébreszteni. Oly csekélység kell arra, hogy a sziv hatalomra s érvényre vergődjék ott, hol az ész legjobban küzdött

ellene. S én ezt nem akarom; élni, élvezni fogok, de szeretni nem s így csalódní sem.

Az ifjak tovább vitaták e tárgyat, s nem vevék észre, hogy föl és alá jártokban folytonosan két alak követé őket. Egy őszbe vegyült halovány férfi s egy gyászbá öltözött igen fiatal leány.

E két alak az ifjak minden szavát hallá. Azok, meg lévén győződve, hogy senki sem érti őket, mindig erősebb és hallhatóbb hangon beszéltek; úgy hogy Alpáry és leánya tökéletesen megérthették az ifjak vitáját.

— Menjünk a terembe, — mondá halkan Johanna, — fáradt vagyok atyám s végre a két ifjú észreveszi, hogy kísérgetjük őket.

— Oly jól esik magyar beszédet hallanom. — mondá hasonló csendesen, de izgatott hangon Géza. — Szeretném tudni nevöket s ismerni őket. E magas, barna, igen kitünő fiatal ember lehet. Oly ifjú s már is annyi ítélőtehetség, oly mély érzés rejlik szavaiban s bár arczát a sötétben nem vehetem ki, termete és mozdulatai ismerősnek tetszenek.

— Szegény atyám, — sohajta a leány, — mennyire vágysz te haza. Mily izgatottságban tart e néhány magyar szó hallása s mert tudod, hogy magyarok, ismerni képezed őket . . .

— Nem, nem; tudom, hogy nem ismerem. A forradalomnak öt éve mult már s akkor ez ifju még gyermek lehetett. De vonzódok hozzá, mert magyar. Érdekel, mert tudom, hogy nem régen látta hazámat,

melyet én látni soha többé nem fogok. S oly nagyon szeretnék megismerkedni vele, hogy beszélne a drága földről, melynek bizonynyal ő is hű, szerető fia.

— Szólítsd meg, — mondá halkán a leány, atyja megindulását látva. — Mondd, hogy magyar vagy s azonnal beszédbe ereszkedhetel velök.

— Valóban, azt teszem, mondá örömmel Géza, s hozzájuk lépett. Uraim! — szólt fölindult hangon, bocsássanak meg, hogy idegen létemre megszólítom önöket. Azonban tudva, hogy magyarok s én is magyar számüzött vagyok, nem tudtam ellentállni a vágynak, hogy mint honfiaimmal, megismerkedjem!

Az ifjak meglepetve bár, de udvariasan hajták meg magukat. A sötétben sem a leányka, sem a férfi arcját nem veheték ki, de a modoron és hanglejtésen azonnal észrevették, hogy művelt emberrel van dolguk.

— Én báró Alpáry Géza vagyok, — mondá s ha nem csalódom —

— Alpáry! — kiálták az ifjak mindketten kellemes meglepetéssel. Mennyire örvendünk, hogy a véletlen ily ismert és nemes hazafival hozott össze.

— Fogadja legőszintébb részvételünket, báró ur, — folytatá Arthur, — s legforróbb óhajtásunkat, hogy mielőbb vizzatérhessen.

— Köszönöm, — viszonzá meghatva Géza. — Higyjék el önök, az ily szerencsétlen embernek, minő én vagyok, semmi nagyobb jutalom nem lehet, mint a részvét.

Az ifjak hallgatva álltak, érezve, gyanítva, hogy új ismerősük keblét e perczen nagy és mély megindultság tölti el. Nem akarák szavaikkal zavarni, míg az leküzdve emlékeit, némileg nyugodtabb hangon szólt:

— És szabad tudnom, uraim, kikkel állok szemben?

— Én Ecsedy Arthúr vagyok, ez pedig barátom, Földközy Kázmér.

— Ecsedy! — ismétlé Géza, kit Arthúr sokkal inkább látszott érdekelni, mint a másik. Ismerem e nevet. Hazánkban jó hangzású, előkelő név.

— Öseim mindnyájan az ország hivatalaiban és szolgálatában öszültek meg s nevök fönmaradt.

— Ön az előbb érdekes elveket fejtegetett, — mondá Géza. Szóról-szóra hallám párbeszédöket s fiatal embernél e gondolkozásmód engem igen meglepett.

— Bocsánatot kell kérnem, — viszonzá mosolygva Arthúr, egy oldal-tekintettel Johannára. — Ha tudom, hogy szavaimat nők is hallják, nem mondtam volna azokat oly leplezetlen őszinteséggel.

— Nagy kár lett volna, kivált leányom miatt. Ő még egészen gyermek s tán nem is fogá fel önnek nyilatkozatát s ha igen, úgy minden bizonynyal hasznára leend. Meg vagyok győződve, ha a nők kevesebb udvariasságot és több őszinteséget hallanának, felényire sem lennének oly hiúk, kérkedők és elbizakodottak, mint most.

— Báró úr, — viszonzá nevetve Arthúr, — ön szintén volt fiatal s mint tudom, katonatiszt. Sok női társaságban forgott, látott sok szépet és rútat, hiút és kérkedőt számtalant s volt e valaha bátorsága nőnek kellemetlent mondani, tudva, hogy az által mindig egy-egy halálos ellenséget szerez magának?

— Úgy látszik, ön a nőket nem valami magas szempontból tekinti. Előbb a szivet tagadta meg tőlük, most az észet. Valóban rossz tapasztalásai lehetnek.

— Korántsem. Én igen fiatal vagyok még arra, hogy saját tapasztalásaimról szólni merjek. Nincsenek tapasztalataim, de előttem áll az élet, mint egy nagy regény, melyben a hősök és hősnők folyvást szerepelnek. Hallgassuk meg csak a mi úgynevezett nagy világunk eseményeit s ez elég, hogy ítéletet mondjunk. Minden történetnek megvan itt a maga főszemélye s az oly szájalomraméltó gyengeséggel játszsza végig szerepét, hogy az ember egészen elveszti kedvét az előtérbe lépni s inkább tapasztalatok nélkül él.

— És ön még nem lépett volna ki ez úgynevezett nagyvilági szinpadra?

— Csak futólag, báró úr. Én először csak huszonkét éves leszek; másodszor eddig inkább azon tanulmányokkal és olvasással voltam elfoglalva, melyeket — idegen gyámság alatt növekedvén öl — elhanyagolt nevelésem hiányaiként kelle kipótolnom. S az igazat megvallva, egy farsang után, melyet a vi-

lágban tölték, nem nagyon vágyom vissza oda. Kevés az, mit ott az ember tanulhat s én tapasztalatgyűjtés végett inkább az utazást választám, mint a társas-életet.

E beszélgetés alatt a négy tagból álló társaság folytató a sétát s miután a part széles volt, mind a négyen egymásmellett jártak. A két ifju Alpáry jobb oldalánál, Johanna pedig atyja bal felén maradt.

— Atyám, — sugá a leány, — tán bemehetnénk már. Én a hosszú járkálástól nagyon fáradt vagyok.

Géza azonnal megállt s bucsúzni akart az ifjaktól, mondván, hogy a mulató-terembe megy leányával, ki fáradtnak érzi magát, de azok kíséretüket ajánlák s mind a négyen együtt léptek a fényes világítású terembe, hol már sok ember gyült össze s ismerőseink alig kaptak helyet, hova leülhettek volna.

Belépve a terembe, az ifjak meglepetve néztek fiatal társnéjokra, kit eddig, részint a sötétség, részint szótlansága miatt, semmi figyelemre se méltattak.

A leányka arcán első pillanatra látszott, hogy fél-gyermek még, bár termete magas s némileg kifejlett volt. Tartása nemes, mozdulatai kellemteljesek és arcza oly szép, minőt az ifjak még keveset láttak.

Gyermekkori barna arczbőre megmaradt, csak-hogy valamivel inkább sárgás lett s oly síma, majdnem tündöklő, minő a kreolnőké szokott lenni. Haja sötétebb mint gyermekkorában, de se nem határozott szőke, se nem gesztenyeszin, egy különös vegyülete az arany-és ezüstnek, csillogó, gazdag, s fejét gön-

dör fürtökben környezé. A mosolygó piros ajkak a tündöklő fogsorokkal némi pajzánságot adtak vonásainak, melyet a méla pilláktól árnyékolt kék szem és a komoly gondolkozó homlok alig birt azon ábrándos kifejezéssel egyensúlyozni, mely az egész arczon előmlött.

Fekete, nem egészen földig érő gyászruhája ki-mondhatatlan jól állt neki; úgy tűnt föl az ifjagnak, mint egy gyermek, kivel azonban már nem lehet gyermekies módon bánni.

Arthur volt az első, ki Alpáryt kérte, hogy mutassa be őket leányának, mit az meg is tett s mindketőt megnevezé Johanna előtt. A fiatal leány lángpiros arczczal hajtá meg magát, de mitsem szólt. Oly gyermek volt még s oly kevés embert látott, hogy e két csinos fiatal férfi egészen zavarba hozta.

— Mióta vannak kegyetek e fürdőben? kérdé Arthur Johannától, tán csak hogy hangját hallhassa.

— Hat hete, — viszonzá az, még inkább elpi-rulva, mialatt Alpáry és Kázmér helyet kerestek a teremben, a körülfutó pamlagokon, — s ő és az ifju pár percze egyedül maradtak.

— És mennyi időt töltenek még itt?

— Ugy hiszem még több hetet. Szegény atyám annyira vágyik haza, hogy jól esik neki még e helyen is lenni, hol néhány mértfölddel közelebb érzi magát honához. Különben az ő egészsége miatt jöt-tünk ide.

— S rendesen hol laknak?

— Manchesterben, hol atyám a forradalom óta, én pedig négy év óta vagyok.

— S kegyed nem kívánna hazatérni, kisasszony? Nem fájt önnek elhagyni a helyet, hol gyermekéveit tölté s hol tán barátnőket hagyott?

— Fájdalom! én igen keveset voltam hazámban, tán összesen csak néhány hónapot. Gyermekéveimet nagy-szülőimnél töltém Bécsben, mindaddig, míg atyámhoz nem jöttem s elutazásomkor csak nagyanyámat hagytam ott, ki azóta már szintén meghalt. Játszótársam vagy barátném nem volt soha, — viszonzá Johanna s szemeibe köny szökött, mely az ifjunak — maga sem tudta, miért — összeszorítá szivét.

A leányka letörölve könyeit, érdekekkel tekinte az ifjura. Tán várta, hogy az új kérdéseket intézzen hozzá; de épen e perczen jött vissza Alpáry, mondván, hogy talált helyet, hová mindnyájan leülhetnek.

Megindult a kis társaság s Arthur és Géza, Johanna és Kázmér egymásmellett foglaltak helyet s bár a leány az egész estén keresztül mellette ülő társával beszélgetett, nem egyszer tekintett vissza a mögötte ülő érdekes Arthurra, ki Alpáryval elmerülve társalgott.

Ecsedy Arthur magas termettel, sötét-barna szemmel és hajjal s kifejezésteljes arczczal birt. Egész külseje oly érdekes volt, hogy megjelenése az első pillanatban bárhol is föltűnt és érdeket gerjesztett. Termete oly szabályosan szép, karcsu, hajlékony,

s a mellett aczél-izmokkal ellátva, hogy a régi kor athlétáit juttatá eszünkbe s fényes fürtös haja, göndör szakálla, finom bajusza és sokat jelentő mély tűzű szemei lévén, egyike vala a legfeltünőbb urias jelenségeknek.

Társa, a nála fiatalabb Kázmér, egészen ellentéte volt. Finom, leányos arcza, gyöngéd fehér kezei, sápadt, halvány szine, azonnal beteges alkatot árultak el. Csak élénk mozdulatai, folytonos kifogyhatatlan beszéde mutaták, hogy elég életkedvvel bír, a miben külseje után ítélve, majdnem kételkedni lehetett volna.

Az est elmúlt, még pedig a kis társaságra nézve igen hamar. Alpáry jól mulatott; Johanna, ki életében most először talált Kázmérban udvarlóra, sokat pirult; a két ifju pedig egyforma érdekekkel gondolt az eszes atyára és szép leányára s elhatározzák, hogy másnap meglátogatják őket.

Arthur egy hétig maradt még a fürdőben. Naponként találkozott Alpáryékkal s jóformán együtt tölték az egész időt. Az atyát nagy érdekekkel hallgatás s szive mélyéből eredt tiszteletet érze a sokat szenvedett, sokat tapasztalt férfi iránt; Johannával pedig oly jól s oly ártatlanul mulatott, a mint csak gyermekkel lehet. Csónakáztak a tengeren, kirándulást tettek a vidékre, miközben az ifjak Magyarországról és Pestről sokat beszéltek a leánynak, ki e néhány nap alatt igen jól mulatott.

— De nemsokára eljött Arthur indulásának

napja s mintegy tiz órakor reggel lépett be Alpáryékhoz, hol mindkettőjüket szomoruan találta s midőn kis idei beszélgetés után búcsuzott, és miután Alpáryval kezet fogva, Johannához lépett, az gyermekes hévvel szorítá kezeit arczára s nem tudva fájdalmán erőt venni, szenvedélyes zokogásban tört ki.

Az ifju soha sem látott még az életben ennyi ragaszkodást önmaga iránt. Oly igaz, oly mély és mesterkéletlen volt a kis leány bánata, hogy meghatva állt előtte s arczán szomorúság, szemében részvét és megindulás látszott.

— Isten önnel bárónő — mondá, megfogva a leány kezét; — ha újra külföldre utazom s megengedik, föl fogom önöket keresni Manchesterben

— Isten önnel, — viszonzá halk, elfogult hangon Johanna, és sietve hagyta el a szobát.

Az ifju távozott, szívében oly melegséggel, minőt az életben még soha sem érzett. Legyen ez részvét, legyen barátság e kis leány iránt, — gondolá, — de oly édes érzés, melytől félnem kell.

Alpáry az ifju távozta után leányához a mellékszobába ment. A pamlagra borulva s keservesen sirva találta. Megdöbbenve állt meg, és e perczben először jutott eszébe, hogy Johanna már tizenöt éves s nem oly gyermek többé, mint hitte.

— Szegény gyermekem, — mondá, megölelve őt; — kevés örömet nyujt az élet fájdalom nélkül.

Sird ki egészen bánatodat, hogy ne maradjon annak egyetlen csöppje sem szivedben. Mert abban semmi emléknek sem szabad maradni ez elmúlt négy napból.

Földközy Kázmér még több ideig maradt a fürdőben; gyöngéje egészsége miatt tölté e helyen idejét s az egész idő alatt igen gyakran találkozott Alpáryékkal és Johannának benső meghittje lett. A leány egészen elfogulatlan volt vele szemközt. Mélyebb érdekeltséget nem érzett iránta, de jósága és őszinte modoráért igen megszerette őt. Gyakran beszélgettek Arthurról, kitől Kázmér nemsokára levelet is kapott, melyben Johannáról több helyen, mint igen kedves ismerősről beszélt. Az ifju megmondá ezt a fiatal leánynak s az vérpiros arczczal, dobogó kebellet hallgatá, és viszon-üdvözlését üzenté neki.

Igy folyt el az a két hét, melyet még Alpáryék a fürdőben töltöttek, s Johanna azzal a meggyőződéssel hagyta el a tenger partját, hol két hónapot töltött, hogy soha az életben oly jól nem fogja magát érezni többé.

Szomoru szemekkel tekinté meg elutazása előtti napon mindazon helyeket, hová valamely emléke volt kötve s komoly, szomoru vonásokkal ült fel a hajóra, midőn az indulás órája ütött.

Alpáry — mint mondtuk — észrevette leányán e változást, és gondolkodni kezdett a módon, melylyel Johannát, mint nagy leányt vezesse, s az irányon,

melyet adjon neki, hogy az a világban szerencsés lehessen.

Tudta, hogy az életnek nincs nagyobb szerencsétlensége, mint a tévesztett irány, s azért minden rosznak elejét veendő, kitüzött czéllal akart leánya övője felé haladni.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

XI.

Elmélkedések.

Szenvedések által tanulunk gondolkozni, mondja Bulwer. S miután Alpáry Géza sokat szenvedett, sokat is gondolkozott mindazon dolgok fölött, melyeket az emberi szenvedés leggyakoribb okainak vélt. Ő azt hívé, midőn multjára visszatekinte, hogy egyedül a világ és az események okozták fájdalmát s nem gyanítá, hogy leginkább önmagában rejlett e szenvedések magva, mert nagyon érző szivvel és fogékony lélekkel birt. Nem vette észre, hogy másokat is ért sok ily csapás s míg őt megtöré, amazok mosolygó arczczal s emelt fővel haladtak tovább, s mind az, a mi neki elviselhetetlenek tetszett, nyom nélkül tünt el amazokra nézve.

Utközben — Dieppéből haza felé — folytonos mély gondolatokba volt merülve, s Johannával alig beszélt. Az foglalkoztatá lelkét, hogy mint lehetne az élet számtalan ösvénye közül gyermekének egy olyat választani, melyen az boldog lehetne. Midőn legelőször vevé észre, hogy Johanna nemsokára kifejlett leány leend s hogy szive már is érzőbb, mint ő gya-

nította: azóta sötét káprázatok nyugtalaníták lelkét s félt a jövőtől, mint minden oly ember, ki életében sokat szenvedett.

Elgondolá kétes, bizonytalan helyzetét, mely egészen gyöngé egészségéhez van kötve. A lehetőséget, ha ő meghalna s Johannát egyedül hagyná, támasz, vagyon és minden védő nélkül. Szülői is, mint tudja, meghaltak s Johannának semmi menedékhelye nincs, hová — szegény árva — fejét le tudná hajtani...

Szivszaggató képek s az életben majdnem mindennapiak. Hány, de hány nem bukott volna el, ha vagyonnal vagy tanácsadóval bir, és ha a szükség, elhagyatottság nem diadalmaskodott volna rajta.

Alpáry szomorúan gondolt rá, hogy vagyont ő nem szerezhet s így egyedüli menedéke a szegény leánynak: ha barátot, tanácsadót vagy támaszt szerezne néki.... De hol találni ilyet? Hol az, ki indok nélkül valamit tegyen? Ő igen jól tudta ezt, mert soha senki sem képes e részben oly igaz tapasztalást szerezni, mint az, ki egykor gazdag volt s aztán egyszerre elszegényedett. Igen jól emlékezett rá, midőn egykori legjobb barátai egyszerre csak nem ismerék meg őt; midőn a hajdan csúszómászó s hajlongó egyének félvállról kezdtek beszélni vele. Igen kínos tapasztalások s fájdalmas visszaemlékezések voltak ezek s keblét mind sötétebb, mind keserűbb nyugtalanság szállta meg.

Midőn hazaértek, más életet akart kezdeni, mint a minőt eddig vittek. Érzé, hogy a tengeri fürdő sem-

mitsem használt neki. Egészsége nem javult s nem akart időt veszteni leánya jövőjére nézve.

Elhatározta, hogy néhány jó ismerőst keres abban a körben, melylyel állásánál fogva összeköttetésben áll s hol — véleménye szerint — leánya is valamely állást foglalhat el, és a melybe tulajdonképen atyja hivatalánál fogva, — legjobban is illenék.

Legelőbb is főnöke nejéhez vezeté be őt, ki igen finom, mivelt és derék asszony volt s oly egyéniség, kitől bármely fiatal leány a legjobb példát vehette.

Általában az angol nők s az ottani család-élet egészen más, mint Európa bármely más országában. A leány, mig szabad, sokkal több szabadalommal bír, mint más nemzet hölgyei s az, mi nálunk az anyák, garde des damesok megőrzésére — ott a leány saját önérzetére van bízva. A szülői háznál már oly jó példa mellett növekszik fel, oly szelidnek, becsületesnek és hűnek látja anyját, oly szeretőnek férje és gyermekei iránt, hogy a roszról fogalma sem lehet. Kisded korától kezdve szivéhez nő e példa s mint nagy leány, már oly biztos alapon áll becsülete és önérzete, hogy szülőinek eszébe nem jutna őt balsorstól vagy véletlenségektől féltetni. Midőn férjhez ment, akkor szabadsága szűkebb korlátok közé szorúl; de nem a kényszer, szokás vagy illedelem szabja a korlátokat, hanem a sziv, mely a nőt férjéhez köti. A házasság óta nincs rája nézve fontosabb a családi körnél s élvezet vagy mulatság — férje és gyermekei nélkül. Gyakran napokig sem tudja, mi történik a nagy vi-

lágban, mi a politika terén, a parlamentben, vagy a kereskedelmi csarnokokban. Egyedüli vágya és törekvése az: ha férje a munkával töltött nap után hazatér, hogy feledtesse vele a fáradalmat s kellemessé tegye neki az estét. Így él Angolországban a legtöbb család; nem mondom mindenki, mert kivétel, mint mindenütt, ugy ott is van.

A bankár neje, kihez Alpáry leányát vezette, igen szívesen fogadta őket. Alpáryt már ismeré férje által s számtalanszor gondolt nagy részvétellel a »szegény magyar« körülményeire; leányát azonban még soha sem látta, de ez a legelső perczben megnyeré a nő hajlamát és szeretetét.

E bemutatás után Johanna gyakran találkozott a családdal s ez összeköttetés által még néhány más ismerőst is talált, kik mind hasonló vonzalommal viseltettek a fiatal, kellemes leány iránt. De ez összeköttetések nem vethettek véget Géza tépelődéseinek. Ő napról-napra, hétről-hétre nyugtalanabb lett azon gondolatra, hogy leánya betölté tizenötödik évét s külseje egészen kifejlett nagy leányt mutat.

Kihez fog férjhez menni? — gondolá gyakran, — s ilyenkor szorongva tekintett leányára, ki napról-napra virulóbb, bájosabb lett s kinek az élet mégis oly kevés jót és boldogságot ígért.

Hol találанд oly embert, kire leányát nyugodtan bízhatja az egész életre? s hol oly férfit, ki a szegény leányt egyedül bájos külseje és jó szívéért nőül ve-

gye? S csak legalább magyar lenne — gondolá néha, a dieppei ismerősökre emlékezve, kik közül Arthur oly nagy mértékben megnyeré rokonszenvét s kinek emléke — mint gyanítá — titkon leánya szivében is igen mély helyet foglal el.

Ha a gondviselés oly férfit vezetne hozzá, ki őt szeretni s boldogítani tudná; ki elfeledtetné skipótolná neki a sors mostohaságát s a nélkülözést, melynél egyebet szülői nem hagytak reá! De a sors gyakran a legjobbak s a legnemesebbek iránt a legmostohább, s voltak napok, midőn Alpáry oly levert s keserü hangulatban volt, hogy reményét — leánya jövőjére nézve — végkép elveszté.

Johanna ezalatt nyugodt, szerény és egyhangú napokat töltött. Ő nem gondolt a jövő szerencsétlenségeire s nem rettegett a lehetőségektől, melyek nyugodt életét megkeseríthetnék. Az élet ismeretlen volt előtte; sem örömeit, sem szenvedéseit nem ismeré... Kedélye a természettől derült, de inkább komoly, gondolkozó, mint vig és szeles volt. Lelke nyílt és fogékony minden szépre, jóra és magasztosra. Szivében bájos ábrándok éltek. Melyik tizenöt éves leánynak ne volnának azok, annál inkább oly szivnek, melyet még sem az olvasmányok, sem a társaságok el nem ragadtak. Nem a regények által előidézett s izgató káprázatok voltak ezek, nem természetlen követelések az élet, a világ és az emberektől: — isten képe élt e szivben, ama kéz érintésének nyomai, mely azt alkotá, s oly tiszta, bájos és magasztos ábrándok,

melyeknek valódi képeit nem a világ, nem az emberek, csak a tiszta szüz természet adhatja vissza.

Hogy e vonzó képek között élt-e egy más titkos emlék is; hogy a képzelet alkotta szelid rónán, vagy a komor bérczvidéken, a folyam partján, vagy a himes réten nem vándorolt-e folytonosan egy ismert kedves alak, — azt csak az mondhatná meg, ki visszaemlékszik tizenöt éves korának napjaira s szive oly mély, oly tiszta és ártatlan volt, mint Johannáé.

Az élet csupa érthetetlen ellenmondásokból áll. Az, ki pályáján bú és bánattal találkozik, kinek napjai keserűségekre vannak kárhoytatva: többnyire érző és mély szivet szokott a természettől nyerni. Mig azok, kik az életnek csak fényes oldalát ismerik meg, kiknek a sors minden boldogságot, örömet vállalkra halmoz, többnyire érzéketlenek s nem képek szerencsájük élvezésére.

Johanna atyja és anyja természetét öröklé, s bármelyikéből jutott neki a nagyobb rész, — rá nézve egyformán szerencsétlenség vala. Ki a többségnél emelkedettebb lélekkel s mélyebb szívvel bir, rendszeren nagyon megadja ez előnyének árát. Az élet igen kegyetlen tanító s az emberek igen önző bírák. Szerintök senkinek sem szabad a mindennapiság korlátain túlelnkedni. Hiába tárod ki nekik kebledet; hiába öleled magadhoz őket; nem szeretetet, nem viszonzást fogsz találni náluk; nem lesznek ők jobbak, nemesebbek hozzád, ha szived kristályból volna is s lelked felét adnád is nekik; — hanem te fogsz

elbukni köztük vagy szenvedni, eltaszítva és sárral dobálva.

Szerencsés, ki az életet nem ismeri, s kinek az emberismeret soha sem tartozott tanulmányai közé! Csak az maradhat igazán tiszta s oly lény, minőnek őt isten teremté — kinek útja elvált az emberek rendes utjaitól s kis körben, kevesek társaságában élte le napjait.

Azért fiatal hösnőknek nem kívánhatunk jobbat, mint hogy soha ki ne lépjen a világ tágas szinpadára s élete oly szűk körben folyjon le, mint fejlődése éveiben. Akkor ábrándjai és szive tiszták maradnak, oly tiszták, a minőnek kellene minden női szivnek lenni.

— Istenben bizzunk! — gondolá gyakran, nyugtalan gondolatai után Alpáry, — ő intéz mindent e földön, s nem hagyja tán el a jókat és ártatlanokat.

XII.

A r t h u r.

Magyarország egyik megyéjében, mely a fővárostól távol esik, X faluban egy vagyonos és tekintélyes család lakott. Birtokainak legnagyobb része a megyében feküdt ugyan, de azonkívül az ország más részeiben is birt. A család neve a politikai, katonai, valamint minden kitünőbb pályán ismeretes vala. Tagjai egyenként kiváló egyéniségek voltak.

De ugy látszik, az van megírva a sors könyvében, hogy a jók és nemesek jobban fogynak, mint a silányok és haszontalanok. Ekkép az Ecsedy-család is mindig kevesebb és kevesebb tagra olvadt. Résztint gyermektelen házasságban, résztint nőtelenül vagy ifjan haltak el évek hosszú során s az egykor szélesen virágzó családot egyetlenegy tag tartá fönn: Ecsedy Bálint s ez is egészen elvonultan, egyedül gazdaságának és magának élt.

Ő résztint már természeti hajlamainál fogva, résztint mert atyja és nagybátyái kitünő emberek voltak, egyike lőn kora és köre legritkább jelenségeinek. A kornál, melyben élt, gondolkozásmódjával sokkal

előbbre haladt. Sokat olvasott, sokat elmélkedett, ismerte a társadalmi állapotokat, melyekben akkor a nemzetek vergődtek, ismerte a világ történetét, s a különböző eseményeket, melyek az új mivelődést előbbre mozdíták; érezte, tudta azt is, hogy Európa méhében oly folytonos tűz lángol, mely elhamvadni nem fog, s melynek előbb-utóbb ki kell törnie.

Ő nem a korrallal, hanem a kor előtt haladt. Mint ki nagyító üvegen nézi a tárgyakat, oly nagy mérvben tünt föl előtte mindazon balvélemény és balítélet, melyek az embereket akkoriban igazságtalannokká tették. Tudta, hogy ez nem maradhat így. Meg volt győződve, hogy a természet törvénye és követelése erősebb minden korlátnál, mit az emberi elme, kény és zsarnokság emelt s hogy előbb-utóbb az jut diadalra, a mi természetes és igaz. E gondolkozásmód volt az oka, hogy Ecsedy visszatartá magát a nyilvános pályáktól. Miveltsége, hivatása és képzettsége annyi volt, mennyivel azon időben igen kevés ember birt; de ismeré kortársait is s nem volt kedve azon társaságokban forogni, hol az ő elvei igen újak s még kirívók lettek volna a többiek ó-szerű elvei mellett.

Természete inkább komoly, mint derült levén, több testvére halála után, kiket mint felnőtt embereket vesztett el, egész komorrá lett. Harminczadik évében egészen egyedül állt a világban s ez zorddá, magábavonulttá tette. Nem támaszt, nem társaságot ohajtott volna ő, mert egyénisége oly férfias, oly

megállapodott volt, hogy támaszra szüksége nem lehetett s annyi szellem és miveltséggel birt, mennyi mellett az emberi társaságok könnyen mellőzhetők, — hanem elvbarátok hiányzottak neki; elvesztvén testvéreit, kik hozzá hasonló módon gondolkoztak, ezek helyét nem pótolhatta senki.

Lassankint a megye hivatalaiból is kivonta magát, megházasodott s egyetlen szenvedélye gazdasága lett, melyet oly karban tartott s oly sikerrel vezetett, hogy az egész vidék arról beszélt.

Dúsgazdag, de fősvény embernek kezdték őt tartani. Az emberek sohasem birják azt megérteni, hogy nélkülök valaki el lehessen silány okok vagy érdekek kényszere nélkül. Azt hívék, fősvénységből kerüli kellemes szomszédainak társaságát s titkon nem győzték eléggé irigyleni gyarapodását és előmenetelét, melyet évről-évre tett, míg főnhangon nem szüntek meg sajnálkozni rajta, mint oly emberen, ki minden élvezettől és mulatságtól megfosztá magát.

Ecsedy pedig, bár házasságában nem volt boldog, megelégedett azzal, hogy gazdaságának éljen s a jövő számára jól nevelje föl egyetlen fiát.

Arthur, fiatal éveitől kezdve a leggondosabb nevelést nyerte volna, ha atyját, annak élte delén, a nevelés legszükségesebb időszakában el nem veszi s egészen idegen kezek gondjára nem kerül. Tizen-négy éves volt, midőn atyja rövid betegség után meghalt s ez időtől fogva nevelése oly lelkiismeretlenül, oly mindennapiasan folyt, mint az napjainkban is

igen sok előkelő családnál folyani szokott. Kijárta az iskolákat, mert megyei tisztviselő a nélkül nem lehet, mondogatá gyámja. Nevelőt, nyelvmestert tartottak mellette, mert gazdag volt s jövedelméből annak fizetése könnyen kitelt; csinos ruhákban járt, lovakat kapott; de csakis ebből állott a nevelés, melyet az öreg ur oly gonddal s annyi szép reménnyel kezdett meg, a melyet a halál egyszerre semmivé tett.

Gyámjának soha sem jutott eszébe, hogy a növendék tanulmányai után nézzen. Iskoláiból jó bizonyítványokkal tért haza s ez elég volt.

Arra, hogy a nevelőt kifürkéssze, vagy annak tehetségeit más, nála okosabb ember birálata alá bizta volna, nem is gondolt. Lehetett az tudományos vagy tudatlan ember, mivelte vagy nevetlen, erényes vagy lelkiismeretlen — az mindegy volt. Czíme nevelő volt s ő azon meggyőződésben élt, hogy ezzel Arthur iránti kötelességének épen eleget tesz. És midőn a fiu olykor elmulasztá a tanórát paripái miatt, vagy készületlenül jelent meg a leczkénél s azzal menté magát, hogy nem volt ideje tanulni: a gyámnak nem jutott eszébe, hogy a paripák a tanuló ifjunak fölöslegesek és károsak, a mulatság elvonja őt a tanulástól s ez élvezetek akkorra valók, midőn maga iránti első kötelességeit már teljesítette.

Ily gondolatok soha sem fordultak meg a gyám agyában s a fiatal Arthur neveltetése folyvást oly hanyagul ment, ahogy csak egy igazi rossz nevelés mehet. Az ifju végre husz éves lett s iskoláit elvé-

gezve, nevelőjét elbocsátották, gyámja — nagy koruvá nyilatkoztatva — átadá neki birtokait; ekkép kidobták a világba, támasz, vezető vagy irányadó nélkül.

Midőn egészen magára volt hagyva, érzé először veszteségét, mely őt atyja halála által sujtotta. Midőn az meghalt, sok fájdalmat szenvedett, de sokkal gyermekebb volt, semhogy a csapást egész nagyságában fel bírta volna fogni. Most érezte csak, mi az: elveszteni oly atyát, mint a minő az övé volt, kinek nemes arcza, nemes szavai és oktatásai mindig élénken maradtak meg emlékében.

Az ifju egy ideig az ugynevezett nagyvilágban forgott. Ez azonban akkor igen csöndes, zajtalan volt, mert a forradalom vészes nyomai még mindenütt látszottak. De ahol a fiatal Ecsedy megjelent, mindenütt igen szívesen látott s megkülönböztetett vendég lett. Vagyoni tekintetben parthie-nak tartották. Eszessége, élénk modora, kellemes, mulatságos és mivel társalgása minden elhanyagolt nevelése daczára is kitünteté őt a többiek fölött, kik ész és szellemen nem vetélkedhettek vele.

Egy évet töltött ily kitünő életet folytatva, részint a fővárosban, részint falun, mig végre a mulatságot hamar megunva, ismeretek, tapasztalatok után kezdett vágyódni s ügyeit rendezve, birtokait haszonbérbe adva, hosszabb időre búcsut vett az országtól, hol senkit, — ki miatt szive nehéz lett volna a távozáskor — nem hagyott.

Egyenest Berlinnek tartott, hol legfőbb vágya volt tanulmányait folytatni s pótolni a számtalan hiányt, melyet hanyag nevelése hézagokként hagyott hátra.

Megérkezve e városba, azonnal beiratá magát az egyetembe s az egész évet ott szándékozott tölteni, azonkívül magántanulmányokhoz látott s oly igyekezettel és szorgalommal tanult, minőt huszonegy éves ifjakknál ritkán találhatni.

Itt az egész tanévet kitöltve, a szünidőkre utazni ment, azon föltétellel, hogy a következő évre ismét visszatér.

Utközben, néhány heti bolyongás után, a vaspályán Földközyvel találkozott, ki régebbi ismerőse lévén, vele együtt Dieppébe ment s itt Alpáryékkal jött össze. Az ifju élete ez ideig oly magába zártan, oly egyedül folyt, hogy egész szokássá vált nála minden új arcot futóképnek s minden ismeretséget mellőzhetetlen tehernek és kénytelenségnek tekinteni. Senki sem tett rá még mélyebb benyomást, mert a benyomásoknak különben is sem időt nem engedett, sem alkalmat nem adott. Majdnem valami vele született félelmet, borzadást érzett az emberek iránt. Atyja egy levelet hagyott számára hátra, mit gyámja husz éves korában adott át neki. E levél tanácsokat foglalt magában az élet utjaira nézve. Sötét szavakban festé le az atya fia előtt a világ badarságait s az állhatatlan könnyelműséget, mely az emberek jellemét és tetteit bélyegzi; óva inté őt különösen a nők-

től s a könnyenhivés vészei és a csalódás fájdalmaitól; szóval: oly életelveket tárt fel előtte s oly komoly életnézetet hirdetett, mely az ifjura nem téveszthette hatását.

Levelében házas életéről is szólott. Minden szaván boldogtalan szerelem és kínos csalódás látszott. Az anya ellen nem szólt ugyan a fiu előtt, de ez a nála sokkal idősebb leánytestvérétől és gyámjától megtudta, hogy atyja a legkínosabb módon csalódott ne-jében. Ez reá nagy hatással volt s nem nagy vonzalmat keltett benne a nők iránt.

Soraiból -- a közéletre nézve -- a jövő jóslata szólt, mely Arthur előtt most már mint beteljesült esemény feküdt. Lefesté az okot, melyben a jövő titkait föllelni vélte s ez okok igen is valók, nagyon is súlyosak és világosak voltak. Tisztán állt most a fiu előtt atyja gondolkozásmódja, mit az vele élőszóval nem közölhetett s Arthur meghajtott fővel ismeré el ama gondolkozásmód igazságát, amaz elvek tiszta kiindulási pontját. Előtte álltak az események lefolyt részei, melyeknek bekövetkezését atyja már tiz év előtt elkerülhetetlennek mondta.

E levél nagy hatással volt az ifjura. Idegenek között, szeretet nélkül növekedvén, szive már fiatal éveiben oly zárkózottá lett, melynek soha sem volt mit viszonzni, s mely csak azért dobogott, mert az az élethez elkerülhetlenül szükséges. Nem tudta, mi a szeretet. Érezte, hogy igazán őt sem szerette senki, s e nagy, e szép érzést ő legfeljebb csak vonzalom-

ként ismeré. Ama körökben, hol egy télen át forgott, néhány fiatal embert talált, kik iránt vonzalmat érzett s ez volt mindössze is azon érzés, mely lelkére kellemes benyomást gyakorolt. Nő iránti szerelemre nem is gondolt. Ha társai erről beszéltek előtte, nevetett. Azon nők, kiket ő eddig közelebbről ismert, nem sok czáfolatot nyujtának bizalmatlansága ellen; valamennyien, kikkel itt ott találkozott, mint selyem és csipkefelhők lebegtek át emlékezete láthatárán s oly lebegők, oly könnyűek voltak, mintha valóban felhők lettek volna.

Berlinben újra egészen egyedül élt, s meglepetve vette észre, hogy napjai jobban telnek, mint a mult évben. Azon meggyőződésre jutott, hogy az élet kellemessé tételére sok munka, folytonos elfoglaltság és kevés mulatság szükséges. Egyedüli élvezete a mulatságokból: a színház és jó könyvek voltak, melyeknek társasága elfeledteték vele az embereket s oly nyugodtan, oly kellemesen tölté az egész évet, mint eddig még életében soha.

A jövő évre már előre terveket készíte. Elutazásakor megbízást adott egy ismeretes könyvkereskedőnek száz darab jó könyv megszerzésére, melyeket még nem olvasott s melyeknek megismerésén már előre örült. Két színházban helyet bérelt magának a jövő télre s a legnagyobb elégedtséggel utazgatott a szünidők alatt.

Dieppében érzé legelőször, hogy vannak lények, kik iránt erős hajlamot lehet érezni. E meggyőző-

désre Alpáry és leánya vezették. Soha oly kitünő férfiúval, mint Alpáry, s oly kedves jelenséggel, mint Johanna, nem találkozott még. Az atya annyi tapasztalással, a leány annyi ártatlansággal lépett elébe, mennyi mindkettőnél igen megnyerő vala. A velök töltött hét Arthur életének legszebb ideje volt. Hitelensége ingadozni kezdett az emberek iránt. Kivételeket hitt, melyek a világon ritkák, de némely ember elég szerencsés e kivételeket is föltalálni. Végre e két lény társaságában ő is szerencsésnek tartá magát.

A hét hamar eltelt s ő, bár oly érzéssel, mely eddig ismeretlen volt előtte, de feltételéhez híven, mégis elutazott. Nem akarva bevallani, hogy Berlinben tanulás végett tölti az évet, egyszerüen azt mondá: hazájába megy s annyiban valót is mondott, mert Dieppéből haza utazott s csak onnét ment ismét Berlinbe, hova a legszebb emlékeket a dieppei ismeretségből vivé magával.

Arthur jól rajzolt s megpróbálta emlékezetből lerajzolni Alpáryt és Johannát. Az atya meglehetősen sikerült, a leányt elégületlenül tépte szét. Egészen másként állt az emlékében, mint ahogy papirra volt képes tenni s tehetetlen kontárnak nevezé magát, midőn keze alól a szép gyermek-arcz minden kifejezés nélkül tekintett reá.

— Nem az, de hasonló mégis — mondá végre s mindkét rajzot iróasztala fölé függesztve, jól esett

látni őket, kik messze tőle, túl a tengeren voltak s lelkében mégis oly közel.

Mily boldog ember, ki e leányt bírni fogja egykor! — gondolá gyakran s e gondolat megzavará őt. Ilyenkor nem birta folytatni tanulmányait. Kiment sétálni, végighaladt a híres »állatkert« sétátéren, mely most szomorú volt ugyan lehullt levelű fáival, néptelen útaival, de Arthur nem látta ezt. Gondolatokba merülve haladt tovább, tovább.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

XIII.

Kaland.

Így tartott ez néhány hétig.

Bájos emlékeitől sokáig nem birt szabadulni s e miatt naponként néhány órát tétlenül töltött. Ilyenkor rendszeren az »állatkert« útain járkálva, végzé napi mozgását. Néhány heti rendszeres megjelenése alatt szemébe tűnt egy korosabb nővel járkáló fiatal leány, ki a porosz női arczok között mindenesetre szépségnek volt mondható.

E leány már rendszeren a sétatéren volt, midőn az ifjú megjelent. Szép kék szemei érdekléssel függtek rajta, és soha sem távozott előbb, mint a hogy Arthur elhagyta a sétatért.

Az ifjú ezt sokáig nem vette észre, de végre föl-tűnt neki a naponként látott két alak s figyelemmel tekintte rájuk mindannyiszor, midőn azok mellette elhaladtak.

E tekintet alatt a korosabb nő az ifjú szemébe nézett, a fiatal leány pedig lesüté tekintetét s igen gyakran elpirult.

Arthur sejteni kezdte, hogy e séták alkalmasint miatta történnek.

A leány igen csinos volt, a kinálkozó kaland nem megvetendő, s azon gondolkodott, mint ismerkedjék meg velök.

A fiatal leány viselete nem bátorítá arra, hogy megszólítsa őket, tehát más módot akart kitalálni. Néhány nap múlva, midőn a sétatérre lépett, finom fehér zsebkendőt pillantott meg, mely néhány lépésnyire tőle a földön hevert, fölemelé s még kezében tartva, a nevet kereste rajta, midőn a két ismert nő sietve közeledett feléje.

— E kendő a mienk, — szólt hozzá lépve az idősb, — pár percz előtt vesztettük el.

— Örülök, hogy véletlenül én találtam meg s ez által megismerkedhetem önökkel, mire már oly rég vágyom.

— Bocsánat, — viszonzá az előbbi, — de mi nem ismerjük önt s nem tudjuk kilétét.

— Ez nem nagy nehézség. Én Ecsedy Arthur vagyok, magyar, s mint idegen időzöm e helyen.

— Így már elfogadjuk önnek társaságát, — viszonzá a nő, míg fiatalabb társnője lángvörös arcczal némán állt az ifjúval szemközt.

— Önök alkalmasint egészségi szempontból tesz e sétát, — kezdé, velök megindulva, Arthur, — mert ily fiatal leánynak, mint a kisasszony, sokkal mulatságosb lenne a város népes utczáin járni, mint ez elhagyott sétatéren.

— Igen, egészségi szempontból, — viszonzá se-

besen a fiatal leány s látszott rajta, hogy társnője feleletét akarta megelőzni e sietség által.

— És használ kegyednek e séta?

— Mindenesetre jobbat tesz, mint a szobai levegő, miután én rendszeren falun lakom s megszoktam az erős friss léget.

— Kegyed tehát nem e városból való?

— Csak nagynéném ápolása végett vagyunk itt s pár hét múlva újra távozzunk.

— Ez e helyre és rám nézve nagy veszteség leend. Megvallom, én már megszoktam önt naponként látni e sétatéren.

— Sok ideig észre sem vett, — mondá halk, elfogult hangon a leány s szemeit kérdőleg függeszté az ifjúra.

— Nem mindig áruljuk el azt, mi a való. Nem akartam önökkel tudatni, hogy lépteikre figyelek.

— Arcza mindig annyira komoly, gondolkozó tekintete szerte kalandozó volt, hogy ezt valóban nem hittük volna, — mondá elmosolyodva a leány

— Régen gondolkozom a mód fölött, miként ismerkedjem meg önökkel. Azonban erre nem nyílt alkalom, mignem most e véletlen segített rajtam.

A leány egy pillanatig gyors figyelmes pillantást vetett az ifjúra s szemei fürkészve függték annak arczán. Aztán társnőjéhez fordult.

— Az idő, mely sétánkra ki van szabva, elmúlt s haza kell mennünk, — mondá, s meghajtva magát, az ifjutól bucsut vett.

— Ha megengedik, hazáig kísérem, — szólt Arthur, s megindult velök.

— Mint látom, — mondá útközben, — önök ideje más által van kiszabva s nem tehetik szabadon, a mit óhajtanának.

— Nagynéném nehezen nélkülözi társaságunkat. Mint említém, beteg, rosz kedvü és unja magát egyedül.

— És ön, kinek inkább mulatni kellene, mint beteget ápolni, kénytelen vele tölteni idejét és szintén unni magát?

— Én kevés mulatsághoz vagyok szokva, — viszonzá majdnem neheztelően a leány.

Arthur kissé meg volt lepve a modortól, melyel a csinos német leány beszélt vele. Igen keveset vélt nála találni szépségén kívül s volt valami társalgásában, mely másként hangzott, mint mire Arthur számított nála.

Midőn a sétatér végéhez értek, a leány megállt s az ifjúhoz fordult.

— Meg fog engedni, de itt meg kell köszönnünk az ön szivességét. Tovább nem fogadhatjuk azt el.

Arthur meglepetve nézett reá.

— Isten önnel, — mondá fejével intve a leány s arcza határozott akaratot fejezett ki.

Arthur meghajtá magát s hagyta őket menni, azután egy kis kerülés után hazatért. Másnap azonban ismét elment a sétatérre s nem mondanánk iga-

zat, ha be nem vallanók, hogy a mult napon a szép szőke német leány többször megfordult eszében.

Midőn a sétaterre ért, a nőket már ott találta, s most már mint ismerős lépett hozzájuk. Beszélgettek. Az ifjú észrevette, hogy a leány meglehetősen miveltséggel bír; hogy előadása kellemes, modora finom, szelid; hangja, midőn beszél, megnyerő, szóval igen érdekesnek találta. Legalább arra nézve eléggé tetszett neki, hogy fiatal létére ily kalandot el ne szalaszson. E rendes találkozások vagy egy hétig tartottak; kíséretét mindennap följánlá a nőknek s azok addig a helyig, hol első nap elváltak, el is fogadták, de tovább soha sem.

Kilétökről keveset tudott meg tőlük az ifjú; mindössze is annyit, hogy a leányt Herminnek hívják, hogy kísérlőnje társalkodónő beteg nénjénél s hogy még egy hétig maradnak Berlinben.

Végre is Arthur nevetségesnek találta ez ismeretséget; a leány vonzalma, sőt tán több, mit iránta érzett vagy mutatott, nem maradhatott titok előtte, s tudni akará: ki e hölgy, kinek ismeretségéhez oly mindennapi módon jutott s ki előtte, mint lát-szék, igen is költői szerepet akar játszani. Egy napon, miután elvált tőlök, nem ment más úton, hanem bizonyos távolságban követé léptöket, mit azok nem vevén észre, rövid haladás után, egy csinos ház kapuján eltűntek. Arthur lassu léptekkel utánok ment.

Legelőször is a ház mestert kereste föl.

— E házban néhány hét óta egy faluról érkezett beteg nő lakik, — kérde attól.

— Igen uram — viszonzá az. — Hét hete, hogy itt lakik s még tán egy hétig marad. Mindennap két orvos látogatja, mint mondják, igen beteg.

— Hogy hívják e nőt?

— Golmbergné. Férje őrnagy volt s ő régóta özvegy, gyermektelen, gazdag asszony. Itt az egész első emeletet birja, sok cselédje van s mint mondják, nagyon sok pénze is.

— És gyermeke nincs?

— Egyetlenegy sincs, csak egy szép fiatal huga, kire, mint mondják, mindenét fogja hagyni, ha meghal.

— Nem tudja, hogy hívják e leányt? — kérde nem kevésé lepetve meg e szavakon Arthur.

— Golmberg Herminnek. Ez az özvegy férje testvérének leánya, épen most pár percz előtt jött társalkodónőjével haza. Ha előbb jön uraságod, láthatta volna őt.

— Köszönöm fölvilágosítását, barátom, csak ezt akartam tudni — mondá Arthur s eltávozott. Útközben különös gondolatok szállták meg. Nem tudott felelni magának arra a kérdésre, hogy mi czélja van vele e leánynak, kiről most hitte, hogy gazdag, tudta, hogy mivel és látta, hogy szép, s mégis oly kétértelműen viseli magát s utczán egy fiatal emberrel ismeretséget köt.

Elhatározta, hogy többet nem megy a sétaterre, s véget szakít az egész tréfának, melynek sem ér-

telme, sem célja nincs. Különben is annál könnyebb volt e föltételt szabni és megtartani, mert érzé, hogy nem fog az nehezére esni. A leány csinos volt ugyan, s elég mulatságos, de mélyebb érzelmet gerjeszteni Arthurban: ehez sokkal több kellett, mint a mennivel Hermin birt. S végre is neki annyira tetszett Johanna, annyira másnak találta őt az eddig látott hölgyeknél, hogy a gyermekleány emlékét nem egy könnyen lehetett volna kitörölni kebléből.

Elérkezett a másnap, harmad és negyed nap s ő nem ment a sétatérre. Utoljára az egész hétnek vége s ő határozatát erősen megtartá, a nélkül, hogy ez nyugtalanságot okozott volna neki.

— Most már elutazott, — gondolá a kilencedik napon, a rendes sétaidőben s készült, hogy újra elmegy a sétatérre, miután már úgy sincs semmi veszély összekötve azzal.

Az óra kettőt ütött s ő letévé könyvét, kalapot vett, midőn ajtaján halk kopogtatást hallott.

Inasa lépett be, fél-mosolylyal s fél-zavarral arczán.

— Látogató jött, — mondá halk hangon — egy nő, sűrűn lefátyolozott arczczal.

— Engem keres? — kérdé meglepetve Arthur.

— Igen, Ecsedy Arthur ő nagyságát.

— Német, vagy más nemzetbeli?

— Német, — viszonzá, ura nyugtalanságát meg nem foghatva az inas.

— Bocsásd be, — szólt az ifju, s letévé kalap-

ját, érdekekkel tekintte a belépőre, ki csak akkor veté föl fátyolát, midőn a legény távozott.

— Hermin! — kiálta meglepetve az ifjú, s ijedten nézett körül, ha nem látja-e meg vendégét valaki.

A leány egy közeli székre rogyott s mindkét kezével betakará arczát.

— Hogyan és miért jött ön ide? — kérdé aztán izgatott hangon Arthur. — Én kerültem önt, mert tudtam, hogy veszélyes e találkozás s ön így megfeledkezik magáról és körülményeiről.

— Arthur! — kiálta helyét sebesen elhagyva a leány s büszke arczczal állt az ifjú előtt. — Ne kárhoztasson! Számot veték magammal s nem szeszély vagy könnyelműségből jövök. Szeretem önt s látni akarám elutazásom előtt.

— De ily módon Hermin, — szólt lágyabb hangon az ifjú. Koczkára teszi jónevét! Ha valaki meglátta volna . . .

— Engem nem ismer e városban senki s nem tartozom számadással senkinek.

— De önmagának Hermin s végre mit ítélhetek önről én e lépés után? Gondolja csak meg ezt.

— Ön nem lesz ítéletében szigorú irántam, minden ember hiu s ön tudja, hogy szeretem.

— Hermin, — mondá hozzá lépve s kezét megfogva az ifjú; — ön e perczben fölindult, szenvedélyes és keserű. Csendesüljön és foglaljon helyet. Beszéljünk nyugodtan, mit kíván s miért keresett föl?

E szelid, barátságos szavak szivéig hatottak

Herminnek, s a mennyire fölingerlé őt Arthur elfogadása, annyira elérzékenyíték most e szavai. Kezét arczára szoritá s hevesen zokogott, mialatt az ifjú részvéttel tekintett reá.

— Legyen nyugodt Hermin, — mondá aztán nyájas hangon s leült a zokogó leány mellé. — Én tudom, ki ön, nem ítélem meg e lépéseért s nem könnyelműnek, csak gyengének tartom önt.

— Nem Arthur, — mondá a leány, szenvedélylyel emelve föl arczát. — Az én tettem nem gyöngeség, sőt igen is sok erő és elhatározás következménye. Ön tudja, ki vagyok; tudja, hogy jó nevelésben részesültem, hogy egykor vagyonos leszek s hogy nem kényszer, nem szükség visz oly lépésre, mely ön előtt igen kalandosnak tünhetik föl. A mit tevék, pusztán szerelemből tettem. Szeretem önt s nem tudok, nem akarok ön nélkül élni. Eljöttem s nem szándékozom többé hazamenni.

Az ifjú nyugtalanul nézett a leányra.

— Mit ért e szavak alatt Hermin? Ha nőmmé akart lenni, nem így kellett volna azt kezdenie; kedvesem pedig nem lehet!

— Nem tehettem mást, mint amit tettem. Ha tudja ön nevem s kilétemet, azt is fogja tudni, hogy nagynéném a dúsgazdag Golmberg őrnagyné, kinek én egyedüli örököse vagyok. Ő nevelt föl; jó, szerető második anyám volt; s hogy jövőmről teljesen gondoskodjék, nemcsak vagyont ád, de férjet is szerzett. Évek óta vagyok én eljegyezve a kiválasztottnak,

s évek óta halasztom e házasságot, bár eddig nem borzadtam tőle annyira, mint most, mióta önt láttam. Oh Arthur, hogy mondjam el azt, a mit akkor éreztem, midőn önt a sétatéren először megpillantám. Egy új, egy ismeretlen érzés szállt meg, melyet eddig nélkülözni kellett. Szerettem önt. Nem tudtam másról gondolkodni. Ezer tervet forraltam, mint ismerkedjem meg önnel. Mind hasztalan volt, ön észre sem vett engem, soká, igen soká. Elmerülve járt egyedül, mély gondolatok foglalák el s én reszketve gondolék azon lehetőségre, hogy szerelmes s gondolatai egy más nőhöz szállnak. — Végre megismerkedék. Én nem hívhatám, hogy látogasson meg, mert néném ezt nem tűrte s nem is engedte volna. Sőt kockáztattam volna azt, hogy többé a házból ki sem ereszt. Azután elmaradt ön a rendes sétáknál. Többé nem láthatám s azt sem tudtam, hol lakik, hogy legalább irhattam volna. Társalkodónőmet kértem, hogy kutassa ki lakását, de Berlin nagy város s ez igen nehezen ment. Végre tegnap későn este mondta, hogy ma reggel megkapja az adresset, hova írnom kell; de ez későn volt már, mert néném holnap reggel elutazik s így levelemre öntől nem érkezhett volna válasz. Határoznom kellett. Nem haboztam, mert szeretek. Meglehet, hogy rosszul tevék, de önnek ezért nincs joga elítélni engem!

— Hermin, — monda könnyörgő hangon az ifjú — kegyed nem jól ítél rólam. Ne higgye, hogy én hideg, szívtelen és érzéketlen vagyok; ne higgye, hogy

nem tenne boldoggá e szerelem és föláldozás; de önnek áldozatát nem szabad elfogadnom, mert ezt téve, férfiatlan, becstelen ember volnék. Én önt nőül nem vehetem, mert házasodni soha sem fogok, kedvesem pedig szintén nem lehet, mert e helyzet nem volna méltó önhöz.

Hermin halálsápadtan hallgatá e szavakat. Egész teste reszketett, némán, zavartan nézett Arthurra, mig az elhallgatott.

— Nem Arthur! — kiálta aztán szenvedélyes fájdalommal. — Ön nem taszíthat el engem. Ön tudja, mi a lovagiasság s lovagias férfi nőt nem utasíthat vissza. Jó, ha ön nem akar házasodni s nem szeret senkit, én önnek társnéja, barátnéja leszek az életen keresztül. Nem kívánom, hogy szeressen, csak tűrjön s ne taszítson el magától; idővel tán majd meg is szeret. Igérje, hogy nem házasodik soha s én e percztől kezdve nem hagyom el önt többé.

A leány szavai oly könnyörgők, oly kétségbeesettek voltak, hogy Arthur ingadozva tekinté reá. A csáb erős, a leány szép, ártatlan és fiatal volt. Oly sokat ígért, oly keveset kívánt tőle. Az ifjú habozott. Végre is azt gondolá: én nem csábítám el őt. Nem vonzódom senkihez s engem sem szeret senki; kötelességeim nincsenek egyetlen élő lény iránt sem s ezt a leányt boldoggá tehetném.

— Nem — gondolá aztán megint — nem szabad, nem lehet ez áldozatot elfogadnom tőle. Nem dülhatom föl egy egész család nyugalmát. A leány

e perczben le leend sujtva, de idővel áldani fog tettemért.

S azzal a leányhoz lépett, ki türelmetlenül, remény és kétség közt tekintett reá.

— Hermin, — mondá, megfogva a leány mind két kezét, — nekünk válnunk kell. Áldozatát nem fogadhatom el. Kegyed nem ismeri az életet, annak szörnyüségét és veszélyeit s nincs fogalma arról, a mit tulajdonképen ajánl. Ön szép, gazdag és tisztelve van s egykor bizonnyal boldog leend. Mig így, ha itt marad, a világ elitélné örökre. Azok, kik önnél sokkal rosszabbak, mind kemény és szigorú birók lennének ön fölött, ha én meghalnék — nem volna menedék helye, nem egy kebel, melyre fejét lehajthatná s mely könyeit igaznak vélné s elhinné, hogy önnek szive van, mely még fájni is tud . . . Oh higgye el, — folytatá részvétől fátyolozott hangon — szomorú az élet, boldog ki nem ismeri azt, sok szenvedéstől marad menten s nem veszi el hitét!

E szavak nagy hatással voltak Herminre. Belső küzdése oly erős volt, hogy vonásai fájdalomdúltak, szemei homályosak lettek s szomorúan nézett Arthurra.

— Ön mást szeret, — mondá aztán tompán, — s ezért taszít el engem. Adja isten, hogy az úgy szeresse önt, mint én szerettem volna.

Arthur önkéntelen nyugtalansággal fordítá szemét az íróasztala fölött függő leányképre, mely oly szeliden, oly megnyugtatóan mosolygott feléje. — Ha

e képet észreveszi, — gondolá — még sokkal fölin-
dultabb s kétségbeesettebb lesz.

— Nem, — mondá aztán határozottan — nem
szeretek senkit. Szivem szabad s nem függök senki-
től, csak a becsülettől s ez tiltja, hogy önnek szerel-
mét elfogadjam.

— Távozni fogok, — szólta aztán még mindig
izgatottan a leány. — Isten önnel! Bocsásson meg,
hogy untatám, többé nem találkozunk az életben soha.

— Ne e keserü hangon, Hermin! Távozzék, de
váljunk el barátsággal és nyugodtan. Kegyed szeret
engem s én becsülöm önt, legyünk e perczben test-
vérek s maradjunk egymás emlékében úgy, mint ez
utolsó pillanatban voltunk egymással szembe.

— Isten önnel, — viszonzá oly hideg, száraz han-
gon Hermin, hogy az ifjú nyugtalanul tekintett rá.
A leány leereszté fátyolát s karját kérte az ifjúnak,
mit az szótlanul nyújtott neki. Kiléptek az előszo-
bába, hol Arthur legénye szemmeresztve állt; lemen-
tek a lépcsőn. A leány nyugodt erős léptekkel haladt,
s csak midőn megpillantá a kapu alatt álló kocsit,
kezdt reszketni. Arthur a karjába öltött kézen
rángást vőn észre, mely nagy belső harczról tanus-
kodott.

Az ifjú kinyitá az ajtót, a leány föllépett a ko-
csiba, egyetlen szó vagy intés nélkül dőlt ülésében
hátra s a koci elrobogott.

Arthur mély gondolatokba merülve ment vissza
szobájába s még egyszer átgondolta az egész ese-

ményt, mely a múlt perczekben lefolyt. A leány kedélyállapota nyugtalanítá, de a fölött, a mit tett és mondott Herminnek, meg volt nyugodva. Nem tehetett másként. A leány tetszett neki, de legkisebb szerelmet, vagy melegebb vonzódást sem érzett iránta.

— Ki volna, a kit én szeretni tudnék, — gondolá aztán majdnem fájdalommal, — a ki igazán viszont szeretne engem mellékcél, érdek nélkül, egyedül önmagamért, úgy, amint a természet alkotott.

És ha mondaná is azt valaki, ha megesküdnék is reá, vajjon el tudnám-e hinni, ha csak áldozattal, nagy áldozattal nem erősítené meg? Bizonytal nem. De nem áldozott volna-e Hermin sokat, mindent? És még sem tudnám szeretni őt. A szív rejtélyei kifürkészhetetlenek — gondolá s önkénytelenül a nyájas kis leány-főre nézett.

Egy perczig előtte állt képzeletében az egész alak, ezüst szőke hajával, komoly szemeivel, sugár termetével, s az ifjú ragyogó arczczal tekintett a kedves jelenetre, mely most megelevenült előtte. De csakhamar szétfoslott a tünemény s ő újra a múlt perczek kellemetlen és nyugtalanító történetén tépelődött.

Végre fölugrott helyéről, kalapját vette s nyugtalanságát elüzendő, az utczára sietett.

XIV.

A h á l a.

Egy év telt el, mióta Alpáryékkal utolszor találkoztunk.

Alpáry néhány nap óta sokat volt hazúlról távol, s Johanna észrevette, hogy a megszokott rendszeres napi események között valami nyugtalanító történhetett.

Két embernél, ki örökösen együtt él s egymás gondolkozásmódját, körülményeit, sőt foglalkozását is tökéletesen ismeri, nem sokáig maradhat titok, ha egyik vagy másik életében valamely szokatlan dolog fordul elő. Johanna is észrevehette, hogy atyja pár nap óta gyakran nem jött haza a rendes időben s ha otthon volt, gyakran izgatottan járt föl s alá; szóval a leány aggódva látta e változást, mely atyja kedélyében történt.

Egy napon kifáradtan tért haza s a kint álló cselédétől kérdezé, hogy nem hoztak-e neki levelet, mire a kérdezett tagadólag válaszolt.

Alpáry belépett a szobába s leányánál ismétlé e kérdést; — hangja ezalatt oly nyugtalan, oly izgatott volt, hogy Johanna meg nem állhatá, hogy e miatt meg ne kérdezze.

— Miféle levelet vár atyám, mi oly nyugtalan-
ságban tartja? — kérde, atyja kezét ajkához vonva.
— Napok óta látom, hogy nem nyugodt. Kérem,
mondja meg, mi történt az utóbbi napok alatt?

— Mihelyt a várt levél megérkezik, azonnal
közlöm veled.

Johanna látta, hogy atyja még most nem akar
szólni neki a történekről s mindketten szótlantul
foglaltak helyet. Alpáry olvasni kezdett, míg Johanna
kézi munkához fogott. Mintegy fél óra telhetett el így,
midőn cseléd jött s a szobába lépve, Alpárynak le-
velet nyújtott át.

— Az ember, ki hozta, azonnal távozott, —
mondá a leány.

Alpáry izgatottan bontá föl a vett levelet s pil-
lanat alatt átfutván a sorokat, azt Johannának nyújtá.

A levélben ez állt:

»A kérdéses kereskedőházat nemcsak sejthető,
de ma már bizonyossá vált bukás fenyegeti s hol-
naptól kezdve felfüggeszti a fizetéseket. Néhány nap
alatt kell megjelenni mindazoknak, kik e kereskedés-
ben pénzüsszeggel birnak, hogy azt még visszanyer-
hessék. Ki előbb jön, még megkaphatja a meglevő
összegeből pénzét; ki egy hétig is késik, nem nyer-
het vissza semmit. — Tudósításom titkos, e hir még
nincs nyilvánossá téve.

Tisztelettel maradtam
J. K. Bagley«.

— Ez az N. N. kereskedőház ügynöke? — kérde a levelet átolvasva Johanna.

— Igen. S ez az, mi engem, mint mondád, napok óta nyugtalanít. Mint tudod, én Heinburgnak nagy köszönettel tartozom azon állásért, melyet bírok s melyet ő szerzett nekem. A mult napokban főnököm aggódó arczczal közlé velem az említett ház nyugtalanító viszonyait, melyekről különböző hírek keringenek a gyárosok és bankárok között. Ez engem is meglepett; e ház egyike volt eddig a leghitelbirőbb házaknak s egyszersmind tudtam, hogy Heinburgnak igen nagy pénzüsszege fekszik e helyen. Érzém, hogy hálátlanság volna tőlem e dolgot abba hagyni Heinburgra nézve s azonnal fölkeresém Bagleyt, ki nekem jó ismerősöm s ki tudja, hogy mire akartam tudósítását fölhasználni. Ő megígéré, hogy mihelyt valóvá leend e dolog, azonnal tudatja velem. Azonban három nap telt el s még nem jött tőle hir. E bizonytalanság okozá izgatottságomat. Ma végre találkoztam vele s azt mondá, néhány óra mulva elválik: szükséges-e Heinburgot tudósítanom, hogy rögtön jőjjön. S most azonnal megyek és táviratot küldök neki.

Alpáry kalapját vette és távozott.

Johanna gondolatokba merülve nézett utána. Mily derék, mily becsületes ember! — gondolá atyjáról, — s mégis mily sokat szenvedett s az élet mily mostohán fizetett neki. Vajjon Heinburg nyugtalan-

kodott volna-e az ő ügyeiért ennyit, ha e dolog megfordítva lenne.

Erre nem tudott felelni magának, mert Heinburggal még soha sem találkozott, atyja pedig mint igen becsületes, de kevés szívvvel s különösen kevés érzékenységgel bíró embert írta le őt leánya előtt.

Azonban annál többet beszélt neki a bankár ne-jéről. Mint kitünő nőt festé le, mint a szépség és jó-ság példányképét s oly meghatóan mondá el annak ő iránta tanusított részvétét, hogy Johanna ismeret-lenül is vonzódást érzett Heinburgné iránt.

Emlékezett reá, hogy egyszer látta őket; azon-ban e két alak csak annyira maradt meg emlékeze-tében, mint az álomban látott tünemények szoktak. Kilencz éves volt, midőn Heinburgék beváltva sza-vukat, Géza szülőit és őt felkeresék s a menekültről hirt vittek nekik.

A halvány arczu, fekete fürtü nő megölelő őt s midőn atyjáról beszélt, a gyermek arczára forró köny-csepp hullt a nő szeméből s midőn reá tekintett, ar-cza oly szép, szelid és vonzó volt, hogy a kis leány élénk szeretettel simult hozzája.

E jelenetre emlékezett Johanna. Akkor nem tudta annak értelmét fölfogni, most visszaemlékezvén, meg volt győződve, hogy Heinburgnének igen mé-lyen érző szívvvel kell birnia. A bankárra azonban nem emlékezett.

Még helyén ült, midőn Alpáry visszatért s mo-solylyal tévé le kalapját.

— Még nem lesz későn, — mondá nyugodt hangon, — s Heinburg három-négy nap alatt itt leend. Hála istennek, leróttam, a mivel tartozám neki.

Atya és leány még egy ideig beszélgettek e dolgok felől, midőn cselédjük lépett be s egy idegen úr látogatását jelenté.

Alpáry elhagyta helyét s némi izgatottsággal közeledett az ajtó felé, a mi mutatá, hogy a látogató náluk ritka volt.

Az idegen belépett s benne mindketten kellemes meglepetéssel Ecsedy Arthurt ismerék föl s a házi ur szívélyes kéznyujtással, Johanna vérpiros arcczal fogadá az ifjut.

— Épen egy éve most, hogy Dieppében elbucszunk, mondá Alpáry, leültetve vendégét.

— S azóta én folytonosan egy helyen tartózkodom, míg most a jövő két hónapot ismét utazással szándékozom tölteni. Átjövén a tengeren, ez egész időt Angolország megtekintésére fordítandom, mert Londonját kivéve, még nem ismerem.

— Szép tőled, hogy megemlékeztél rólunk, Arthur, -- mondá majdnem reszkető hangon Alpáry, újra és újra megszorítván az ifju kezét.

— Nem szándékoznak az idén tengeri fürdőbe menni, báróné! — kérdé az ifju, Johannához fordulva. — Azt hívé, ismét Dieppében találom önöket s mielőtt átjöttem volna ide, Párisból kirándulást tevék oda, mindenesetre fölkeresni óhajtván önöket.

Johanna újra elpirult s arczát oly bájos, oly

kellemes mosoly önté el, mely csak a legkedvesb belső hatás jele lehetett.

— Derék ember vagy Arthur, — mondá újra Alpáry, — sokat beszéltünk azóta rólad. Gyakran mondtuk Johannával a nyáron : most kertjében foglalkozik, most gazdasága után néz, majd ismét olvas, szóval e tekintetben a hazájától távol levő ember annak fiai iránt a legmelegebb szeretettel s legélénkebb emlékekkel viseltetik és részletekbe megy át, hol honáról s annak otthon élő fiairól van szó, kikkel kellemes napokat volt alkalma tölteni.

— Csalódtatok e részletezésben s találgatásban, — viszonzá Arthur kevés zavarral, — mert én az egész évet hazámtól távol, Berlinben töltém!

— Berlinben? — kérdék mindketten egyszerre s arczukon oly csodálkozás volt látható, mi az ifjut egészen zavarba hozta.

— Berlinben! — mondá aztán, — tanulmányok végett. A mit Dieppében tavaly rösteltem bevallani önöknek, most elmondom, hogy mindekkorig tanuló vagyok, ki egész egyszerűen és mindennapi módon Berlinben iskolába jár.

Johanna nevetni kezdett.

— Iskolába? — kérdé aztán, kezeit összecsapva s csengő kellemes hangon újra kacagni kezdett. — Ecsedy Arthur iskolába jár? ezt igazán nem hittem.

— Valóban úgy van, — mondá hasonlóan mosolygva Ecsedy s kedvtelve, gyönyörködve nézett a

vidáman nevető leányra, ki ily derülten szebbnek tetszett neki, mint bármikor.

— És kinek a kedvéért teszed ez áldozatot, hogy hazádtól éveket távol töltesz, Arthur, holott honn lehetnél s kényelmesen gazdálkodhatnál birtokaidon? — kérde Alpáry.

— Saját határozatom ez, — viszonzá az ifju. A berlini egyetemek igen jók, a város azonkívül telve a legjobb, legkitünőbb tanárokkal, kik minden szak- vagy magán-tudományban alapos készütséggel bírnak s napjainkban a magyarnak született ifju előtt otthon, a gazdaságit kivéve, semmi egyéb tér nem nyílik, melyen szerepköre volna. Nekem a gazdálkodáshoz kevés kedvem és hajlamom van s inkább a tudományos dolgok és tanulás az, mire jelenleg napjaimat s tanéveimet is fordítani akarom. Sok olyat nélkülözök e föltétel kivitele mellett, mik otthon nagy multságaim s élvezeteim voltak; de egykor könnyen visszapótolhatom az e nemben elvesztetteket, míg a fiatal éveket, melyek a tanulásra adattak, soha nem hozhatnám vissza. S azért nevensenek ki önök, bárónő, tevé tréfásan hozzá, de én mégis csak iskolás tanuló vagyok s még egy egész évig az is maradok.

— Bár sok ily ifjuval bírna a nemzet, — mondá, gyönyörrel tekintve az érdekes ifjura Alpáry, — úgy sok másként volna hazánkban, mint ahogy van — és volt eddig. Vajmi kevés család volt ezelőtt olyan, ki gazdag és előkelő származása mellett érdekesnek tartotta volna tanulni s azt, mi az élet leg-

szebb adománya, az észet, parlagon hagyá. Üres, sivár maradt az agy, de tele volt helyette a zseb s mindenki azt hivé, hogy ez elég. Isten segítsen szép föltételekben Arthur, — folytatá, — s adja, hogy tanulmányod és tapasztalataid által mind saját magad mind hazádnak sok jót és üdvöset tehess.

Johanna őszinte bámulattal nézett az ifjura, kit atyja szavai majdnem zavarba hoztak a dicséret miatt. Oly szerény, oly őszinte volt annak arczkifejezése s oly szokatlanul szelid minden vonása, mely a leányt egészen meglepte s figyelmét az egész idő alatt kötve tartá. — Ő Ecsedyt mindössze igen rövid ideig ismeré s ez idő alatt az ifjut inkább mint ügyes és kellemes mulattatót s könnyed, élénk modoru fiatal embert volt alkalma látni. Arthur bár Dieppében sokat foglalkozott vele, de inkább csak oly modorban, mint gyermekkel szoktak, kinek szórakoztatására minden apró tréfát és játékot fölhasználnak.

Kifogyhatatlan volt a gyermek mulattatásában. Johanna az első két napon alig beszélt; modora elfogult, hangja bizonytalan és halk volt, midőn szavait kiejté; de Arthur végre odáig vitte, hogy a két utolsó nap melyet együtt töltének, igen vigan, éléken folyt le s Johanna az ifju által egészen elbájolva, víg, beszédes, elmés és elfogulatlan lőn.

Most azonban a leány egészen másnak látta Arthurt s azt hivé: az ifju változott meg, nem gyanítva, hogy e változásnak oka egyedül ő maga volt.

Az ifju meglepetve látta a változást, mely Johannán a mult év alatt véghez ment. Az akkor is már magas, karcsu alak kissé megtelt s termete egészen kifejlett hölgyé volt. A nyulánk tagok szoborszerű kerekdedséget nyertek s az arcz jellege erősebb kinyomatu lett. A kissé fönhordott aranyfürtös fej, a komoly, méla szemek s kifejezésteljes arcz, nagy hatással voltak az ifjura.

»Nem gyermek többé, gondolá, s nemcsak nevetni kell vele; beszédes szemei gondolkozó észt s komoly lelket árulnak el.« És e gondolat rosszul esett neki.

Eddig azon tudatban hitte feltalálni saját biztonságát hogy az, mit e leány iránt érez: nem szerelem, hogy Johanna még gyermek, s az irántai érzés csak vonzalom.

Most, a leány szépségét bámulva, önkéntelen azon meggyőződésre jutott, hogy ama vonzalom Johanna letünt gyermekségével szétfoszlott s a mit iránta e pillanatban érez: mély, kiirthatatlan szerelem.

A leány gyakran észreuvé, hogy Arthur rajta feledé tekintetét s hosszasan szemléli őt.

Az ifjunak pedig oly jól esett látni e két megszokott arczot, melyeknek képmása munkái közben oly szeliden tekintett reá. Aztán a kép és az eredeti közti hasonlatosságot kereste. A leány sokkal szebb lett, de a fővonások ugyanazok maradtak. Az atya sokkal betegesebb, gyengébbnek látszott, de

ugyanazon szelid vonzalmat gerjesztő arcz, ugyanazon mélyen gondolkozó szemek, melyekhez Arthur oly nagy vonzódást érzett.

Régi ismerősök, kikhez a távolban mindig oly közel érezte magát s most mégis oly elfogult volt velök szemben, mintha először látnák egymást.

Az ifju szive telve volt a legboldogabb érzéssel, s oly keveset lehetett mutatnia abból. Tán észrevette a fiatal leány pirulását, zavarát és rejtegetni igyekezett örömét, nem akarva a sejtett gerjelemnek táplálékot nyújtani viselete által. Cél nélkül lett volna ez; — házasodni soha nem akart s érző szivekkel játékot üzni — arra nem birt elég hiusággal. Ily szerep nem fért volna össze becsületérzetével.

Mindvégig megtartá kellemes modorát s az udvarlásnak árnyát sem lehetett volna abban föltalálni. Johanna ezer kérdést intézett hozzá, oly kedvesen, oly élénken csevegett vele, s midőn menni akart, oly természetes őszinteséggel marasztá, hogy Arthur nem volt képes ellentállni, velök ebédelt s náluk tölté az estét.

Lassankint levetkőzé elfogultságát s mindhárman igen jól mulattak együtt. Alpáry elmondá neki, mennyire szeretne visszamenni hazájába; az ifju pedig, látva a beteges arczot és megtört alakot, biztatá őt, hogy tegye azt, ugy se járna sok nehézséggel.

— Tán rokonaid tehetnének érted valamit, folytatá Arthur.

— Nincs senkim. Egyetlen közelrokonom se

maradt, miután szülőim meghaltak. Sorsom oly eseményeken vitt át, melyekben nem sok barát marad számunkra s nekem különben is kevés magyar ismerősöm volt, miután egész ifjúságomat a katonaságnál töltém.

Arthur egészen megdöbbsent e gondolatra, hogy Alpárynak egyetlen rokona vagy közellévője sincs. Látva a beteg, megtört alakot, hosszú életéhez nem sok reményt csatolt. S ha meghal, mi leend Johannából, — a ki egyedül állna a földön?

— Mégis tán nőd után van némi rokonságod; kérdé aztán nyugtalanul Alpáryt.

— Azt nem tudom. Ő árva német család gyermeke volt s legközelebbi rokonai, kiknek házában növekedett, nagybátyja és nénje, mint értesülék, meghaltak; egyetlen unokatestvére pedig egy orosz katonatiszthez ment férjhez, s hogy jelenleg hol él és merre van — nem tudom.

Arthur hallgatott. Nyugtalanágát nem akará észrevétetni. Érzé, hogy ha szól, hangja tán izgatottabb lesz, mintsem ez egy idegennél természetes.

Aztán ismét más tárgyról beszéltek, míg késő este lett s Arthur eltávozott.

Két hetet töltött Manchesterben, honnét folytonos kirándulásokat tett a vidékre s falvakra, és igen gyakran látta Alpáryékat, kiknek az ifju jelenléte mindig nagy örömet és kellemes órákat okozott.

Végre Arthurnak távozni kellett a városból;

részint utazását folytatandó, részint mert érzé, hogy a hosszas maradás rá nézve veszedelmes lenne.

Johanna iránt napról napra erősebb vonzódást érzett s hamar észrevette, hogy akarata és határozata igen gyöngé ez érzelmek ellen küzdeni. Bár a leány részéről a legőszintébb barátságnál egyebet nem vett észre, mégis kecségteté magát azzal a hittel, hogy az vonzódik hozzá s ezt egyedül annak tulajdonítá, hogy Johanna soha fiatal férfival nem találkozik, se-hova nem jár, mulatsága semmi sincs, és így a legelső ifju ember hatással van reá. Hatással, melyet erősíteni ő nem akart s azért mielőbb távozni készült.

Az utolsó napon, melyen bucsuzni ment Alpá-ryékhoz, Johannát sokkal halványabbnak találta mint rendesen s föltűnt neki a leány erőltetett derülsége s olykor majdnem kényszerített mosolya.

— Ujra egy évre bucsuzol? — kérdé este felé Alpáry az ifjutól, midőn annak távozási ideje közeledék.

— Ki tudja, — viszonzá az, — nem adom-e ma-gam valami gyáros vagy kereskedelmi pályára s ak-kor ide jövök letelepedni én is. Együtt egy darab Magyarországot alkotunk.

— Azt nem óhajtanám, Arthur. Nem képzeled te azt, mily fájdalom van összekötve azzal, ha valaki hazájától távol kénytelen élni, — viszonzá Alpáry s halovány, beteges arcza mély keserűséget fejezett ki.

— S te csakugyan nem szándékozol a visszaté-rés végett lépéseket tenni? — kérdé Arthur.

— Nem, barátom! A legszerencsétlenebb embernek is vannak elvei s büszkesége. A sors engem eltiport anyagilag, de meggyőződéseim megmaradt s az csak halálommal szűnik meg. Azonkívül én szegény ember vagyok. Itt már biztos állásom van, míg ott-honn újra előlről kellene kezdenem az életet s ehhez már én öreg és gyenge vagyok. Nincsenek reményeim a jövőre nézve s leányom van, kinek helyzetét és anyagi jólétét ábrándokért fölláldoznom nem szabad. — Én már csak itt halok meg, hova a véletlen sors vetett.

Arthur elszorult szívvvel hallgatá e szavakat, míg Johanna, kezeibe rejtve arcját, halkán zokogott.

— Aztán --- folytatá Alpáry ujabban, — nem is vagyok én itt egészen elhagyatva. Főnököm a legjobb s legbecsületesebb ember a világon s egyszerűsmind benső barátom. — Tehát előbb is remélhetünk látni Arthur, mint az egy év lefolyik, — folytatá aztán, más fordulatot igyekezve adni a beszédnek, a mint Johanna szomorúságát s Arthur komoly vonásait látta.

— Határozottan nem ígérhetem ezt meg, azonban engedd, hogy némelykor tudósítsalak, s te is írj nekem hogylétedről s házi köröd eseményeiről, — mondá nyájas, kérő hangon Arthur.

— Ezer örömmel. Ez nekünk nagy élvezetet fog okozni, nemde Johanna? — Te megírod Berlin nagyvilágának eseményeit, mi pedig majd mindazon apró dolgokról tudósítunk, mely szűk körünkben

előfordul. Czímemet azonnal odaadom, — mondá Alpáry s elhagyta a szobát.

Az ifjak egyedül maradtak.

— Oh Arthur — mondá Johanna szomorú hangon, — nem is képzeli, mily szomorú napom van ma. Az orvos atyám egészségi állapotáról igen szomoruan nyilatkozott. Azt állitá, hogy csak egyetlen mód van, mely még tán helyreállítaná őt, ha egészen munka nélkül töltené napjait.

— Istenem, — mondá elfogultan az ifju s hangja oly őszinte részvétet fejezett ki, mely a leány szívét egészen megnyeré.

Ekkor megint belépett Alpáry s a párbeszédnek vége lőn. Arthur sokkal komolyabban távozott, mint jött, mert sok oly dolgot látott és tudott meg a kis család életéből, mely lelkét nyugtalansággal tölté el, s a bucsúzás oly szomorú volt köztök, mintha igen sok időre válnának el.

Mindhármukat az a tudat vigasztalá csak, hogy hallani fognak egymás sorsa felől; s bár a tenger választja is el őket, van egy erősebb kötelék, mely összefűzi a távollévőket — a szív, az emlékezet!

Midőn Ecsedy elhagyta Alpáryékat, Johanna csendes léptekkel a mellékszobába vonult. Atyja egy ideig egyedül maradt, míg végre föltűnt neki leánya távolléte, s nevét kiáltá.

Johanna belépett, arcza halálsápadt, vonásai fájdalomtól dultak valának s szemeit sötét karika szegé, mindamellettnyugodt léptekkel közeledék atyjához.

— Te sirtál, Johanna — mondá fájdalmas hangon atyja, s kezét leánya karjára tevé, kinek ez érintésre ideges reszketés futott keresztül testén.

— Nem — mondá aztán nyugodt hangon. — Nem sirtam, atyám, — s e szavak alatt mosolyogni próbált.

Szomorú mosoly volt az.

— Szegény gyermekem, — sóhajtá Alpáry, mily korán kell megtanulni neki a tettetést. . .

Johanna nyugodtan állta ki atyja fürkésző tekintetét s arcza egy pillanatra sem árulá el, mi keblében e perczek alatt történt. Ki tudja, nem leendő lélekerőre még gyakran szüksége a világ utjain. Az élet küzdésekből áll s jaj annak, kitől az erő és akarat e küzdésekkel szemben megtagadtatott.

* * *

Mintegy öt-hat nap múlva e jelenet után, Johanna egyedül ülve a szobában, kívülről idegen hangokat hallott az ajtón keresztül.

Kiváncsian tekintett arra s a küszöbön atyja lépett be és Heinburg, kiről csak gondolá — hogy az, de bizonyosan nem emlékezett reá.

— Heinburg Emil, -- mutatá be vendégét Alpáry s a bankár meghajtá magát a leány előtt.

— Örülök bárónő, hogy oly sok év után végre ismét szerencsés vagyok találkozni önnel, — mondá, s érdekléssel függeszté szemeit a gyönyörű s e percz-

ben vérpiros arczra, melyre minden uj benyomás rózsákat festett.

— Rég ideje, midőn Bécsben öreg-szülőimnél találkoztunk, — viszonzá a leány, miközben helyet foglaltak.

— Akkor kegyed még egészen gyermek volt.

— Most sem sokkal több, szólt nevetve Alpáry, s tréfásan nézett leányára, kiről tudta, hogy többé nem akar gyermek lenni. Johanna szintén mosolygott s szelid tekintettel viszonzá atyja tréfáját. E jóságot és szendeséget kifejező tekintet alatt oly kedves, oly szép volt, hogy a bankár őszinte bámulattal függeszté rá szemeit.

— Ön alkalmasint fontos ügyekben jött ily egészen váratlanul? kérdé Johanna.

— Kedves atyja néhány nap előtt sürgönyt küldött Bécsbe s ennek következtében azonnal jöttem, éjjel és nappal s néhány órája, hogy megérkezem.

— Egészen kimerülve; szólt Alpáry.

— Azt nem mondhatom, miután az itt végzendő ügyek oly fontosak s jó kimenetelök oly kétséges volt, hogy az egész utazási időt a legnagyobb izgatottságban töltve, a fáradságot nem is érzém.

— És a kérdéses ügyek kimenetele?

— Hála istennek, a legszerencsésebb lett, mit alig várhattam; mondá hálás tekintettel a bankár.

— Atyámnak sok nyugtalanságot okozott e dolog. Néhány napig nem tudtam, mi szomorítja őt; oly

komoly és levert volt; már aggódni kezdtem, hogy beteg.

A bankár arcán oly meghatottság látszott e szavakra, mely kifejezés Alpáryt és leányát egészen meglepte.

— A báró oly jó, - mondá érzéstől fátyolozott hangon Heinburg — s ama tudósítással, melyet küldött, nekem oly nagy szivességet tőn, hogy azt soha ez életben meg nem hálálhatom. Adná Isten, hogy valaha alkalom jőne, csak kis részben is viszonzni azt.

— Kedves barátom, szólt kezet nyújtva neki Alpáry, nekem csak kötelességem volt az, mit tettem. Emlékezzünk vissza ezelőtt hat évre, midőn ön engem, mint teljesen idegen embert, oly álláshoz segített, melyet ön nélkül soha el nem nyerhettem volna. Ez akkor nemcsak anyagilag, de szellemileg is segített rajtam. Ezentúl munkás életet folytathaték s nem volt időm annyit tépelődni, mint azelőtt. Ez állás jövedelme engedé meg, hogy igényeimhez képest kényelmesen élhessek, és mindenek fölött azon vágy létesíthetését, hogy leányomat magamhoz vegyem. Mindazt, mit bírok, önnek köszönhetem. Oly elégedettséget nyújtott ön nekem, melyből, hogy teljes legyen, csak egy hiányzik, de ezt megadni senkinek sem áll hatalmában.

— És ez egy? — kérdé élénken a bankár.

— Hazám viszontlátása volna.

— Folyamodjék ön s meg fog történni.

— Nem lehet. Ez élet testileg megtört, de büsz-

keségem megmaradt s ez csak akkor szűnik meg, midőn szívem nem dobog többé; mondá Alpáry s arczán egy pillanatra daczos hév lángolt.

— Szegény atyám! sohajtá halkán Johanna.

A bankár lesüté fejét s gondolkozni látszott. »Az ily büszkeséget nem értem«, — mondá aztán, a báróra nézvén.

— Boldog ön, hogy ezt mondhatja magáról. Higyje el, én is régen rátértem arra, miként az önérzet, büszkeség, elv s minden ilyféle érzés — csak szerencsétlenné teszi az embert. Vajmi ritkán tehetünk azoknak betöltésére eleget, és végre is, legtöbbször szétoszlik az a legelső valódi akadálylyal szemben. Nézzük csak a világtörténet lapjait, hány ember szerepel ott s mily kevés van, ki elvéhez minden körülményben hű maradt, ki önérzetét nem szorítá korlátok közé ott, hol az saját hasznával jött összeütközésbe. Hány volt olyan, kinek meggyőződése saját gondolkodása, elmélkedése folytán fejlett ki, ki nem a nevelés által szivta be elveit, és nem azért vallá e vagy ama hitet, mert atyja és nagyatyja is azt vallák évek előtt? Bizonyynal igen kevés. Ön nem értheti az én büszkeségemet, midőn nem folyamodom azért, ami után annyira vágyom. Nem értheti, mert ön az enyémekekhez hasonló körülmények közt sohasem volt s nem tudja helyzetembe képzelni magát. Ön üzletember, az életet gyakorlatilag tekinti; jólétét sohasem vetné képzelgéseknek áldozatul, s főbüszkesége az: ha üzlete a világ bármely részében, fényes és te-

kintélyes hirben s biztos alapon áll. Én ellenkezőleg elismerem, hogy rajongó vagyok, képzelődéseknek élek, melyek tán rám nézve károsak. Keblemet vágy, fájdalom és küzdés emészti; de mind e három érzésnél erősebb egy negyedik, melyet meggyőződésnek neveznek, melyet legyőzni nem tudok s melynek csupán abban van mentsége, hogy nem nevelésem által olták belém, hanem saját belátásom s hosszú tapasztalás és elmélkedés folytán fejlett ki ennyire. Mint huszonkét éves ifjú, még egészen másként gondolkozám. Az intézetben nyert oktatás, hol növekedém, a szülői ház levegője, a régi név hatása, melyet viselék s melynek tekintélyét korán megismertetéek velem atyám szavai, mind, mind más elveket, más meggyőződést keltettek bennem, mint a minővel jelenleg bírok. És mégis oly erős gyökeret vert az már keblemben, hogy sem a jólétrei kilátás, sem a nyugalom, sem a honvágy erős serkentése, semmi sem képes kirtani onnét. Azért e vágy rám nézve betölthetetlen marad s jobb, ha nem is bolygatja senki.

— Ki tudja, nem változik-e még e részben véleménye, báró úr! Hátha rövid időn Bécsben találkozunk, — mondá mosolygva Heinburg.

— Nehezen. Én alkalmasint nem azon ég alatt halok meg, hol születtem, és sem Bécset, sem hazámat soha sem látom többé.

Ily beszélgetések között töltötte a három ismerős az időt s a bankár késő estig nálok maradt. Johanna most találkozott vele először mint nagy leány.

Igen jó benyomást tett reá s magát Alpáryt is meglepte a modor, melylyel Heinburg ama szivességet méltányolni tudta, mely, mint mondá, nagy összeget mentett meg neki. Alpáry most meggyőződött, hogy a bankár tán többet tud érezni, mint a mennyit kimutatni képes! Egész napon — e különben feszes, komoly ember — élénk, jókedvű volt s oly könnyű modorban, némelykor oly ömlengő őszinteséggel és elfogulatlanul, minden tartózkodás nélkül beszélt; hogy Alpáry többször csudálkozva tekintett reá, meg akarván győződni, ha csakugyan Heinburggal ül-e szemközt.

Midőn elvált tőlök, arczán meghatottság látszott. Johanna kezét ajkaihoz vonta, mi a fiatal leányt egészen megzavará, Alpárynak pedig mindkét kezét ömlengve szorítá meg.

Újra és újra hálájáról beszélt s alig tudott távozni tőlök.

Alpáry bámulva tekintett utána; oly jól esett neki a tudat, hogy háláját leróhatta azon egyetlen ember iránt, kinek az életben valamit köszönt. E percztől azon meggyőződésben élhetett, hogy kevés ugyan, a mivel bir, de azt egyedül önmagának köszönheti s nem tartozik érte többé hálával senkinek.

Mily kevés ez az élet számos igényeihez, és még is Alpárynak mily jól esett! E naptól kezdve magasabb polczon látta állani önmagát s remélé, hogy ez az utolsó tartozás, mit még le kelle neki az életben róni, és leányának bár vagyont nem, de halála után lerovandó adósságokat sem hagyand.

Szerencse, kinek Isten s a sors kegyelme adott vagyont; de sok boldogságot nyujt az az öntudat is, ha saját igyekezetünk, saját szorgalmunk folytán szereztük meg az eszközöket, melyek által jólétben élünk. A született gazdag ember nem élvezhet jólétet soha sem oly mértékben, mint az: ki volt idő, midőn nélkülözött.

Ily helyzetben volt Alpáry, csakhogy ő neme sebb, tisztább szívvvel birt, semhogy — a mint rendszeren történni szokott — a saját fáradságán szerzett jólét elbizakodottá tette volna. Ő mindig hálásan gondolt a sors kedvezményeire, mely őt a nélkülözéstől megmenté.

Egyetlen aggodalma mindvégig leánya maradt. De a mai nap e kétséget is enyhíté némileg, a mint Heinburg viseletéből látta, hogy az mély hálát érzett iránta s legalább most van egy ember, kinek részvétere leánya sorsát illetőleg is számíthatott. — Ez nyugodtabbá tevé őt és kevesíté aggodalmait, annál is inkább, mert észrevette, hogy Johannára a bankár mai viselete jó benyomást tett.

— Jó szive van, — mondá a leány, midőn a bankár távozott.

— Rosszul itéltem meg őt, azt hívé: kevés érzésre képes, — viszonzá Alpáry.

— Én is így vélekedém róla, atyám leirása után; azonban egészen mást találtam nála. Hangján egész nap rezgés, megindultság volt észrevehető. Meghatott volt, midőn távozott, s alig birt megválni tőlünk!

— Hála Istennek, hogy csalódtunk benne, — szólt Alpáry; nincs valami kellemesebb érzés, mint ha valaki embertársairól jobb meggyőződést nyer, mint a mit hitt. Ugyis nagy ritkaság ez. Többnyire az ellenkező szokott történni.

Atya és leány sokáig beszélgettek még a bankár felől s mindketten azon meggyőződésben éltek e percztől fogva, hogy Heinburg nem oly hideg, érzéstelen ember, mint hitték s hogy senkiről sem lehet itélni addig, míg különböző körülmények közt nem látjuk.

OSZK

Országos Széchenyi Könyvtár

XV.

Egy bankár házi viszonyai.

Bécs egyik palotájában vagyunk.

Igazi palota ez, mert mit elmésség, izlés, pénz és művészet előidézni bir, az itt kívül-belől összpontosítva van.

A ház csak két emelettel bir s hogy nem bérház, az az első perczre látszik, ha kapuja alá lépünk. Oly diszes, tiszta és rendes itt minden, minő csak oly helyen lehet, hol a tulajdonos egyedül lakik.

A lépcsők szőnyeggel vonvák be. Az előszoba már kezdete a belső termekben előmlő pompának, fénynek, s végig menve e termeken, mégis minden oly néma és oly idegen, mintha senki se laknék bennök, és soha léptek zaja nem verné föl e csendet.

E ház Heinburg bankár tulajdona.

A Heinburg-név egyike volt a kereskedelmi világ üstököseinek, oly üstökös, mely a mostani viszonyokban igen ritka, s melyet szaknyelven »nagy hitelnek« neveznek.

Ez embernek legnagyobb vagyona és tekintélye

egyéniségében fekszik. Róla el lehet mondani, hogy azon pályára született, melyen élt és haladt.

Abban az időben, midőn ő e pályára lépett, Ausztriában az még nem volt általános, csak egyesek tekintélyével birt; s nem a pálya volt az, mely Heiburgot kecsegteté, hanem az ösztön, a tehetség, melyet magában érzett, a hivatás, melyet elfojtani hasztalan lett volna.

Ő szüleitől meglehetősen összeget öröklött s ezt vállalatokba fekteté. Ügyessége, becsületessége s a véletlen egyiránt kedveztek neki, úgy hogy vagyónát kevés idő alatt megkétszerezve látta. Neve kezdett kitünni üggyársai közül s vállalata oly tekintélyre vergődött, melylyel oly fiatal ember, mint ő volt, még csak igen kevés dicsekedheték. Ez kedvet, ösztönt és nagy igyekezetet adott neki. Rövid időn kezdte észrevenni, hogy a vele egykorú pályatársak messze maradnak háta mögött a hasonló pályán és a hasonló utakon. Ő elérte már pályáján a legnehezebb s legfőbb kelléket: oly hitellel birt, mely ingathatlan volt s oly tekintélylyel, melyet legnagyobb ellenségei sem tagadhatának.

Mint szakember tökéletesen betölté helyét s el lehetett róla mondani, hogy a szó legszorosabb értelmében bankár volt.

Üzletét oly pontosan és erélyesen kezelte s az emberek úgy megszokták őt a kereskedők példaképének tartani, hogy tőle nem kellett irás, nem kötelezvény; ha valamely üzletnél szavát adta, min-

denki tudta, hogy azt utolsó betüig meg fogja tartani.

Összeköttetései a kül- és belfölddel igen számosak valának. Nem volt előkelőbb bankárház Európában, melylyel a legjobb viszonyban s a legszorosabb összeköttetésben ne állt volna; s végre évek múlva egyike lett a leggazdagabb embereknek, és többé nem szükség, hanem szenvedélyből vitte üzletét, melynek minden polczára és helyére ügyes embereket állítva, önmagának csak a szerteágazó gyepelőket kellett összetartani s úgy kormányozni.

Ilyen volt Heinburg, mint bankár. Azonban a hozzá hasonló egyének többnyire kétfélék szoktak lenni. Nézzük őt most, mint embert.

Mindazon lények között, kik gyermekségüktől fogva egy bizonyos kitüzött pályára neveltettek, van valami hasonlatosság, melyet, ha valaki csak némi gondot fordít is a szakemberekre, okvetetlenül észrevesz.

A kitüzött életcél és pálya utjain a szülők vagy tanítók a gyermek minden tettéből, minden szavából csak azt óhajtják észrevenni: helyes-é egy vagy más tulajdona azon pályához képest, melyet számára választottak. Arra, hogy sziv, kedély, fogékonyság minden jó, s érdekeltség minden szép iránt — lakik-e, fejlődik-e a gyermek lelkében: senki sem gondol.

Így volt ez Heinburgnál is.

Ő — mint mondtuk — bankár volt a szó teljes értelmében, és valljuk meg, azontúl igen kevés.

Ész és szellemi tehetségei kifejlődtek, de kedélye parlagon maradt. Szívében kora ifjuságától csak a kereskedői nagyravágyás élt, kiüzve onnét minden egyéb érzést. Egyedüli vágya, czélja és óhajta az volt, hogy minél magasabbra törjön azon a pályán, melyre lépett s melyen haladni akart.

Buzgó, tevékeny és fáradhatatlan volt, mint üzletember; de hideg, száraz és közönyösnek látszott mindazon dolgok iránt, melyek vágyai és czélja körén kívül estek.

Szivéről nincs mit szólnunk. Az életben minden ember küzdéseken, megpróbáltatásokon megy keresztül. Dacolni és gyakran tettetni is kell, ki a kitűzött pályán megingani, vagy arról letérni nem akar. S ez a legtöbb embernél megkérgesíti, vagy ahogy mondják: edzetté teszi a szívet. Heinburg nagyravágyó volt a legnagyobb mértékben; gyűlölte mindazokat, kik nála abban álltak magasabban, a mit ő el nem érhetett, sőt büszkeségének tartá azt el sem érni. Dühösen elkeseredett demokrata volt a főbbrendűekkel szemben, utálta a rangkülönbséget, az emberek osztályozását, de döllyösebb arisztokratát keresni kellett nála — hol szegény, vagyontalan, vagy alárendelt helyzetű személyek társaságában érzé magát. Megveté a világ szokásait, nem alkalmazá magát a bevett és meghatározott szabályokhoz s tán legjobban jellemezzük őt azon állítással, hogy oly »szabad szellemnek« akart látszani, ki nem veti magát mások szabályai alá, sőt fölül van emelkedve mindenben.

Ilyen volt Heinburg most; hová fejlődik később: azt a következés mutatja meg.

A palota lépcsőzetétől jobbra felesége osztálya, balra az ő szobái nyiltak.

Téres előszobán keresztül, hol naphosszat egy öreg inas ült, kinek a jövő-menők ki- s beeresztésén kívül egyéb kötelessége nem volt, előbb egy nagy váró-terem, azután diszes képekkel, irományok, íróasztal és erős zárú szekrényekkel butorzott szobába lehetett jutni; Heinburg úgynevezett ügyleti szobájába, hol ő az üzlet dolgait végezni szokta.

A külső terem székek és pamlagokkal volt el látva a várakozók számára s kárpitozott falain néhány igen szép olajfestmény diszlett. A belső szoba nagy gonddal volt bútorozva s észrevehető keresettség ömlött el annak minden darabján, úgy, hogy oda belépve, bárki is az első pillanatban észrevehető, hogy gazdag és azonkívül izléssel bíró bankár szobájába jutott.

A nagy ajtóval szemben fehér márvány-kandalló foglalá el a főfal közepét, melyben télen át mindig vidám tűz pattogott, meg-megrakva a kint levő öreg inas, vagy maga Heinburg által, ki különösen akkor rakta arra legszorgalmasabban a fát, ha valamely kellemetlen ügyet kellett végighallgatnia s arczkifejezését kívánta eltitkolni.

A kandalló fölött roppant tükör foglalá el a falat.

Régi, arannyal kivert fekete fájú, magas íróasztal; előtte fölebb és lejebb csavarható kemény s

hasonlóan fekete szék állt, szorosan az ablak mellett; fölötte fekete, aranyozott rámás képek függtek. Az átelleni falat egész hosszaságában ölnyi magasságú két szekrény foglalá el; a másik oldalon pedig hosszú étagerek álltak, megrakva irományokkal, s néhány zárral ellátott nagy könyvvel, míg a szoba közepén gömbölyü asztal s körülötte néhány szék foglalt helyet. Az asztalon pompás kötésű, szorosan bezárt, rőfnyi hosszú könyvek, a falakon szép aczélmetszetű képek. Minden a legösszhangzóbb, legkimértebben szabályszerű, de oly hideg, komoly és csendes, minő csak egy ügyszoba lehet, hol a tárgyak, melyekről szó van, komolyak, a szavak kimértek, az arczok semmit sem árulnak el, s hol a szó, mely kimondatott, megmásíthatatlan, s többé nem vonható vissza. E szobában délelőtt és délután néhány órát töltött Heinburg. A kandallón álló nagy aranyozott óra alig üté el a meghatározott időt, ő kilépett a mellékszoba ajtaján, és újra annak ütésére hagyá oda a dolgozó-szobát.

A mellék szoba sajátos vegyülete volt az olvasóteremnek és férfi-szalonnak, kényelem és pompa, művészet és izlés volt benne összpontosítva; festmények, szobrok, kézi könyvtár és ruganyos támlányok; az ajtó és ablakok damaskfüggönyökkel ellátva. Az egész, bár nem szabályszerű, de meglepő és igen pompás volt.

E szobából nyiltak a többi termek s legvégül a női szobák.

Ezekbe később vezetnek lépteink. Jelenleg maradjunk e két szoba tulajdonosánál, ki íróasztala előtt áll és sietve ír.

Tizenegy óra van délelőtt.

A már említett inas belép s jelenti, hogy a főkönyvvivő kíván az urral szólni.

— Bocsásd be, — viszonzá Heinburg, föl sem tekintve írásáról.

Vékony, sovány férfi lép be s szerényen áll meg az ajtó közelében.

— Mit kíván Hermann úr? — kérdé Heinburg.

A börze mai állását akarám jelenteni, miután úgy tudjuk, hogy főnök úr elutazik, azt hívém, tán valami rendelet. . . .

— Mindenesetre lesznek végzendőink együtt, azonban most nem érek reá. Mint tudja, ma Angolországba utazom. Kikaptam a kegyelemlevelet ő Felségétől Alpáry báró számára s ez örömhirt magam akarom megvinni neki.

— Kegyed oly jó mindenki iránt, — mondá kezeit dörzsölve a könyvvivő s fanyar arczára mosolyt erőltetett.

— Emberszeretet, kedves barátom, viszonzá közönyös hangon Heinburg. — E szegény bárónak nincs senkije; rokon és vagyon nélkül áll a világ egy távol zugában s én tudtán kívül folyamodtam visszajöhetéseért.

— Ma este méltóztatik elutazni?

— Ma, az esti vonattal. Még addig találkozunk.

Több fontos rendeletem van kiadni való; délután három óraker legyen ön itt.

Hermann meghajtá magát s szerényen távozott, óvatosan húzva be maga után a terem ajtaját; Heinburg pedig, miután még egy ideig folytatá munkáját, levelet hajta össze, bepecsétlé s az órára nézett.

— Fél tizenkettőre, — mondá aztán, elhagyva az íróasztalt s a női szobákba vezető ajtóhoz közeledék.

Néhány igen diszesen butorozott termen át egy kisebb szobába jutott, hol neje nyugvó pamlagra dőlve olvasott.

E szoba Heinburgné kabinetje volt. Bútorzata és falai kék selyemmel vonvák be s minden egyéb benne rózsafa és palissandra volt, oly izletesen és pompásan rendezve, hogy e fény bárkit is meglepett volna. A néhány régi olajfestmény, a gyönyörű tükör, a padlatra boruló perzsa szőnyeg mind külön-külön értékes és pompás darab s együtt meglepő egészet képezett.

Heinburgné fölemelkedett férje beléptekor s arcza nyájasságot fejezett ki, bár a legkisebb öröm sem látszott azon. Halvány arczára pír szállt, midőn kezét férjének nyujtá s arczába omló fürteit kecses mozdulattal simítá vissza. Oly szép volt e nő s férje mégis oly közönyösen tekintett rá.

— Jó reggelt Oktavie, — szólta, a nő kezét megszorítva Heinburg s egy széken helyet foglalt.

— Örömhírt hoztam neked. Tudod mennyit fá-

radoztam Alpáry kegyelemlevele miatt. Ma végre meg kaptam azt.

— Hála Istennek, sóhajtá derült arczczal a nő, látszott, hogy érdeklél várja férje további szavait.

— Ma az esti vonattal elutazom. Magamnak kell neki megvinni e hirt, miután ő az egészről mitsem tud. Folyamodni soha nem akart. Az utazással sietnem kell, mert késő ős van s mielőtt az erősebb hidegek és komor idők bekövetkeznek, szeretném ha Alpáryék itthon lennének. A báró igen beteges ember s a tengeri út megzaklatja őt.

— Szegény báró! Valóban alig várom, hogy leányát megismerjem. Annyi szépet és jót hallottam e fiatal leányról, hogy szinte kivánnám, ha Bécsben maradnának.

— Én remélem, hogy itt maradnak legalább egy ideig. Alpáryt nem köti Magyarországhoz semmi, leánya jövőjére nézve pedig mindegy, itt vagy ott lakik. Oly ritka bájos teremtés, minő Johanna, a világ bármely részében nagy szerencsét tehet, — végzé Heinburg.

— És meddig marad ön távol? — kérdé Oktavie.

— Meghatározni nem tudom. Azonban sietek vissza, mert ügyeim rendesen szenvednek távollétem alatt.

A nő hallgatva nézett reá, tán az jutott eszébe, hogy ez embert egyedül ügyei hozzák vissza! Heinburg fölállt.

— Ha ebéden nem lehetnék itthon, Johann meg fogja mondani; egyébként remélem, hogy hat órára elvégzem dolgaimat.

Férj és nő kezét fogták s Heinburg távozott. Oktavie íróasztalához ült s sietve pár szót vetett egy papírra.

»Holnap egyedül leszek, ebédre várom.« Azután komornája lépett be, ki néhány szó váltása után átvevé a levelet, és elhagyta a szobát.

Oktavie kipirult, örömgragyogó arczczal ült helyére vissza s ajkait derült mosoly környezé, midőn félbeszakított olvasmányát újra kezébe vette.

XVI.

Hazaért, szerelemért.

Deczember elseje volt.

A magyar számüzött megnyerte a kegyelmet visszatérhetni; nem oda, honnét ember-akarata üzte őt el, hanem hova mindazok megtérnek, kik szenvedtek itt e földön.

Az éveken át hazavágyó szív kifáradt epedésében; a hosszú lelki küzdés fölemészté az életerőt; Isten megszánta szenvedéseit s megkegyelmezett neki.

Alpáry Géza meghalt.

Midőn Heinburg, zsebében a kegyelmi levéllel, közeledett Manchester felé, ő már kint feküdt a temetőben s tán azon reményekről álmodott, melyek egy egész hosszú életen keresztül nem birtak teljesülni s melyekről még mindig annyian álmodnak és melyek örökké csak bájos álmok és szép reménekké maradnak.

Alpárynak egész élte csalódásokból állt s midőn a mult és jelen sok szenvedésein tépelődött, mosolygó arcczal vigasztalá e két szóval magát: »haza« és »szerelem«; e két eszme volt, a melyért szenvedett! De

élte legvégső napjaiban, midőn a bekövetkező halált közeledni látta, midőn tudta, hogy távozni fog e földről, melyen annyit szenvedett: iszonyú nyugtalanságot és fájdalmat állott ki s halálos ágyán elhagyta őt ama vigasztaló két eszme. Egyedül gyermekére gondolt, kinek sorsa oly bizonytalan leend.

Örökös kín és epedés az élet.

Most már nem szenved, nem nyugtalankodik többé, nem halványodik el arcza e két szóra, »haza« és »szerelem« ; tán mindkettőért kárpótlást nyert. Higyjük ezt, és akkor könnyebben viseljük az élet terheit és fájdalmait.

Midőn Heinburg Alpáry szállására ért, kisirt szemü cseléddel találkozott, ki bevezeté őt a szobába, hol az ablak melletti székről gyászba öltözött, halvány alak emelkedék föl s közeledett a bankár felé.

Heinburg meghajtá magát s elfogultan tekintett körül.

Johanna elérté a tekintetet, de kis ideig nem birt megszólalni.

— Atyám meghalt... — fuldoklá végre s szemiből könnyek árjai hulltak.

A bankár kemény szívű, száraz ember volt, de megingott e szavakra. Arcza halovány lett s nem tudott felelni. Mereven nézett a leányra, kinek arczán alig volt életjel, oly mozdulatlan s fehér volt az, mint a márvány.

Pár pillanatig álltak így egymással szemben.

— Kegyelem-levelet hoztam számára, — mondá

aztán hebegve Heinburg s elővoná az iratot. A leány rászögezé tekintetét a levélre, arczán véghetetlen fájdalom tükrözé magát s egy hang, egy szó kiejtése nélkül ájulva rogyott a földre.

Heinburg ijedten emelé fel őt s a zuhanásra befutott nőcseléd ápolására bizva, ő maga orvosért akart menni, de az ájulás csak pár perczig tartott, mely után Johanna magához tért.

— Egyedül hagyom önt, — mondá Heinburg, — de pár óra mulva visszajövök s beszélni kívánnék önnel.

— Várni fogom, — viszonzá Johanna s a bankár távozott.

Legelső teendője volt Alpáry főnökéhez menni s megtudni tőle Johanna körülményeit.

A gyárnok tudtára adá, hogy Alpáry temetése két nap előtt ment végbe s Johanna azóta nem fogadott el látogatást s így senki sem tudja: micsoda tervei vannak a bárónőnek a jövőre nézve.

A leány összes értéke négyszáz font, mely nála van letéve s melyet Alpáry évi jövedelméből tett számára félre. Ezzel tetszése szerint rendelkezhetik s bármely perczben megkaphatja; ezt Johanna tán nem is tudja, valamint eddig még a gyárnok azt sem mondhatta meg neki, hogy családja a legszivesebben látja őt mindaddig, mig sorsa felől nyugodtabban képes gondolkozni.

A gyárnok igen becsületesen és nagy részvéttel beszélt e szomorú ügyről s Heinburg azon meggyő-

zódéssel vált el tőle, hogy angol ember létére igen érző és fogékony szívvvel bír s Johanna, ha netalán egy időre nálok maradna, igen jó emberre találna benne.

Mintegy három óra múlva tért vissza a leányhoz, ki sokkal nyugodtabb, bár végtelen levert és komoly volt.

— Isten hozta önt, — mondá, kezét nyújtva a belépőnek, mialatt szemeiben hála tükrözé magát. Engedje, hogy köszönetül megszorítsam kezét, azon jó szándék és fáradozásért, melyet atyám érdekében tanusított. Ő bár nem élvezheti azt, de nekem végzetlen jól esik az a tudat, hogy volt ember, ki elhagyatottságában gondolt reá s balsorsán és fájdalmain enyhíteni akart. Isten áldja meg önt ezért!

E szavak oly bensőleg voltak mondva, hogy Heinburgnak vér szállt arczába s elfogultan szorítá meg a leány kezét. De szó egyetlen egy sem jutott eszébe, mit válaszolhatott volna.

Johannának ez alatt könyvek hulltak szeméből s pár perczig némán álltak.

— Atyám levelet hagyott hátra ön számára. Utolsó napjaiban irta s néhány órával halála előtt megígérteté velem, hogy azt mielőbb elküldöm önnek. A véletlen úgy akará, hogy azt magam adhatom át. Ime itt van.

Heinburg átvevé a nyújtott levelet . . .

— Ha megengedi, azonnal elolvasom, mondá s az ablakhoz lépve, fölbontá és olvasni kezdé.

Johanna az egész idő alatt a bankár arczára függeszté szemeit s annak vonásait vizsgálta, várva a hatást, melyet a levél olvasása előidézni fog.

Ő nem tudta, hogy az oly fajta ember, minő Heinburg, kinek egész életében alig volt szabad mutatni azt, a mit érzett — rég megszokta arcza mozdulatlanságát. A levél átolvasás alatt valóban egyetlen vonása sem változott el. Nyugodtan végzé azt be, s Johannához lépett.

— Bárónő, — mondá legkisebb habozás nélkül, — boldogult atyja önt az én és nőm gondjaira bizza s a legmeghatóbb szavakban kér föl, hogy kegyedet ne hagyjuk egyedül állni a világon. Én e kérelmet a legnagyobb örömmel teljesítem. Engedje, hogy az ő óhajtásához őszinte kérelmemet csatoljam s házam és családi körömet önnek fölajánljam.

Johanna élénken elpirult e szavakra s arczán meglepetés látszott. Kis ideig habozott és csak aztán felelt.

— Igen köszönöm önnek ajánlatát; azonban oly nagy szivesség az, hogy csak ideiglenesen fogadhatom el, — kivált miután abban a meggyőződésben élek, hogy én e jóságot soha sem viszonzhatnám, azt pedig, hogy mások kegye tartson fel folyvást — szégyennek tartom. Atyám halála óta négy egész nap mult el s ez idő alatt én sorsom felől gondolkoztam, sőt határoztam is. Valamely jó házhoz fogok menni társalkodónő vagy nevelőnőnek. Mig azonban e célra lépéseket teszek, a kegyed ajánlatát a legnagyobb

örömmel fogadom el. Úgyis elhatároztam, hogy visszatérek hazámba, melyet oly kevésbé ismerék.

Heinburg e szavak alatt meglepetve nézett a leány halvány, de elhatározott gyönyörű arczába. Azt hitte, álmodik. Ő eddig oly elfogultan s oly kicsinylőleg ítelt és gondolkozott mindazokról, kik a Johannaéhoz hasonló rangban születtek, hogy e perczen alig tudá tájékozni magát, és nem volt ereje meglepetését eltitkolni arczán.

Ő soha el nem hitte volna azt, hogy legyen a magasabb ranguak között egyén, ki a legnagyobb szegénységben is ne szégyenlene oly pályára lépni, mely munkát és alárendeltséget követel.

Alpáry némileg megingatta ugyan e hitében, de az ő elhatározását, elveit és meggyőződését leginkább a helyzet kényszerűségének tulajdonítja, és annak, hogy hazájától távol, idegen helyen kevésbé röstel bárki is mindennapias munkát végezni; most azonban, midőn e fiatal tizenhét éves leány, ki oly szép mint egy tündér, oly finom, nagyurias, mivel, szelleműs és születésére előkelő, — lépett elébe és határozottan pénzkereseti pályáról beszélt, melyre lépni kíván, még pedig otthon, hazájában, nem pedig elrejtőzve a világ egy távoli zugában, hanem azon lények között, kik nevét ismerik, — most e perczen oly bámulat és meglepetés vett rajta erőt, melyet eltitkolni nem volt képes.

— Bárónő! — mondá megindult hangon, — mindenkinek vannak elvei és meggyőződése, s azt meg-

ingatni senkinek sincs joga. Ha kegyed az én leányom volna, keblemre szorítnám e nyilatkozatért s szemeim az öröm és büszkeség könyeit sirnák. Így, mint idegen, fejet hajtva az ön elvei előtt — mindössze bámulatomat fejezhetem ki. A mi azonban az én általam tett ajánlatot illeti, arra én el voltam határozva, mielőtt ama levelet olvasám, mert tudtam, hogy kegyed elhagyatva s egyedül áll a világban. Ez ajánlat tőlem, önnel szemben, nem szivesség, hanem kötelesség. Mint csekély hálát tehetem ezt ama nagy szolgálatért, melyet a boldogult báró nekem tett s melynek én vagyonom nagy részét köszönhetem. Azért ajánlatom kötelesség s öntől, bárónő, annak el nem fogadása megvetés lenne.

— Ön nemesszivü férfi, Heinburg, s bocsásson meg, ha tán szavaimba némi hidegség vegyült. Mint mondám, ajánlatát mindaddig elfogadom, míg a jövő mást határoz sorsom fölött, — mondá Johanna.

Még egy ideig beszélgettek. Heinburg tudtára adá a leálynak, hogy a bankárnál négyszáz fontnyi összeg pénze van letéve, min az élénken bámult. Azután még néhány rendezni valója volt, mit Heinburggal közlött s melyben az segítségét följajánlá; azután elváltak s Johanna még két napot töltött Manchesterben, mialatt Heinburg bevárta őt ugyanott. Az utolsó napon meglátogató atyja sirját s fogadást tett, hogy az életben még fölkeresendi azt. Azután elbúcsuzott atyja volt főnökétől és annak családjától. Kis

tökéjét fölvévén, Heinburgnak adá azt elhelyezésre s végre gyermek-éveinek emlékeitől vett búcsut.

Midőn utolsó este egyedül ült azon szobában, hol atyja társaságában annyi évet töltött, mely idő alatt nyugalma oly kevés esemény zavará meg, s oly boldog és elégedett volt, minő többé tán soha sem leend: szívet határtalan fájdalom szállta meg.

Eszébe jutottak összes emlékei, a dieppei napok. Ecsedy, kit atyja oly sokszor várt ez év folytán, ki nem jött el s kit soha sem látand többé; a néhány ismerős, kiket e városban örökre elhagy, kevés és egyszerű emlékek, de a kietlen jövőhöz képest mégis oly szép, oly vonzó volt a múlt, mely csakugyan végkép elmúlt s melytől örökre válni fog.

Némán, elfogultan ült[!] helyén, s nehéz könyvek hulltak arczára. Körüle sötétség terült.

Oly bús, oly néma és leverő volt minden, minő az ő szive, melyet nyugalomra és erőre hiába utasított. Van egy ember, — mondá aztán, — ki soha sem fog egészen elhagyni s ez Heinburg, ki atyámnak egyetlen lekötelezettje és ki, ha szivből nem is, de elv- és becsületességből segít rajtam, ha rossz körülmények közé jutnék s ez ember szivességét és jószágát bármi módon, de egykor meg fogom hálálni. S e gondolat nyugodtságot adott neki. Oly fiatalnak, erőteljesnek érezte magát, hogy nem hiheté, miként egész élete semmit-érő legyen s hogy azoknak, kik jót tettek vele, soha se viszonzhatná azt.

Szive büszkébb s önérettel jobban telve volt,

mint hogy sorsának meg akarta volna magát adni az első csapásra, mely őt sújtá. Sőt oly határozottságot és akaraterőt érzett magában, mely nem engedé őt végkép kétségbeesni.

— Meg tudom, meg fogom hálálni neki azt, mit értem tesz, — gondolá aztán s atyjára gondolt, ki oly sokat szenvedett, oly nagy próbáltatásokon ment keresztül s mégis mindvégig hű maradt önmagához, és bár teste gyengébb volt mint akarata, mindvégig oly életet folytatott, hogy testi és lelki erejével kereste föntartását.

Ily eszmék között, ily föltételek és óhajtásokkal tölté ez estét, jóformán az éjet s halálsápadt, de nyugodt arcczal hagyta el másnap a házat, melyben növekedett, és lépett Heinburg társaságában a gőzkocsi vagonjába, mely őt más országba, más emberek társaságába s más körülmények közé ragadta.

XVII.

O k t á v i e.

Illatos levegőjü, selyem kárpitós szobába vezetnek lépteink.

Ajtókon és ablakokon le vannak eresztve a függönyök; a padlatot borító szőnyegen neszteleenné válnak a léptek; az asztalon fényes lámpa ég, mely azonban a téres szoba távolabb részeit kétes világításban hagyja s a könyvek és albumokkal megrakott himzett takaróju asztal mellett, selyem pamlagon, pompás öltözetben festői arczu nő ül, koronkint türelmetlenül fordítva fejét az átelleni ajtó felé.

E nő ismerősünk — Heinburg Oktávie.

Nem azon márvány-mozdulatlan alak, melylyel párszor találkozáánk, hanem égő, lángoló arczu, melynek szemei tündökölnek a vágytól, ajkai égnek a türelmetlenségtől s keble, mely az erősen kivágott ruhából hófehéren tündöklék, szenvedélyesen hullámszik a remény és kétség között.

— Fél hatra, — mondá halk hangon, a kandalón álló órára pillantva s homlokára komoly felleg borult. — Ah, — folytatá pár percz mulva, — ha el nem jönne — s kezét fájdalmasan szoritá szivére.

Ekkor léptek nesze hallszott a külső szobában, s az ajtó kétszeres damaszk függönye között egy férfi alakja jelent meg.

— Arthur! — szólt a nő s izgatottan hagyva el helyét, elébe ment. — Mint vártam! Az hivém, már el sem jön!

Az ifju mosolygva szorítá meg az elébe nyujtott forró kezét, mialatt Oktávie nyájasságai iránt majdnem közönyös maradt.

— Egészen véletlenül egy régi ismerősnémmel találkoztam az utczán, ki fölkért, hogy kísérem haza. Oly messze lakik, hogy alig volt néhány perczem haza sietni és átöltözni. — Egyébként csak félhatra mult — mondá óráját elővonva. Aztán egyik támlányban helyet foglalt.

Oktávie szenvedélyesen harapott ajkába. Lát-szott rajta, mennyire bántja őt e közönyös hang.

— Csak? — kérdé aztán fél gúnynyal, fél fájdalommal nyomva meg a szót. — Ön azt mondja: csak félhatra még — s én legalább másfél óra óta várom! . . .

— Megbocsásson késedelmemért, de teljes lehetetlen volt jönnöm. Nem bocsátottak, sőt erőszakkal akartak ebédre tartani és csak azon nyilatkozatra váltak meg tőlem, hogy érdekes látogatásra kell sietnem.

Oktávie mélyen elpirult. Arcza örvendő és derült lőn e szavakra. Esdőleg nézett az ifjura:

— És valóban így is érzett Arthur, vagy csak

mentségnek hozta föl? — kérdé kissé izgatott hangon.

— Nem mondok szépet önnek, úgy is hiú. Ne mondhassa, hogy én is rontom, — viszonzá Arthur, tréfásan kerülve ki az egyenes választ.

A nő szenvedélylyel nézett egy perczig reá s azután vállát kissé kaczerán emelte föl.

— Ha hiu vagyok, ön ez udvariatlanság által meg nem javít.

— Tehát elismeri, hogy hiu? — kérdé nevetve az ifju.

— Nem, azt nem ismerem el. Mire is volnék? mondá sohajtva a nő s arcza egy pillanat alatt bánatossá vált, — mire volnék hiu, midőn az életben csak egy embert szerettem s ez egygyel is szerencsétlen vagyok.

Az ifju élénk részvéttel nézett a gyönyörű hölgyre, kinek arcza, tekintete e perczben ismét oly bús, oly panaszos volt, mint rendesen.

Közelebb vontá székét a pamlaghoz, melyen Oktávie ült s gyöngéden fogá meg a nő kezét, mely érintésre annak arcza pillanat alatt visszanyerte előbbi színét s égővé lett, mig ajkai közül forró lehelet érinté az ifju arczát.

— Oktávie, — mondá figyelemmel tekintve a nő szemei közé az ifju, — nemde, önt boldoggá tenné az én szerelmem?

A nő tagjain reszketés futott keresztül e sza-

vakra s szemei szenvedélylyel, gyönyörrel mélyedtek az ifju tekintetébe.

— Arthur! — szólt aztán akadozva — ön játékot üz velem!

Arthur élénken rázta meg fürtös fejét s vonásain büszkeség látszott.

— Nem Oktávie. Csalódik, ha azt hiszi rólam. A múlt, ismeretségünk egész ideje, és viseletem, mind másról tesznek bizonytságot, mint a mit állit.

— Igaz, igaz! — szólt engesztelőleg a nő, — kegyed nem mondott, nem ígért nekem soha semmit. Nem mondta, hogy szeret; nem esdeklett szerelmémért; látogatását mindig kérnem kellett, sőt még a jövőre sem adott reményt soha; — folytatá bánatosan hajtva le fejét, hogy eltitkolja azon égő könnycseppeket, melyek arczán végigfolytak.

— Bocsásson meg, ha hideg, udvariatlan, vagy gyengédtelen valék, — szólt kéréleg az ifju, — kegyed rövid ideje bár, de annyira ismer engem, hogy többet soha sem mondok, nem ígérek, mint a megnyit bevéltani képes vagyok. Elismerem, hogy kevés az, mit önnek mondek, midőn a véletlen ugy akarta, hogy irántami szerelméről meggyőződjem; de őszintén bevallom, hogy többet nem is éreztem. Csodáltam, bámultam önt, mint tökélyes szépséget; szivesen néztem páholya felé; gyönyörködém vonásain, szoborhoz hasonló alkatán, selyem fürtein és pompás öltözékén; de ez mind csak a szem gyönyöre volt;

csodáltam mint egy remek képet szokás, de szerelemre nem gondoltam soha.

— Tudom, tudom, — sóhajtá mélyen elpirulva a nő.

— Azonban, — folytatá Arthur, közelebb vonulva hozzá s kezét bensőleg szoritva meg, — ez nem ok arra, hogy ne legyen hiu. Ön oly szép, oly bájló és kellemes, hogy száz férfi közül csak egy, vagy egy sem tudna önnek ellentállni. A szerencsétlenség csak az, hogy választása épen rám esett; — nem vagyok ugyan vak, sem érzéketlen, Oktávie, hanem — folytatá habozva — évek óta mást sze...re...tek!

E szó rettentő hatásu volt a nőre. Arcza halál-sápadt lett s ajkai reszketni kezdtek. Szilajon lökte el az ifju kezét s szenvedélyes zokogással borult a pamlag selyem vánkosára.

— Oktávie, — mondá esedeklően az ifju — Oktávie! — ön félreért engem. Azt hiszi, mig ön szenved, mig szerelmem utáni sovárgásban tölti perczeit, én egy más karjaiban élvezem a boldogság örömét. Csalódik! Az, ki szívemet birja, mitsem tud erről s megtudni ez életben soha sem fogja.

Oktávie élénken emelé föl fejét s bár arcza sápadt, ajkai remegők voltak, szemében egy perczig remény sugára tündöklött.

— Igazán mondja ön, hogy nem vallá be szerelmét? — kérdé hebegő sietséggel.

Ecsedy kezét nyujtá neki.

— Igazat szoltam!

— Ugy még nincs veszve semmi, — sóhajtá halkan s Arthurhoz fordult: Mondjon nekem e szerelemről pár szót; hol van és ki az, ki engem a boldogságtól fosztott meg. Szóljon, hogy tudjam mindazt, mint tudnom tán jó leend. A keserűség jobb s nem oly kínos, ha egy hajtasra ürítjük ki, mint ha csöppenként szívjuk.

— Nyugodjék meg, Oktávie, — mondá az ifju, látva a nő rettentő izgatott kedélyállapotát s küzdését, melylyel fájdalmát titkolni akará. — Egy rövid mese az, mit önnek mondani fogok s ön tán kineveti az egész dolgot, melyet most oly szörnyűnek képzel. Ifju valék, huszonkét éves s még mindig tanuló. Külföldön éltem, és megvallom, a nők voltak azok, a kikre legkeveseb figyelmet fordíték. Házasodni nem szándékozom, futó szerelmekre képes nem vagyok s így eszemet inkább másféle dolgokon törem. A véletlen azonban másként akará. Minden ok és terv nélkül, egy külföldi fürdőbe érkezém s itt tölték néhány napot. Itt láttam meg azt a leányt.

— Leányt! — vágott közbe örvendő arczczal a nő.

— Leányt, gyermeket, — jobban mondva, — mert alig múlt tizennégy éves s oly ártatlan, oly egyszerű, igénytelen volt, minőnek leányt soha sem képzelék. Kegyed sokat utazott s emlékezni fog Holbein és Ráfáel Madonnáira hiresb képcsarnokokban. A gyermek mind a két képhez hasonlított akkor. Ráfáel Madonnájából a gyermekded ártatlan-

ság ömlött el vonásain, míg a másiktól — a fönség, égi tisztaság és szeretet kifejezése. Oly szép volt! — sóhajtá egészen megfeledkezve magáról Arthur és fejét álmodozva nyugtatá kezére. Nehány napot tölték vele. Azután nem láttam egy egész évig. Akkor 15 éves mult, s mint magas, karcsú, kifejlett alak lépett előmbe. Szemei érett komoly kifejezéssel bírtak s csak ajkain volt még ama gyermekes mosoly. Pár napig találkozám vele s aztán nem láttam többé.

Majd Berlinben tölték egy évet, de mint ön tudja, az év vége felé igen nagy beteg voltam s fölgyógyulásom után ügyeim végett sietnem kellett haza, később ide s míg említett ügyeim kívánják, nem mozdulhatok innét. Ebből áll az egész.

— És ön szereti e leányt, Arthur? kérdé Oktávie, de hangja sokkal nyugodtabb, arca derültebb lön az elbeszélés alatt.

— Nem tudom mi az, mit iránta érzek. — Nem szeretem, tán csak ábránd. Talán nem is láttam őt soha, talán csak álmodtam mindezt, nem tudom; de mélyen, kitörölhetetlenül érzek iránta valamit, minek nevet adni nem tudok s azért hiszem, hogy az tán mégis szerelem!

— Ön még nagyon fiatal, Arthur! Ábrándos s el fogja ez eszményképet feledni. Mindenkinek voltak ábrándjai egykor, de végre mindenki átlátja, hogy ez ábránd vajmi ritkán teljesül be s végre egészen eltörli azt a való.

— Azt hiszi Oktávie? — kérdé mosolygva az

ifju, kegyed hát felhagyott gyermekkori ábrándjain-
val s csak a valónak él?

— Nem élek, — viszonzá keserűen a nő. Én
ifju korom óta csak tengődöm. Életem egy vihar,
melynek nincsenek szélcsendjei, s napjaim eddig oly
sötétségben folytak el, melynek egyetlen világító csil-
laga sem volt.

— Szegény Oktávie! — szólt részvétellel az ifju,
— mily rettentően bűnhődik minden vétékért az
ember!

Oktávie meglepetve nézett reá.

— Vétékért? — kérdé elfogultan, — ön vét-
kesnek tart engem?

— Nem mondta-é ön férjének, hogy szereti, mi-
dőn nem érzett iránta semmit? — viszonzá gyengéd,
de erélyes hangon az ifju. — Nem esküdött-e szerelmet
neki, és bocsásson meg Oktávie, ez eskü nem volt igaz!

A nő egy pillanatig majdnem bámulva nézett az
ifjura e szavak után. De a másik pillanatban oly ér-
zelem, oly szenvedélyes elragadtatás vett rajta erőt,
minő csak a legidegesb természeteknél lehetséges.

— Arthur! — mondá egész testében reszketve,
s habozva nézett az ifju komoly, őszinte arczába. Ön
nem képzeli, mennyire szeretem önt. Ah, bár a vilá-
gon csak egyetlen ember volna még önhöz hasonló s
az engem szeretne — tevé fuldokolva hozzá s érzel-
mei oly erőt vettek rajta, hogy majdnem eszméletle-
nül omlott az ifju karjai közé.

Arthur egy pillanatig a meglepetés mámorában

szenvedélylyel ölelé magához a gyönyörű hölgyet de a másik perczben eltűnt arczáról az égő pír, gyöngéden ülteté le a pamlagra s tökéletes nyugodtnak látszott. Pár pillanatnyi szünet állt be.

Ekkor szétvonult az ajtók függönye, föltárultak az ebédlőbe vezető szárnyas ajtók s a belépő komornyik jelenté, hogy . . .

— Tálalva van!

Arthur karját nyujtá a házi nőnek s végig haladtak a szobák során.

Az ebédlő fényesen volt világítva s az asztal teritéke pazar fényű.

Midőn Oktávie helyet foglalt, háta mögött egy alig tizenhét éves fiú állt meg, komornyik öltözékben s míg az ebéd folyama alatt a többi inas szolgált, addig e fiú folytonosan helyén maradt s csak azon esetben hagyta el helyét, ha az inasok valamely feledékenységet kiségiteni s helyrehozni kellett.

— Miféle fiú az, ki háta mögött áll? — kérdé francziául Arthur, hogy az inas meg ne értse.

— Magam neveltem őt. Hét éves volt, midőn mint árvát magamhoz vettem. Azóta itt van s ugy szólván kegyenczem lett, — viszonzá a nő. Külseje, mint ön is bizonynyal észrevette, föltünő szép; szolgának igen is finom. Minden tette ügyes, eszes, szive jó, tiszta és becsületes. Annyira ragaszkodik hozzám, mintha anyja volnék.

Arthur e szavak után figyelmesen tekintett a fiú arczába s valóban meglepte őt annak arczkifejezése

és tekintete. Állása fesztelen és elfogulatlan volt, tartásán semmi alárendeltség sem látszott s ruhája föl-tünő jószabású és finom szövetü volt.

— Kik voltak e fiú szülői? — kérde Arthur.

— Nem tudom. Egy napon, még igen fiatal leány voltam, midőn mint kis koldusfiú jött anyám házához. Amint mondá, Magyarországbán született, de anyjával együtt évekig e városban élt s elfelejté anyanyelvét.

— S nevét sem tudta megmondani?

— Nem. Családjáról semmit se tudott mondani, kivéve azt, hogy anyja kórházban halt meg s ő maga árva.

— És miféle alkalmazása van e házban?

— Bár fiatal, mégis mint komornyikot tekintik a többiek. Különösen az én dolgaimat végzi. Ezekben ügyes, hű és hallgatag.

— Egészen postillon d'amour.

— E szerepre még nem használtam. De meg vagyok győződve, hogy azt is jól betöltené, — viszont jelentős pillantással Oktavie.

Az ebéd jó ideig tartott még s midőn elhagyva az éttermet, Arthur és Oktávie újra az előbbi szobába léptek, mindkettőjük arcza és szemei ragyogtak — tán a meleg szobától, az ifjuúi a hevítő bokroktól, a nőei pedig a szerelemtől.

Az estét együtt tölték s jó későre haladt az idő éjjél után, midőn Arthur elhagyta a Heinburg-palotát.

XVIII.

Λ vélt vetélytársnő.

Az opera-házban fölemelt árak mellett rendkívüli előadást tartottak.

A színház hét óra előtt már zsufolva volt s mint ily nagy előadásoknál szokás, a közönség válogatott. A páholysorok ragyogtak diszes és pompás öltözékű hölgyek és uraktól s csak néhány páholy állt még üresen, egy-egy föltünni vágyóbb tulajdonos vagy tulajdonosné miatt, ki tán megjelenését az egész közönséggel láttatni kívánta.

Az előadás javában folyt már, midőn egyik ily páholy ajtaja megnyilt s azon előbb diszes öltözékű inas s néhány percz mulva föltünő szépségű nő lépett be, ki helyet foglalva, az egész közönség figyelmét magára vonta. E hölgyet mindenki ismeré. Valamennyien tudták, hogy ő a roppant gazdag Heimbürg bankár neje. A férfiak rendesen szépségét, a nők pompás öltözékeit bámulák.

Az előadás jó előre haladt. Nevezetes operát adtak s hires vendég-művésznő énekelt, ki erős, tiszta hangja által a legnagyobb lelkesülést idézte elő.

Heinburg Oktávie mozdulatlanul ült helyén, szemközt a szinpadnak s szemeit le nem vette a szereplőkről. Tekintetét a közönségen egyszer sem hordá körül, bár jól tudta, hogy számtalan látcső van rá szögezve.

A második felvonás végén pár látogató ment hozzá s ezekkel társalgása közben emelé csak szemeit egy-egy perczig a közönség felé.

— Az a fiatal pár, ott a szinpadtól a negyedik páholyban, egészen ismeretlen két alak, — mondá a látogató ifjak egyike.

— Mindketten igen csinosak. A nő különösen kellemes arcú s igen szép szemei vannak, — folytatá egy másik.

— E perczben Ecsedy lépett be hozzájuk, tőle majd megtudjuk, hogy kik s hová valók, — szólta az előbbi.

E név hallatára Oktávie is fölemelé látcsövét s az idegenekre irányzá. Csakugyan Arthur volt, ki e pillanatban tevé be maga mögött az ajtót s az előtérbe lépett.

Az idegenek örvendve fogadák.

Előbb a nőnek, aztán a férfinak nyujtá kezét, ki átadva neki helyét, bizalmas barátsággal ölté Arthur karjába kezét s egészen mellette foglalt helyet.

Mindhárman érdeklé beszélgetének s úgy látszott, hogy Arthur a közönség kiválóbb személyeit mutogatá nekik, mert majd ide, majd oda tekintének

szét s szünet nélkül a legélénkebb társalgás folyt köztük.

Oktávie figyelemmel nézte meg e nőt, mint minden mást szintén megnézett volna, kinek társaságában azt látja, hogy Arthur jól mulat.

A hölgy fiatal és csinos volt. Szépségnek nem mondható, de arczán sok kellem ömlött el; végtelen eleven szemekkel birt, társalgása, élénk taglejtése, mozdulatai elevenek és mégis szelid nőiesek voltak, s öltözéke egyszerű de izletes, egyéniségével egészen összhangzó.

A modorból itélve, melylyel a vele levő fiatal férfival bánt, annak okvetetlen férjének kellett lenni. Bizalmasan hajolt felé beszédök közt, párszor szeretettel tévé annak karjára kezét, midőn az olykor-olykor helyet változtatva, melléje ült; szóval Oktávie hitte, hogy az okvetetlen férje.

A fiatal férfi csinos férfias alak volt. Alig lehetett harminczöt éves s különösen szép magas termete és eszes kifejezésü szemei voltak. Oktávie, nem akarva Ecsedyvel észrevétetni, hogy látta őt s hogy figyelemmel kíséri, letevé látcsövét és a nála levő ifjakkal beszélgetett.

De nem volt nyugodt. Arthur neki többször állítá, hogy egyetlen ismerőse sincs Bécsben, hogy nem jár sehova, s most nem tudta elgondolni: ki lehet ez idegen nő, kiről az ifju még nem beszélt.

Némelykor még sem állhatta meg, hogy arra ne

nézzen s észrevette, hogy kis idő múlva az idegen férfi fölállt s kilépett a páholyból, egyedül hagyva Arthurt és a nőt.

Még csak ekkor beszéltek igazán élénken az egyedül maradottak. Többé nem is néztek a közönségre. Kissé közelebb hajták egymáshoz fejeiket s beszéltek, nevettek szünet nélkül.

Arthur egyetlen egyszer se nézett föl.

Mint látszik, egészen el volt merülve a társalgásba, melyet a fiatal nő vele folytatott; figyelemmel hallgatá annak előadását, mely úgy látszik, érdeklé őt, és igen hosszasan tartott, azután ismét ő beszélt; szóval Oktávienak igen kellemetlen érzést és estét szerzett ez ismeretlen hölgy.

Nála pedig egymást válták fel az idősb és ifjabb látogatók. Mindenki úgy találta, hogy a »szép asszonynak« ma igen rossz kedve van. Végre magára hagyták, s csak messziről nézték őt, ki oly szép volt s oly kegyetlen hideg minden imádója iránt.

Az átelleni páholy férfi-tulajdonosa majd újra visszatért s Arthur nem sokára elbúcsuzott tőlök, és odahagyta a két idegent.

Kis idő múlva Oktávie páholyába lépett. Arcza derült volt, s általában jókedvű és élénk.

Ez rosszul esett Oktávienak, mert gyanítá, hogy ez ama nő kellemes modora és mulatságos társalgásától van.

— Ki az a két idegen, kinél ön az estét

tölté, — kérdé kis idő múlva meglehetősen közönyös hangon.

— Két igen kellemes egyén. A nőt már mint leányt ismerém s utolsó találkozásunk óta férjhez ment. Férje pedig kitünő derék ember.

— Igen csinos asszony, szép szemei vannak, — jegyzé meg figyelmesen tekintve az ifjú arczára Oktávie.

— Nem szép, de oly kellemes benyomást tesz mégis mindenkire, hogy ezzel tizszeresen pótolja a szépség hiányát.

— S hogy hívják őt?

— Mért érdeklí kegyedet neve, viszonzá mosolygva Arthur. Idegen, porosz s én még Berlinben ismerkedém meg vele. — Oktávie ajkába harapott, de arczára közönyösséget erőltetett.

— Régen vannak itt?

— Nehány nap előtt jöttek Bécsbe s a telet itt töltik. A kapitány egy évi szabadságidőt kapott házassága első idejére s a még hátra levő fél évet itt szándékoznak tölteni, miután még e városban egyikük sem volt.

— S hogy találkozott ön velük?

— Egészen véletlenül. Mint ön emlékezni fog, midőn őt vagy hat nap előtt kegyednél ebédeltem, említém, hogy majdnem elkéstem két régi ismerősöm miatt, kikkel az utcán jövék össze s kik erővel magukkal hívtak. E nő és férfi volt e két ismerős, kiket azóta majdnem naponkint látok.

»Nem ez-e az a nő, kit mint fiatal leányt ismert, kibe szerelmes volt s ki azóta ment férjhez s most asszony, és egy házasodni nem szándékozó férfi előtt még inkább érdekes«, gondolá Oktávie. »De nem oly szép, mint azt Arthur állítá, sőt ő maga is ugy nyilatkozott az imént, hogy csinos, mulatságos, de nem szép«, — folytatá gondolatait tovább.

Még egyszer reá irányzá látcsövét s észrevette, hogy az e perczen is Arthurra néz. Most sokkal szebbnek tetszett e nő neki. A képzelődés vagy féltékenység okozták-e: de e perczen igen feltűnőnek találta őt. A színházban uralkodó hőség lángolóvá tette arczát, szemei tündöklének s ajkai körül mindig ugyanaz a derült kellemes mosoly ült, mely az egész arczot oly élénkké tette.

Arthur egyéb tárgyakat hozott szőnyegre s egy ideig másról beszéltek; azonban ez idő alatt is Oktávie lelkét folytonos nyugtalanságban tartá az idegen nő s nem állhatva ellent kíváncsiságának, izgatottságát palástolandó, enyelegve kérdé:

— Tehát csakugyan titkolni akarja ez idegennek nevét?

— Igen, viszonzá nevetve Arthur. Kivált mert látom, hogy kegyedet mennyire bántja a kíváncsiság.

— Keveset érdekel az egész dolog s csalódik, ha azt hiszi, hogy kíváncsi vagyok rá.

— Ugy annál kevésbbé szükség, hogy megmondjam, — folytatá az ifjú s nem sokára fölkel és kezét nyujtá Oktávienak.

— Holnap ebédre látom? — kérde a nő.

— Ha megengedi, mindenesetre, — viszonzá, magát meghajtva Arthur, s kifelé indult.

— Kérem, küldje be inasomat! — kiálta utána Oktávie.

Az ifjú távozott s az inas lépett be, kinek Oktávie pár szót mondván, az ismét kiment.

Az utolsó felvonásra gördült föl a függöny s minél előbbre haladt az előadás, Oktávie annál nyugtalanabb lett.

Végre örömmel tekintett a fölnyilt páholy-ajtóra, melyen a fiatal komornyik lépett be.

— Imre, — mondá közelebb intve őt a nő, — állj ide hátam mögé s tekints amaz átelleni páholyra.

— Parancsára, viszonzá a fiú, s a rendelt helyre vonult.

— Egy szőke nő kék ruhában s egy fiatal férfi ülnek ott.

— Igen.

— Holnap estig e két egyén nevét meg kell tudnod. Valamelyik fogadóban vannak szállva.

A fiú jól megnézte őket s élénk hangon szólt: — Tán ma este még!

Oktávie helyeslőleg inte s a komornyik távozott.

Azután nem sokára Heinburgné is fölkelte helyéről s hazatért, mielőtt egészen vége lett volna az előadásnak. »Mily szép!« suttogá nem egy ajk a közön-

ség között, midőn a pompás öltözékü, márvány arczú hölgyet magas szoborszerű termetével fölállni látták. Ő pedig észre sem véve e figyelmet, mit távozása gerjesztett, nyugtalan kebellet, de változatlan arcz. czal haladt le a lépcsőn s lépett kocsijába, mely őt haza röpíté.

(Vége az első kötetnek.)

TARTALOM.

	Lap
I. Vallomások	9
II. Eljegyzés	23
III. Családi viszonyok	28
IV. Fölfedezések	34
V. Az esküvő	41
VI. Mézes-hetek	49
VII. A visszatérő	60
VIII. A viszontlátás	71
IX. Ismerős arczok	86
X. Dieppe	99
XI. Elmélkedések	114
XII. Arthur	121
XIII. Kaland	131
XIV. A hála	145
XV. Egy bankár házi viszonyai	167
XVI. Hazáért, szerelemért	177
XVII. Oktávie	184
XVIII. A vélt vetélytársnő	196

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZIK

LIBRARY OF THE
FACULTY OF
LAW
UNIVERSITY OF
TORONTO